A°. 1859. N°. 169.

Opregte *Donderdagsche*

HAARLEMSCHE COURANT

van 21 Julij.

Deze Courant wordt dagelijks, met uitzondering van Zon- en Feestdagen, uitgegeven. — Prijs : *f* 5 in de drie maanden.

WEENEN, 17 Julij.

Het manifest des Keizers aan zijne volken [waarvan de hoofdinhoud reeds bekend is] is uitgevaardigd. Z. M. betuigt zijnen dank voor de betoonde trouw en bereidwilligheid zijner onderdanen; — zijn diep leedwezen, dat de erkende dapperheid van zijn leger niet door het geluk der wapenen is bekroond, in een krijg, in welken hij, tot zijne bittere teleurstelling, alleen is gelaten, en voor welks voortzetting hij, bij een twijfelachtigen uitslag, van zijn volk nog meer opofferingen van goed en bloed zou hebben moeten vergen. Z. M. verklaart daarentegen, dat het zijn hart goed doet, zijn volk op nieuw in de zegeningen des vredes te doen deelen, en in staat te zullen zijn om „de welvaart en de uiterlijke kracht van Oostenrijk, door doeltreffende ontwikkeling van deszelfs rijke verstandelijke en stoffelijke vermogens, even als door aan de eischen van den tijd beantwoordende verbeteringen in de wetgeving en in het bestuur, duurzaam te grondvesten."

Aanvankelijk heeft deze toezegging een allergunstigsten indruk gemaakt, en verwacht men, naar luid van onderscheidene dagbladen, daarvan de heilrijkste gevolgen, vermits het den Keizer geenszins aan het vermogen kan ontbreken om in dit opzigt zijn woord gestand te doen. Reeds verzekert men, dat de minister *v. Bach* met den Aartshertog *Rainier* dagelijks conferentien houdt over de allereerst uittevaardigen verordeningen.

— De stoomvaart van Lloyds, van Triest naar Venetie, Dalmatie en het buitenland, wordt hervat.

PARIJS, 18 Julij.

Het half-officiële dagblad *le Constitutionnel* behelst een betoog van den hoofdbestuurder, den heer *Renée*, waarin wordt uiteengezet, dat Frankrijk door het sluiten van den vrede te Villafranca eene zegepraal heeft behaald, welke niets te wenschen overlaat. Door dien vrede toch zal Italie vrij en onafhankelijk worden gemaakt, zonder dat de oogmerken der revolutionairen worden in de hand gewerkt, of hunne hoop en verwachtingen aangewakkerd. Tevens heeft Frankrijk dat grootsche doel bereikt na een glorierijken veldtogt, zonder dat Europa in de gevaren van eenen algemeenen oorlog is gewikkeld geworden. Volgens den heer *Renée*, heeft Keizer *Napoleon* zeer teregt ingezien, dat de vredes-voorwaarden moesten worden vastgesteld òf aan de Mincio, òf te Weenen. Na het behalen van vier overwinningen, terwijl het fransche geschut reeds in batterij werd gebragt tegen de groote vestingen van het beroemde vierzijdige grondgebied, had de weg naar Weenen voor den Keizer kunnen worden geopend en zou deze weldra de voldoening hebben kunnen smaken van uitterusten van de vermoeijenissen des oorlogs te Schonbrünn, in het bed waarin de overwinnaar van Austerlitz heeft geslapen. Maar de dag, op welken het fransche leger den italiaanschen bodem zou hebben verlaten om den voet te zetten op het grondgebied van het Duitsch-Verbond, zou aan den oorlog een ander karakter hebben gegeven en eene uitbreiding, niet strookende met de door Frankrijk voorgestane belangen.

Het behoeft wel geene vermelding, dat er zelfs hier in Frankrijk velen worden gevonden, die volstrekt hun zegel niet zullen willen hechten aan deze beschouwingen van den heer *Renée*, als welke overtuigd zijn, dat de vrede niet had behooren te zijn gesloten dan nadat de vrijheid en onafhankelijkheid van Italie op eene vrij wat meer afdoende wijze waren gewaarborgd geworden, dan zulks thans het geval is. *Le Siècle* onder anderen is steeds zeer ontevreden over de wending, welke de zaken hebben genomen, en verklaart onbewimpeld, dat men door den vrede zeer teleurgesteld is. Dat blad is overtuigd, dat Venetie „het roemvolle vaderland van *Manin*" niet vrij zal zijn onder een Aartshertog. Oostenrijk behoudt de vier vestingen en daardoor materiële magt; maar verder zal die Staat, hetgeen vrij wat meer zegt, eenen krachtigen zedelijken invloed behouden, omdat te Souvereinen, die door hunne eigene volken zijn verjaagd, onder de bescherming van Oostenrijk op hunne troonen zullen worden hersteld. *Le Siècle* kan zich vooral met dit laatste denkbeeld niet vereenigen, en beschouwt het steeds als eene onmogelijkheid, dat Toscane weder zal worden gebragt onder den druk van een Vorst, die de soldaten der italiaansche onafhankelijkheid heeft bestreden, — Modena onder den regtstreekschen invloed van eenen oostenrijkschen handlanger of prefect, — en Parma onder het bestuur eener Prinses, die, wel is waar, uitmunt door vele voortreffelijke hoedanigheden, maar door banden van bloedverwantschap, als anderzins, als het ware veroordeeld zal zijn om de bedoelingen der contra-revolutionairen, zoo in Frankrijk, als in Italie, in de hand te werken.

Eéne zaak slechts vermeldt *le Siècle* met vreugde, te weten, de afschaffing der tractaten van 1815. Naar luid van dat blad, kunnen die tractaten nog bestaan van volk tot volk, maar niet meer als een europeesch charter tot regeling van het internationale regt. Keizer *Napoleon* heeft met de punt van zijn overwinnend zwaard de grondslagen van den vrede te Villafranca aangewezen, zonder Europa daarin te kennen, en heeft daardoor die tractaten op nieuw verscheurd. De Keizer van Oostenrijk heeft, door het afstaan van Lombardije, den genadeslag aan die tractaten toegebragt. Deze monarch spreekt nog van de *heilige* tractaten; maar, volgens *le Siècle*, zal buiten twijfel de geschiedenis eenmaal een geheel anderen naam geven aan die overeenkomsten.

In dit opzigt is het ultramontaansche hoofdorgaan *l'Univers* het volkomen eens met de republikeinsche publicisten van *le Siècle*. De tractaten van 1815 zouden nu voor goed afgeschaft zijn, en het is, volgens den clericalen dagbladschrijver, vooral eene schoone zaak, dat zij den genadeslag hebben ontvangen van twee zelfstandig handelende Souvereinen, en niet van een haarklovend Congres. Volgens *l'Univers*, hebben Pruissen, Engeland en Rusland, welke die tractaten aan Frankrijk hebben opgedrongen, thans niets anders te doen dan de kennisgeving aantenemen van het overlijden dier verdragen, en moet deze gezegende uitkomst allen, die het goed meenen met Frankrijk en de Kerk, opregtelijk verheugen.

In Sardinie gaat de liberale en de democratische drukpers voort met het leveren van betoogen, waarin de handelwijze van Frankrijk ten aanzien van Italie in meer of minder gestrenge en hartstogtelijke bewoordingen wordt afgekeurd. Daarentegen zijn de clericalen daar te lande opgetogen over de wending, welke de zaken hebben genomen. Geestelijke organen, die weinige dagen geleden Keizer *Napoleon* als een handlanger der revolutie diep verguisden, weten thans geene woorden te vinden om van hunne opgetogenheid te doen blijken. Een der voornaamste bladen der sardinische geestelijkheid laat zich onder anderen in dezer voege uit:

„Europa zal de hand zegenen, welke den vrede heeft gesloten en die den oorlog slechts heeft gevoerd om tot dezen vrede te komen. Frankrijk treedt thans op als de scheidsregterlijke magt, welke beslist over het lot van de Vorsten en volkeren dezer wereld; maar Frankrijk zal, in het bezit van die onmetelijke magt, in dien atmospheer van glorie, even kalm, even verstandig te werk gaan, als ware het niet bedwelmd door de behaalde overwinning. De reden hiervan is gelegen in de omstandigheid, dat de man, die aan het hoofd van het land is geplaatst, juist geschikt is voor het verhevene door hem ingenomen standpunt. Niets gaat de krachten van zijn genie te boven. Al heeft men alle woorden, welke eerbied en bewondering uitdrukken, te zijnen aanzien gebezigd, dan zal men nog niet genoeg hebben gezegd. Nooit zal men zich dan ook erkentelijk genoeg te zijnen aanzien kunnen betoonen en hem genoegzame blijken van liefde en aanhankelijkheid kunnen geven."

Dat blad is overtuigd, dat, bij de verdere ontwikkeling der feiten, dat gevoel voor Keizer *Napoleon* nog zal worden versterkt.

Een ander blad, het te Genua uitkomende katholieke orgaan, beschouwt den vrede als een wonder Gods tot redding van de Kerk. De beide Keizers, die de werktuigen in handen der Voorzienigheid zijn geweest, behoeven thans, volgens hetzelve, niets meer te doen dan overtegaan tot het sluiten van een of- en defensief tractaat.

PARIJS, 19 Julij.

Met welgevallen verneemt men thans, dat den generaal *Lamarmora* het mandaat is opgedragen om het voorzitterschap te bekleeden in het nieuwe sardinische ministerie. De generaal is niet alleen zeer op de hand van Frankrijk, maar, als militair, bepaald gestemd tegen alle beginselen van revolutie en wanorde.

Frankrijk, Oostenrijk en Sardinie zullen te Zurich bijeenkomen ter uitwerking der te Villafranca vastgestelde vredes-grondslagen. Naar men zegt, zal Frankrijk daarbij door den baron *de Bourqueney* worden vertegenwoordigd. De Keizer moet steeds voornemens zijn om de onzijdige mogendheden optеroepen, ten einde de regeling van het italiaansche vraagstuk ook door haar te doen bekrachtigen. Lord *Cowley* is eergisteren en heden ontvangen door den Keizer, die zich thans onledig houdt met het ontwerpen eener constitutie voor het Italiaansch-verbond. De heer *Pietri*, de gewezen prefect-van-politie, is hier uit Italie, waar hij zich lang heeft opgehouden, teruggekomen. Men denkt, dat hij weldra weder eene hooge betrekking zal erlangen.

Morgen zal de Keizer de gelukwenschingen van het corps-diplomatique, ter zake van het sluiten van den vrede, ontvangen. Ter beurze is weinig omgegaan. De berigten omtrent woelingen te Milaan hebben weinig of geene bekommering gebaard, omdat men weet, dat de fransche en sardinische legers nog steeds in Lombardije zijn geconcentreerd.

In den afgeloopen nacht is een niet zeer zwaar onweder gevallen, 't welk een paar uren heeft geduurd, verzeld door een weinig regen. Heden is de lucht echter nog niets hoegenaamd afgekoeld. De Parijzenaren gelooven, dat Egypte minder gebrek heeft aan water dan thans hunne ongelukkige verschroeide stad.

LONDEN, 18 Julij ('s avonds).

Een aantal leden van de beide Parlements-huizen, tot de conservatieve partij behoorende, hebben, zoo als was aangekondigd, verleden zaturdag hier ter stede een feestmaal gegeven aan de leiders dier partij, lord *Derby* en den heer *Disraëli*. Omstreeks 380 personen namen aan dit feest, hetwelk ongemeen luisterrijk was, deel, en behalve de twee genoemde staatslieden, waren ook bijna al de andere leden van het laatst afgetreden ministerie aanwezig.

Antwoordende op den te zijner eer door den voorzitter, den graaf *van March*, uitgebragten feestdronk, heeft de graaf *van Derby* de aanwezigen in 't breede toegesproken. Na gewaagd te hebben van de aftreding van het vorige bewind, en daarbij te hebben verklaard, dat de conservatieve partij wel het onderspit gedolven had, maar niet onteerd, noch ontmoedigd, en nog altijd zeer krachtig was, trad hij in eene beschouwing van den onlangs tusschen de in Italie oorlogvoerende mogendheden gesloten vrede, en ontwikkelde hij daarbij zijne meening, dat die vrede in geenen deele scheen te beantwoorden aan het doel, waarmede, volgens de verklaringen van den franschen Keizer, de oorlog ondernomen was. Hij erkende, dat het te voorbarig was, nu reeds een grondig oordeel over de zaak uittespreken en de gevolgen van het gebeurde te voorspellen; maar dit meende hij als zeker te mogen aannemen, dat de voorstanders der vrijheid in Italie, hetzij van eene gematigde, of van eene teugelooze vrijheid, welker verwachtingen grootelijks aangevuurd waren door de tusschenkomst van Frankrijk en van Sardinie, ten uiterste teleurgesteld zijn, en dat deze bittere teleurstelling zeer bedenkelijke gevolgen kan hebben. De spreker vervolgde daarna hoofdzakelijk aldus:

„Maar in ieder geval verheug ik mij, dat aan dezen oorlog een einde is gemaakt, en ik prijs hoogelijk de redenen van menschelijkheid en de staatkunde, welke den Keizer der Franschen bewogen hebben om zoo spoedig het bloedvergieten te doen ophouden; want ik geloof, dat anders het oorlogsvuur zich spoedig over geheel Europa verspreid zou hebben, en het is onmogelijk te zeggen, wat dan het einde van den strijd zou geweest zijn.

„Intusschen is de tegenwoordige staat van zaken zoodanig, dat dezelve voor ons land stof oplevert tot ernstige overwegingen. De hartstogten zijn in geheel Europa opgewekt. Alomme hebben groote wapeningen plaats gehad. Bovenal is de sterke militaire geest in Frankrijk, die voor een tijd in slaap gewiegd scheen te zijn en plaats gemaakt scheen te hebben voor eene meer vredelievende gezindheid, op nieuw opgewekt, en door het plotseling staken van den oorlog zijn de opgewekte hartstogten niet bevredigd. Frankrijk heeft niet slechts een magtig leger, maar het gaat voort met deszelfs kracht te vermeerderen, en tevens met het uitrusten van zeer magtige en zeer dreigende vloten, die het tot zelf-verdediging volstrekt niet behoeft. Frankrijk kan voor zijne verdediging zich volkomen gerust op zijn leger verlaten; zijne magtige vloten moeten niet zelf-verdediging, maar een aanval op andere mogendheden ten doel hebben. Ik geloof opregt, dat de Keizer der Franschen vriendschappelijke betrekkingen met dit Rijk wenscht te onderhouden, en ik hoop vurig, dat deze onderhouden zullen worden; maar die betrekkingen zullen in gevaar gebragt worden, indien wij genoodzaakt worden om onze uiterste krachten intespannen, zooals wij nu doen en moeten blijven doen, om onze zeemagt in dien staat van volkomene voorbereiding te brengen, welke onontbeerlijk is voor het bestaan van ons Rijk. Ik verklaar, dat wij den vrede wenschen te behouden, en ben verzekerd, dat ook het tegenwoordige gouvernement in dien wensch deelt; maar de positie van Frankrijk op dit oogenblik, met zijn magtig leger, met zijne magtige en steeds vermeerderd wordende zeemagt, en met den militairen geest die bij de bevolking is opgewekt, kan ons, hoedanig ook de persoonlijke inzigten en wenschen van den Keizer mogen wezen, in een oorlog wikkelen, die heilloos kan zijn voor het geluk en de belangen van dit land."

Met den meesten nadruk drong de spreker verder aan op het vermeerderen en versterken van 's lands verdedigingsmiddelen, en vurig hoopte hij, dat men daarbij voor geene opofferingen zou terugdeinzen en zich niet door kleingeestige zuinigheid zou laten besturen.

Nadat vervolgens ook de heer *Disraëli* in 't breede het woord gevoerd had, voornamelijk over de binnenlandsche staatkunde van het afgetreden ministerie, heeft de gewezen minister van Buitenl. Zaken, lord *Malmesbury*, de staatkunde van het vorige bewind, ten opzigte van de italiaansche zaken, verdedigd, ten betooge, dat dezerzijds steeds eene volkomene onzijdigheid in acht genomen is, en dat dit ook de staatkunde was, die het meest met de belangen van dit Rijk strookte. Hij drong er op aan, dat het gouvernement ook verder deze staatkunde zou blijven volgen, en zich zou onthouden van deelneming aan Congressen of Conferentien tot verdere regeling van de italiaansche zaken. Engeland behoorde zich niet intelaten met pogingen om de binnenlandsche aangelegenheden der italiaansche Staten te regelen, hun Constitutien te geven, enz.; men moest daarbij niet vergeten, dat dit r. katholieke landen zijn, waar andere beschouwingen gelden dan in Engeland; hoe meer dit Rijk zich daarmede bemoeide, des te meer zou het zich in dezelfde moeijelijkheden wikkelen waarin nu reeds de twee Keizers gewikkeld zijn. — Alle drie de genoemde sprekers zijn door de aanwezigen sterk toegejuicht.

— De te Liverpool aangebragte tijdingen uit Nieuw-York van 6 Julij melden, dat de luchtballon, waarmede de heer *Wise*, met drie anderen, den 1sten te St. Louis was opgestegen, en waarmede hij voornemens was later eene luchtreis naar Europa te doen, den 3den in de nabijheid van Nieuw-York is neergekomen. De op 1150 mijlen berekende afstand was in bijna 20 uren afgelegd. — Voor 't overige behelzen deze berigten geen belangrijk nieuws.

— In den loop van deze en de volgende maand zullen 5000 man kavallerie en infanterie naar O. Indie gezonden worden, ter vervanging van de manschappen, die hun ontslag uit de dienst verlangen en naar Europa zullen terugkeeren.

— De schroefschepen *Royal Albert* (van 121 st.), *James Watt* (91), *Algiers* (91), *Hero* (91), *Mersey* (40) en *Flying Fish* (6), behoorende tot het Kanaal-eskader, zijn verl. vrijdag, na een korten kruistogt, te Portland binnengeloopen, alwaar nu buitendien ten anker liggen de *Agamemnon* (91), *Aboukir* (91), *Emerald* (51), *Blenheim* (60) en twee kanonneerschepen.

— In de r. katholieke kerken is hier gisteren een *te Deum* gezongen, wegens het sluiten van den vrede in Italie.

— Hier ontvangene brieven uit Turin schilderen de daar heerschende ontevredenheid over de voorwaarden van den gesloten vrede als zeer sterk af. „Wij zijn bedrogen" is de klagt, die daar algemeen gehoord en dikwerf op zeer heftige wijze geuit wordt. De talrijke beeldtenissen van Keizer *Napoleon*, die men in alle prentwinkels tentoongesteld zag, zijn vervangen door die van *Orsini*.

— De beurs was heden weder gedrukt. De 3 pc. gecons. 95¼, ⅜.

's GRAVENHAGE, 19 Julij.

— In de bijeenkomst van de Tweede-Kamer van heden is, de beraadslaging voortgezet over de voordragt op de politievoor de spoorwegen, en is de vergadering daarmede gevorderd tot het vaststellen van art. 5, zoodanig als dit, op voorstel van den heer *Thorbecke*, was gewijzigd.

— Z. M. heeft den oostenrijkschen legatie-raad bn. *von Mertzburg*. benoemd tot ridder van de orde van den Ned. Leeuw.

Z. M. heeft benoemd tot officieren van gezondheid bij de Marine de kweekelingen van 's Rijks kweekschool *C. J. van Stockum*, *A. M. Grondhout*, *M. S. T. Holtzappfel*, *F. J. C. Broers*, *A. Pannevis* en *B. H. Thomson*.

's GRAVENHAGE, 20 Julij.

Z. M. de Koning heeft *J. Rouaan* benoemd tot burgemeester van Uithuizen.

— In de bijeenkomst van de Tweede Kamer van gisteren heeft de minister van Oorlog op de tot hem gerigte vraag van den heer *v. Wintershoven*, betreffende het Bonds-contingent van Limburg, geantwoord, dat zoodra de Bonds-vergadering zal hebben besloten om, ingevolge het in dezelve ingediende voorstel, het Bonds-leger op den voet van vrede terug te brengen, ook het limburgsche contingent op dien voet zal worden teruggebragt. Z. E. heeft daarbij gevoegd, dat het voornemen bestaat om de militiens van de ligtingen van 1856 en 1857 reeds met het einde dezer maand huiswaarts te zenden, met uitzondering van hen, die bestemd zijn om aan de oefeningen van het kamp deel te nemen.

De heer *v. Wintershoven* heeft gewezen op de ongelegenheden, welke voor Nederland, en inzonderheid voor Limburg, ontstaan uit de betrekking van dit hertogdom tot het Duitsch Verbond, en zijne hoop betuigd, dat, indien er in de bestaande tractaten verandering mogt worden gebragt, men van die gelegenheid gebruik zou maken om Limburg van die last te ontheffen. De heer *Thorbecke* heeft daarmede ingestemd, en bij die gelegenheid opgemerkt, dat de uitkomst heeft geleerd, dat men zich in 't vervolg, bij voorkomende omstandigheden, niet te zeer zal behoeven te haasten met het bedoelde contingent in marschvaardigen toestand te brengen.

De heer *v. Wintershoven* heeft zich beklaagd over de wijze, op welke in de Eerste Kamer over Limburg is gesproken, en heeft doen uitkomen, dat ditmaal niet een eenig man is achtergebleven, om aan de aan die provincie opgelegde hatelijke last te voldoen.

De heer *Storm v. 's Gr.* heeft in 't midden gebragt, dat de spreker, door den heer *v. Wintershoven* bedoeld, (de heer *v. A. de Kempenaer*) niet tegenwoordig was, of kon zijn, om zich te verdedigen, maar dat de door hem aangevoerde zaken geschiedkundig bewezen en aan ieder bekend waren; dat Venlo ook door verraad van binnen verloren gegaan en Maastricht niet dan met buitengewone krachtontwikkeling behouden is; — dat ook Limburg in 1848 heeft bewezen niet zeer nederlandschgezind te zijn.

Het antwoord van den minister van Oorlog heeft den heer *v. Hoevell* aanleiding gegeven om aantemerken, dat, nu de vrede is gesloten en de omstandigheden, onder welke de militiens van de ligtingen van 1856 en 1857 zijn opgeroepen, niet meer bestaan, deze militiens reeds dadelijk weder zouden kunnen worden ontslagen.

De minister van Oorlog heeft daartegen aangemerkt, dat bij de beraadslaging over de wet, bij welke die militiens zijn opgeroepen, steeds is gewaagd van de behoefte aan oefening voor het leger, en dat die behoefte nog altijd aanwezig is; dat de contracten voor de kampen zijn gesloten, en dat het in dienst houden van 2/3 of 3/4 dezer ligtingen nog gedurende vier weken toch geenszins als eene zoo zware last kan worden beschouwd, en dat in elk geval op de Regering de grondwettige verpligting berust, om te zorgen dat de Staat over een geoefend leger kunne beschikken.

Dit antwoord heeft aanleiding gegeven tot eene langdurige beraadslaging, waarbij is beweerd, dat de omstandigheden, onder welke de oproeping, op grond van art. 184 der G. W. heeft plaats gehad, niet meer bestaan, en de uitvoering, welke de minister aan dezelve wil geven, daarmede in strijd moet worden geacht. — De heer *v. Hoevell* heeft op dien grond de volgende gemotiveerde orde van den dag voorgesteld: „De Kamer, van oordeel zijnde, dat het wenschelijk is om in de tegenwoordige omstandigheden de militiens van de ligtingen van 1856 en 1857 ten spoedigste huiswaarts te doen keeren, gaat over tot de orde van den dag."

Vermits de minister van Oorlog had erkend, dat de omstandigheden veranderd waren, en deze verklaring in tegenwoordigheid van den minister van Buitenl. Zaken had afgelegd, heeft de heer *van Hall* zich bevoegd geacht om te vragen, of de Regering de toekomst met volledige gerustheid te gemoet ziet; — eene gerustheid, in welke hij niet kon deelen, bij de mogelijkheid eener coalitie van groote mogendheden.

Z. E. de minister van Buitenlandsche Zaken heeft daarop geantwoord, dat de omstandigheden voorzeker eene verandering hebben ondergaan, maar niet in die mate, dat men onmiddelijk tot den toestand van vrede kan overgaan; dat de krijg in Italie wel heeft opgehouden, maar dat het niet blijkt welken invloed de tegenwoordige omstandigheden daar te lande zullen hebben, alwaar de gemoederen zoo zeer zijn opgewonden en zulke veruitziende toezeggingen zijn gedaan, en dat, wat de onderwerpelijke zaak aangaat, de regering zich altijd kan beroepen op art. 183 der Grondwet.

Dit laatste is door verscheidene leden ontkend, die hebben beweerd, dat men zich alleen aan art. 184 had te houden.

De minister van Buitenl. Zaken heeft het bezwaar doen gelden om, bij voorstellen als de onderwerpelijke, de strekking van dezelve dadelijk te doorgronden. Bij het voorstel werd een wensch te kennen gegeven, en het zou er op aankomen of dadelijk aan dien wensch kan worden voldaan. Voorhands moest hij dit ontkennen. Z. E. heeft ook de verpligting die op de Regering berust, om ten allen tijde een geoefend leger te hebben, doen gelden, en aangemerkt, dat er bij hoogst onverwachte gebeurtenissen, als die, welke wij beleven, wel de behoefte voor kleine Staten bestaat om over een goed geoefend leger te beschikken.

Na nog eenige woordenwisselingen is de minister van Buitenl. Zaken tot de verklaring gekomen, dat het hem was voorgekomen, dat er achter dit voorstel meer verborgen lag, dan werkelijk was gebleken, maar dat uit het aannemen van hetzelve geene andere gevolgtrekking kon worden afgeleid, dan uit de bewoordingen voortspruit.

Daarop is het voorstel met 39 tegen 13 stemmen aangenomen. *Tegen* hebben gestemd de heeren *v. Foreest*, *Storm v. 's Gr.*, *v. Hall*, *Delprat*, *de Kempenaer*, *Hoekwater*, *Sander*, *Schimmelpenninck*, *v. Heiden*, *v. A. v. Wijck*, *Godefroi*, *v. Nispen* en de voorzitter.

— Na de goedkeuring van art. 3 en 4 van de voordragt op de politie van de spoorwegen, is art. 5, op voorstel van den heer *Thorbecke*, met 37 tegen 12 stemmen, aldus aangenomen: „De dienst wordt niet geopend, noch na eene staking voorzien in art. 8 hervat, dan nadat de minister van Binn. Zaken daartoe magt heeft verleend.

„Alvorens die magtiging te verleenen, heeft eene opneming van den weg en van de daartoe behoorende werken van regeringswege plaats.

„Gelijke opneming gaat het in gebruik nemen van nieuwe of herstelde rij- of voertuigen vooraf."

— Naar men verneemt, zal Z. M. de Koning met H. M. de Koningin-moeder eene reis naar Weimar ondernemen, ten einde aldaar een bezoek van rouwbeklag afteleggen, en zich van daar naar Wiesbaden begeven,

— De hoofden der verschillende corpsen zijn aangeschreven om de militiens van de ligtingen van 1856 en 1857, alsmede die welke, zijn opgeroepen om in het gebrek aan vrijwilligers te voorzien, met uitzondering van hen die deel nemen aan de kampen van Zeyst en Millingen, den eersten Augustus aanstaande met groot verlof te ontslaan.

Aan de kamperende troepen zal des ochtends, voor het begin der wapenoefeningen, geen jenever, maar koffij met melk worden verstrekt. Naar men verzekert is de tijd, voor het kamp van Zeyst bepaald, verkort.

's GRAVENHAGE, 20 Julij.

In de bijeenkomst van de Tweede-Kamer van heden heeft de heer *Oomen* zitting genomen, en is de beraadslaging over de politie-wet op de spoorwegen voortgezet. Op voorstel van den heer *Thorbecke* heeft art. 9 eene belangrijke wijziging ondergaan, en wordt daarbij bepaald, dat het algemeene toezigt op de spoorwegdiensten wordt uitgeoefend, onder een minister van Binnenl. Zaken, door een Raad, aan welken de zorg zal worden opgedragen om aan de spoorweg-ondernemingen meerdere waarborgen te verzekeren, om de nijverheid der bijzondere personen niet te zeer te belemmeren, en den minister meer inlichting te verschaffen, dan van adviezen van ambtenaren kan worden verwacht.

De Kamer is met het onderzoek der art. tot het 24ste gevorderd, en zal de beraadslaging morgen voortzetten.

— Naar men verneemt heeft de commissie van rapporteurs van de Tweede Kamer over het wetsontwerp nopens den Zuider-spoorweg, de punten van haar rapport vastgesteld, en houdt de heer griffier van de Kamer zich nu met het opmaken van het voorloopig verslag bezig. Dit zal zoo spoedig doenlijk worden afgewerkt, maar toch nog eenige dagen duren, en als het dan gereed en gedrukt is, moet het door de Regering worden beantwoord. Men verwacht alzoo niet, dat die voordragt in de tegenwoordige zitting zal worden afgedaan, terwijl dan in het nieuwe zittingjaar een nieuw onderzoek en nieuwe beantwoording zal moeten plaats vinden.

HAARLEM, 20 Julij.

Een telegram uit Kopenhagen meldt, dat de Koning heeft beald dat de buitengewone ver gadering der Ste nden van Holstein niet zal plaats hebben.

— Een telegram uit Londen meldt heden het volgende: „De *Times* beklaagt zich, dat in Britsch-Indie niet genoeg troepen aanwezig zijn, terwijl het mogelijk is, dat Engeland aan een aanval zal worden blootgesteld. — De *M. Post* meldt uit Parijs, dat aan eenige oorlogschepen last is gegeven, om, indien dit noodig mogt wezen, de Franschen in Toscane te beschermen. Volgens datzelfde berigt, is het fransche gouvernement nooit voornemens geweest om den terugkeer van den Groothertog van Toscane in zijne Staten gewapenderhand te ondersteunen. — Het dagblad *Daily-news*, zegt uit eene goede bron te kunnen verzekeren, dat Keizer *Napoleon* wenscht, dat Engeland regtstreeks en onmiddelijk zal deelnemen aan het te sluiten vredes-tractaat."

— Telegrammen uit Turin van 19 Julij behelzen het volgende: „De gouverneur van Lombardije heeft eene circulaire aan de uitgevers van dagbladen toegezonden, waarin zij vermaand worden om eene gematigde taal te voeren; met bijvoeging, dat de uitgaaf van de bladen, welke zich op eene heftige wijze mogten uitlaten over de jongste gebeurtenissen, of over den Koning (van Sardinie) en diens doorluchtigen bondgenoot, verboden zal worden.

„Het nieuwe ministerie is zamengesteld. De generaal *Lamarmora*, president, en minister van Oorlog; generaal *Dabormida* Buitenl. Zaken; *Ratazzi*, Binnenl. Zaken; *Eytana* Financien; *Montrello* Openb. Werken; *Miglotti* Justitie. De minister voor Onderwijs is nog niet benoemd."

— Een telegram uit Parijs meldt, dat tot gevolmagtigden voor de in Zurich te houden Conferentie benoemd zijn: van Frankrijk de heer *de Bourqueney*, en van Oostenrijk graaf *Colloredo*. De sardinische gemagtigde was nog niet bekend. — Prins *Esterhazy* is met eene zending van Weenen naar Parijs belast.

— Een telegram uit Parijs meldt, dat, naar luid van den *Moniteur*, de Keizer der Franschen in den avond van den 19den Julij de groote Ligchamen van Staat, aan het hoofd hebbende de heeren *Troplong*, *de Morny* en *Baroche*, heeft ontvangen, en dat Z. M., op de tot hem gerigte gelukwenschingen antwoordende, hen heeft bedankt voor de blijken van hunne trouw en verkleefdheid.

Z. M. heeft daarbij rekenschap gegeven van zijne gedragingen en verklaard, dat, nadat hij was doorgedrongen tot Verona, de zaak van aard is veranderd, zoowel wat betreft de militaire, als wat aangaat de staatkundige aangelegenheden; — dat bij het voortzetten van den oorlog hij genoodzaakt zou zijn geweest om een vijand aantetasten, welke achter de werken eener belangrijke vesting was verschanst, en die op zijne flanken door een onvruchtbaar grondgebied werd beschermd, en dat hij daarenboven aanleiding zoude hebben gegeven tot eenen langdurigen oorlog, bij welken hij geheel Europa tegen zich over zoude hebben gehad, gereed om hem de daarbij te behalen voordeelen te betwisten, of de mogelijk te ondervinden nadeelen te vergrooten.

De Keizer heeft echter verklaard, dat hij zich door dergelijke bedenkingen niet zoude hebben laten terughouden, indien de middelen in verhouding hadden gestaan tot de te behalen voordeelen; — dat men zich alsdan kloekmoedig had behooren te plaatsten boven de grenzen, door de onzijdige mogendheden gesteld, en zoowel krijg voeren aan de Adige, als aan den Rijn; zich voorzien van de medewerking der revolutionaire beginselen, en een kostbaar bloed in de waagschaal stellen, 't welk een Souverein niet vermag te doen vloeijen, dan voor de onafhankelijkheid van zijn Land; — dat, indien hij aldaar heeft stand gehouden, dit geenszins is geschied, ten gevolge van afmatting, onvermogen, of het besluit om aftezien van het beoogde doel, maar uithoofde van de waardering van het belang van Frankrijk.

De Keizer heeft verklaard, dat het hem heeft gemoeid, den vurigen ijver zijner soldaten te moeten betoomen; — om aftezien van het vervullen van een gedeelte van zijn programma en het grondgebied van de Mincio tot de Adriatische-zee ten beste te geven, en de hoop van zoo vele brave lieden voor de onafhankelijkheid van geheel Italie te doen vervliegen, maar dat hij alsdan oorlog tegen geheel Europa had moeten voeren, en welligt de behaalde voordeelen en de belangrijke opofferingen in de waagschaal zoude hebben gesteld, terwijl men zich thans kan verhoovaardigen op den volbragten veldtogt.

Z. M. heeft doen opmerken, dat de Franschen een dapper, talrijk en goed georganiseerd leger hebben overwonnen; dat zij Piemont hebben gewaarborgd tegen een inval, en de grenzen van dat land tot de Mincio hebben uitgebreid; — dat de vestiging van de italiaansche nationaliteit thans door hen moet worden bevorderd, die zich het meest daar tegen hebben verklaard, en dat de Souvereinen van het italiaansche schiereiland gewis de dringende noodzakelijkheid zullen gevoelen van de invoering van heilzame hervormingen; — dat Frankrijk, na aldus nieuwe bewijzen te hebben gegeven van zijne krijgshaftige kracht, een vrede heeft gesloten, welke vruchtbaar zal zijn in zijne gevolgen; dat daarvan met elken dag meer en meer zal blijken, voor het geluk van Italie, voor den invloed van Frankrijk en voor de rust van Europa.

— Een telegram uit Londen meldt, dat, volgens de *Times*, de gezanten der onzijdige mogendheden te Parijs mededeeling hebben bekomen van het vredes-verdrag van Villafranca.

HAARLEM, 20 Julij.

Voor de verkiezing van leden van den gemeenteraad van Haarlem zijn ingeleverd 520 stembriefjes, waarvan 2 van onwaarde zijn verklaard. — Op nieuw zijn verkozen de heeren: mr. *P. M. Tutein Nolthenius* met 445 stemmen; *N. J. A. Travaglino* met 403, mr. *A. A. del Court van Krimpen* met 399, en *C. D. Huet* met 279 st. — Ter verkiezing van nog drie leden moet eene herstemming plaats hebben over de volgende heeren: *A. L. Dyserinck*, die 246 st. bekwam; *P. H. Schultz* 222; jhr. *J. G. M. van de Poll* 220; mr. *P. Fiers Smeding* 206; jhr. *M. Salvador* 142, en *M. P. T. Prévinaire* 111 st.

De Alg. Synode der Ned. Herv. Kerk heeft tot haren secretaris verkozen den eerw. heer *S. F. van Hasselt*, pred. te Sneek, ter vervanging van ds. *Timmers Verhoeven*, welke wegens den staat zijner gezondheid op zijn verzoek uit die betrekking ontslagen is.

— Te Alkmaar zijn de aftredende leden van den gemeenteraad de heeren jr. *de Dieu Fontein Verschuir*, *H. v. d. Berg*, *H. Coster Hz.*, dr. *L. de Sonnaville* en *J. Helling* als zoodanig herkozen.

Te Purmerend heeft hetzelfde plaats gehad met de heeren *H. Carbasius*, *C. de Goede*, *C. Doncan* en *Schokker*.

— In de *Amst. Cour.* leest men: „Onder de aanzienlijke verzameling van bloeijende tropische orchideën, verdient op dit oogenblik eene kaapsche soort, Disa grandiflora, bijzondere vermelding. Dit zeer moeijelijk te kweeken gewas bloeit thans voor het eerst in Nederland (in den Hortus Botanicus te Amsterdam), en de gedaante en kleuring zijner schoone bloem mogen te regt hoogst opmerkelijk genoemd worden."

BEURS VAN AMSTERDAM.

Prijzen der Effecten.

20 *Julij* 1859. 4½ *ure.*

	van	*tot*	*gebl.*
NEDERLAND.			
Thesaurie 5 p	105¾	—	—
Ned. Bank 4 „	—	—	—
W. Schuld 2½ „	64	½	64¼
„ . 3 „	76 5/16	½	76 5/16
„ 4 „	97⅜	½	-
Amort. Sd. 3 „	94⅝	95	--
Handl. Ms. 4½ „	128½	¾	—
O. I. Leen. 4 „	96¼	—	—
Holl.-Spw. . .	—	—	—
Leening 4½ p	—	—	—
Rijn-Spw. 4½ „	—	—	—
M. Weldd. 4 „	—	—	
BELGIE.			
Cert. W. S. 2½ p	—	—	—
„ *Rots.* 2½ „	52	¼	—
FRANKRIJK.			
Certif. . . . .3 p	—	—	—
SPANJE.			
Oblig. . . . .1½ p	31 9/16	11/16	31 9/16
„ . . . .3 „	43⅜	¾	—
„ Bin. 3 „	41 3/16	—	—
Am.-Schuld	9 13/16	15/16	—
Bew. Coup.	4 9/16	⅝	—
PORTUGAL.			
Oblig. . . . .3 p	44 5/16	¾	44 5/16
„ 1856. 3 „	43¼	½	43¼
„ Uitgest. .	—	—	—
RUSLAND.			
Hope & Co. 5 p	104½	¾	—
„ 5 „	102⅛	—	—
Certif. Obl. 5 „	90½	—	—
„ „ 4 „	86	—	—
„ *Stiglitz* 4 „	86¼	—	—
„ N. 4 „	—	—	—
„ 54 5 „	—	—	—
„ 55. 5 „	100⅞	101⅛	—
„ Hamb. 5 „	—	—	—
„ Lond. 5 „	—	—	—
„ „ 4½ „	—	—	-
Insch. . 6 „	—	—	—
Cert. . 6 „	66	—	—
POLEN.			
Aand. 1835. ƒ	154¾	—	—
Oblig. . . . .4 p	79⅞	80	—
PRUISSEN.			
Oblig. . . . .5 p	100	⅛	—
Aand. 54. 3½ „	—	—	—

	van	*tot*	*gebl.*
OOSTENRIJK.			
Obl. *Goll.* 5 p	—	—	—
„ „ 4 „	—	—	—
„ Met. 5 „	58¾	59 5/16	58 15/16
„ r. Amst. 5 „	74⅞	75⅛	75
„ Nat. 5 „	62 7/16	63⅛	[illegible]
„ 54. 2½ „	30 15/16	31¼	30 15/16
Wener Bank ƒ	878	884	880
„ . . „	295	—	—
„ 4 p	279	280	—
NAPELS.			
Cert. L. B. 5 p	—	—	—
„ *Rots.* 5 „	—	—	—
DENEMARKEN.			
Obl. Lond. 5 p	99	—	—
„ 3 „	—	—	—
BRAZILIE.			
Geldl. 24. 5 p	99	—	—
„ 39. 5 „	—	—	—
„ 43. 5 „	—	—	..
„ 52. 4½ „	—	—	—
SARDINIE.			
. . . . . . .5 p	—	—	—
PERU.			
Geldl. 54. 4½ p	—	—	—
„ Parijs. .	—	—	—
ECUADOR.			
Obl. 1855. 1 p	15⅜	¾	—
VENEZUELA.			
Obl. 6 th. 4½ p	27⅜	¾	—
„ Uitg. 2½ „	14⅞	—	—
GRENADA.			
Oblig. . . . .3½ „	16 7/16	⅝	—
„ Uitg. . .	—	—	—
MEXICO.			
Oblig. . . . .3 p	18⅜	7/16	—
N.-AMERICA.			
Philad. *Hope* ƒ	—	—	—
„ Lt. B.	—	—	—
„ *Rots.* 6 „	—	—	—
Am. Bankact.	—	—	—
Ill. Spw. Aand.	—	—	—
„ Obl. G. B. 7 „	81	—	—
Louisiana 5 p	—	—	—
GRIEKENLAND.			
Obl. 1825 p.	4½	—	—

Handelm. contant 128½. Russische spoorweg 71; dito volgefourn. 226 à 227½. Brazilie geldl. 1858 91⅛. De 8 pc. Galveston 71½. — Beleening 3. Prolongatie 3. Disconto 3.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der *Effecten-Societeit*:

IJ. DE KOCK, *President.* — BOON HARTSINCK, 1e. *Secretaris.*

De oostenrijksche fondsen, aanvankelijk williger; zijn tot op den koers van gisteren teruggekomen. Voor verdere fondsen was de stemming flaauw met geringen handel.

LONDEN, 20 Julij. De 3 pc. gecons. resc. 95⅛.

PARIJS, 20 Julij. De 3 pc. 68 fr. 05. Spanje 3 pc. 41.

MARKTBERIGTEN.

AMSTERDAM, 20 Julij. *Tarwe* ruim prijsh.; 130/3 ℔ j. b. Pools. ƒ 303, ƒ 315; 128 ℔ n. dito ƒ 275; 130 ℔ o. b. Pools. ƒ 310; 129 ℔ n. dito ƒ 295; 160/2 ℔ Bovenl. ƒ 270. — *Rogge* ƒ 7 hooger; 124 ℔ j. Pruiss. ƒ 188; 125 ℔ dito ƒ 187; 122 ℔ Donau ƒ 173, ƒ 175; 122 ℔ Odessa ƒ 170; 116 ℔ Petersb. ƒ 161, ƒ 163. — *Garst* ƒ 4 hooger; 104 ℔ Vries. w. ƒ 145; 100 ℔ dito ƒ 135.

AMSTERDAM, 20 Julij. *Raapolie* iets flaauwer; ord. cond. ƒ 36½; vliegend ƒ 35¼; p° Sept. ƒ 35, ƒ 34¾ à ƒ 34½; p° Oct. ƒ 35¼, ƒ 35 à ƒ 34¾; p° Nov. ƒ 35½, ƒ 35¼ à ƒ 35; p° Dec. ƒ 35½ à ƒ 35¼; p° Mei 1860 ƒ 36 à ƒ 35¾. *Lijnolie* ord. cond. ƒ 33½; vliegend ƒ 32¼; p°. Sept. ƒ 32¼; 't najaar ƒ 32¾ à ƒ 32½. *Hennepolie* ord. cond. ƒ 37¼.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 20 Julij. Den 19den dezer in **Texel** BINNENGEKOMEN: *Diana*, Masdorp, Banjoewangie; *Anna*, Cruikshank, Liverpool; *Margareth Mary*, Rowbotham, Londen; *Wealands*, Dalin, Sunderland.

UITGEZEILD: de stoomb. *Diana*, Londen; *Messina*, Gruppelaar en *Johanna Marchina*, Koning, beide naar Newcastle; *Chincliffe* Coppertwaite, Sunderland. Wind kompas rond.

Den 19den dezer in **Helvoet** BINNENGEKOMEN: *City of Bath*, Carney, New-Orleans; *W. E. Routh*, Cafiero, Alicata; *Ugie*, Storie, Newcastle; *Palemon*, Sunde, Fredrikshald.

UITGEZEILD: *Copernicus*, Visser, Batavia; *Wilhelmina*, Koster, Lissabon; de stoomb. *Elve*, Hamburg. Wind n. w. - w.

Den 2den dezer van Baltimore uitgezeild: *Alexander*, Bani, Rott.

Den 5den dezer te Newjork zeilklaar: *Johanna*, Ouwehand, Amsterdam; *Queen of the Netherlands*, Caproth, Rotterdam.

Den 1sten dezer van Segna uitgezeild: *St. Vitus*, Middel, Cette; 9 dito *Elisabeth*, Mooi, Marseille.

Den 13den dezer van Triest uitgezeild: *Hendrika Wilkens*, Mulder, Segna.

Den 14den dezer van Cette uitgezeild: *Lisette*, Zimmerman, Pillau.

Den 10den dezer te Gibraltar aangekomen: de stoomboot *Triest*, Corfu naar Rotterdam.

Den 16den dezer van Rouaan uitgez.: *Jacoba*, Muntendam, Dantzig.

Den 16den dezer te Gend binnengekomen: *Ida Cornelia*, Schenk, Petersburg.

Den 14den dezer bij Bevezier aangekomen: *Joanna*, Hazewinkel, Shields naar Lissabon.

Den 15den dezer bij Plymouth aangekomen: *Stad Stavoren*, Hoekstra, Amsterdam naar Genua.

Den 16den dezer bij Portsmouth aangekomen: *Doggersbank*, Kerkhoven, Amsterdam naar Batavia.

Gepraaid: 28 Mei, op 4° 42' n. b. en 22° 38' w. l., *Mary Goddard*, Haring, Rotterdam naar Batavia; 31 dito op 2° n. b. en 24° w. l. *Mentor*, Duinker, Amsterdam naar Singapore; 1 Junij op 8° 16' n. b. en 24° 58' w. l. *Speculant*, van Wagtendonk, Rotterdam naar Fernambuck; 5 dito op 7° 14' n. b. en 25° 56' w. l. *Vrijhandel*, Lupkes, Glasgow, l. v. Lissabon naar Buenos-Ayres.

239ste STAATS-LOTERIJ.

Trekking der tweede Klasse.

3de Lijst. N°. 12674, een prijs van ƒ 5000. N°. 2245, 18898 en 19149, ieder een prijs van ƒ 1000.

***,* Evangelische School te Mechelen.**

Mijne oproeping om hulp is niet te vergeefs geweest.

Bij mij is ontvangen van N. N., postmerk Oudenbosch ƒ 50.

Door prof. *Vinke* te Utrecht: een wissel op de H. H. *Willeumier*, groot ƒ 100; van J. M. H. v. K. een muntb. à ƒ 10; mevr. W. G. S. 2 coup., te zamen ƒ 4,95; van A. B. uit Nijmegen 1 coup. ƒ 9,90; van N. N. uit Harderwijk ƒ 5; van jonkvr. v. D. B. ƒ 3; van P., postm. Wageningen, muntb. ƒ 10.

Door ds. *J. J. v. d. Broek* te 's Hage: van jhr. v. G. uit Voorburg ƒ 10; met de woorden: „ *de liefde van Christus dringt ons*" ƒ 5; van K. K. ƒ 5; uit Schiedam van Fakkellezers ƒ 5; van W. K. ƒ 10; van N. N. ƒ 25.

Door ds. *Limburg Brouwer* te Amsterdam: van A. S. ƒ 1; M. en H. ƒ 10; van Agninus ƒ 25; onbekend ƒ 10; N. N. ƒ 25.

Door ds. *Koorders* te Maarssen: van verschillenden ƒ 71.

Door ds. *Broedelet* te Gouda: van X. Y. Z. ƒ 20; van P. ƒ 1; van B., postm. Schoonhoven ƒ 1,23^5; van D. ƒ 25.

Door mr. *Lisman* te Leiden: van N. N. ƒ 25; van N. N. ƒ 4,95.

Door ds. *ter Haar Romeny* te Haarlem: van P. ƒ 1,23^5; van N. N. ƒ 2,50.

Door ds. *Büchli Test* te Hillegom: muntb. à ƒ 10.

Van het ontvangene bij ds. *K. van Heiningen* te Deventer is annonce geschied in de Kerk. Courant.

Den milden gevers wordt mijn hartelijke dank toegebragt en de instandhouding van de Evangelische School te Mechelen aan de broeders en zusters in Nederland dringend aanbevolen.

Mechelen, *Julij* 1859. J. A. C. WAGENER, Evangelie-prediker.

PRIJSVRAAG.

Overtuigd van het belang dat er, bij de betrekkelijke schaarste aan oorspronkelijk Nederlandsche blijspelen, zoo voor de Nederlandsche letteren, als voor de dramatische voordragt, in zulk een stuk gelegen is, hebben zich eenige Nederlandsche Rederijkerskamers, ten getale van twee-en-twintig, vereenigd, om een prijsvraag uit te schrijven voor het *beste oorspronkelijk Nederlandsch Blijspel*, het zij in rijm of onrijm, en daarvoor als Eereprijs uit te loven een toepasselijk, door den bekroonde-zelf te kiezen voorwerp in *zilver*, ter waarde van *twee honderd en vijftig gulden*, of wel die som in geld, indien de bekroonde dit mogt verkiezen. Zij stellen daarbij de volgende bepalingen:

dat de stukken moeten geschreven zijn in de *Nederlandsche taal*, en moeten behandelen *Nederlandsche karakters en zeden;*

dat er *geen* vrouwenrollen in voorkomen, en dat omslachtige tooneeltoestel zoo veel mogelijk vermeden worde;

dat de stukken van zoodanige uitgebreidheid zijn, dat met de opvoering daarvan gevoegelijk een geheele avond kan bezet worden; zullende het aan de schrijvers blijven overgelaten de *drie-* of wel de *vijfledige* indeeling te bezigen;

dat de stukken moeten geschreven zijn met een andere hand dan die des Auteurs; dat zij moeten geteekend zijn met een spreuk, en, vergezeld van een welgesloten en verzegeld naambriefjen waarop de spreuk, moeten gezonden worden aan den ondergeteekende, Voorzitter van 't Genootschap *Demosthenes* te Deventer, vóór den eersten July 1860;

dat het Handschrift van het bekroonde stuk zal behooren aan de Kamers, en blijven berusten in de Archieven van 't Genootschap *Demosthenes;*

dat het kopyrecht van het bekroonde stuk aan den Auteur zal blijven, mits hij zal gezorgd hebben, dat binnen twee maanden na de bekrooning het stuk zij gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld;

dat de Auteur van het bekroonde stuk zal geacht worden onvoorwaardelijk afstand gedaan te hebben van het kopyrecht, ten behoeve der Kamers welke de prijsvraag hebben uitgeschreven, wanneer het bekroonde stuk binnen genoemden termijn niet zal zijn gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld;

dat de niet bekroonde stukken binnen drie maanden na de uitspraak kunnen worden teruggehaald bij den ondergeteekende, tegen opgave van den eersten en den laatsten volzin van het stuk en een afdruk van het zegel; zullende de onafgehaalde stukken worden verbrand.

De eereprijs zal worden uitgereikt in eene vergadering der gezamenlijke uitlovende Kamers, te Amsterdam te houden, op een nader te bepalen dag; terwijl zich op verzoek dier kamers met de beoordeeling der in te zenden stukken belast hebben de H.H.:

Mr. J. VAN LENNEP, H. J. SCHIMMEL, en Dr. J. VAN VLOTEN, die tevens beloofd hebben hun uitspraak aan den ondergeteekende kenbaar te maken vóór 1 Sept. 1860.

Namens de vereenigde Rederijkerskamers,
J. H. ANKERSMIT, W.ZOON,
Voorzitter.

Deventer, July 1859.

TENTOONSTELLING VAN PAARDEN.

De Afdeeling *Alkmaar* van de *Hollandsche Maatschappij van Landbouw*, zal op Woensdag den 24sten Augustus 1859, eene TENTOONSTELLING van 2, 3 en 4 jarige **Paarden** houden, bij programma's breeder omschreven.

, Ondertrouwd:
LEEUWARDEN, 15 Julij 1859. C. NOË LZN. en E. REYNDERS.
Eenige en algemeene kennisgeving.

, Heden beviel door Gods goedheid, zeer voorspoedig van een' ZOON *B. C. BROESE*, geliefde Echtgenoote van G. L. TJEENK WILLINK.
ZUTPHEN, 14 Julij 1859.
In de Haarl. Courant d. d. 18 Julij, stond abusivelijk *Zwolle* in plaats van *Zutphen*.

, Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER *A. LAMBRECHTS — VELS*.
SNEEK, 16 Julij 1859.
Eenige kennisgeving.

, Heden beviel van eene DOCHTER Vrouwe *J. M. HELMICH*, Echtgenoot van Mr. W. C. I. J. CREMERS.
WINSCHOTEN, den 16den Julij 1859.

, Bevallen van eene DOCHTER *F. PENNINK — CARDINAAL*.
ZEVENBERGEN, 16 Julij 1859.

, Bevallen van een ZOON Vrouwe *S. M. J. SNOECK*, Echtgenoot van Mr. T. H. BONDAM.
APPINGADAM, den 17den Julij 1859.

, Heden beviel zeer voorspoedig van één welgeschapen ZOON *GEERTJE SCHUYT*, geliefde Echtgenoote van CLAAS KUYPER.
ENKHUIZEN, 17 Julij 1859. Eenige kennisgeving.

, Bevallen van eene DOCHTER Vrouwe *L. C. DE PERPONCHER, VAN DE POLL*.
HAARLEM, 17 Julij 1859.

, Bevallen van een' ZOON, Vrouwe *L. W. ROIJEN*, geb. *HOLTHUYSEN*.
VREESWIJK, 18 Julij 1859.
Eenige kennisgeving.

, Voorspoedig bevallen van een' ZOON *M. L. VAN LUTSENBURG*, geliefde Echtgenoot van Dr. A. MAAS.
SCHIEDAM, 18 Julij 1859.

, Mijne geliefde Echtgenoot *JOHANNA SOPHIA MARGARETHA WITHUYS*, beviel heden van een ZOON. JULIUS BEL.
AMSTERDAM, 18 Julij 1859.

, Heden overleed mijne geliefde Echtgenoote SUSANNA PETRONELLA TEERINGH, in den ouderdom van ruim 63 jaren. Cs. KOERT.
AMSTERDAM, 15 Julij 1859.

, Na langdurig lijden ontsliep heden, in de hope des beteren levens, tot onze diepe droefenis, onze dierbare Moeder en Behuwd-Moeder ANNE BORNET, Weduwe van *Jacobus Millies*, in den ouderdom van 82 jaren.
UTRECHT, 17 Julij 1859. *Uit aller naam*, H. C. MILLIES.
Eenige kennisgeving.
Op verlangen van de overledene zullen geene uiterlijke teekenen van rouw worden aangenomen.

, Heden ontsliep in haren Heer en Heiland, mijne dierbare Echtgenoot BARBERA SOPJES, in den ouderdom van 37 jaren. Zwaar is mijn verlies en dat mijner drie Kinderen, te jong om het te beseffen; maar dit troost mij, dat zij is ingegaan in die rust, die overblijft voor het volk Gods. JOH. VAN DER WILK.
SASSENHEIM, 17 Julij 1859.

, Den 17den Julij overleed te SPANBROEK, de Zeer Eerw. Heer P. FAKKERS, Pastoor te SPANBROEK en Deken van *Werfertshoeve*, in den ouderdom van bijna 50 jaren, diep betreurd door zijne gemeente en betrekkingen.
Namens de Familie,
Eenige kennisgeving. H. G. VAN WIJK, P.
J. A. LAZAAR, P.
Ex. Test.

, Heden overleed, in den ouderdom van ruim 34 jaren, mijn geliefde Echtgenoot J. A. HIJNER, in leven Organist der Bethlehemsche Kerk te Zwolle.
ZWOLLE, 18 Julij 1859. Wed. J. G. HIJNER, KIESBRINK.
Eenige en algemeene kennisgeving.

, Heden werd ons, na eene kortstondige ongesteldheid, tot onze diepe droefheid, door den dood ontnomen, ons hartelijk geliefd Dochtertje MARGARETHA JOANNA, in den ouderdom van ruim vijf en een half jaar.
RIJSEN, 18 Julij 1859. D. TER HORST, A. TER HORST, geb. WANSINK.

, Heden overleed, na eene gelukkige Echtvereeniging van 28 jaren, in den ouderdom van circa 63 jaren, mijn veelgeliefde Echtgenoot, de Heer A. VAN MARION, in leven Wethouder, President-Kerkvoogd, Secretaris en Penningmeester van de Gemeente Dijkkagie binnen deze Gemeente. C. KLEYWEGT, Wed. *A. van Marion*.
ROZENBURG, 19 Julij 1859.

, Heden overleed ons jongste KINDJE.
BERGEN OP ZOOM, 19 Julij 1859. SCHRAVER, J. SCHRAVER, DE GRAAFF.

, Heden overleed, tot mijne diepe droefheid, na eene gelukkige Echtvereeniging van ruim 14 maanden, aan eene plotselinge, doch hevige ziekte van nog geen twee dagen, mijn dierbare Echtgenoot JACOB BERGEN, in den ouderdom van 51 jaren en 9 maanden, mij nalatende één Kindje, te jong om dit verlies te kunnen beseffen. Ieder die den overledene gekend heeft, zal kunnen begrijpen wat wij in hem verliezen. A. VAN BEUSEKOM, Wed. *Jb. Bergen*.
Het ZAND, in de *Zijpe*, 19 Julij 1859. Eenige kennisgeving.

, Heden overleed de jongste onzer Lievelingen, HENRICUS JOHANNES ANTONIUS.
'sHAGE, 17 Julij 1859. A. C. H. LORENTZ. M. P. LORENTZ, WIELANDT.
Eenige kennisgeving.

, Gevoelig voor de vele blijken van deelneming, bij het verlies van onze geliefde en hooggeachte Zuster en Behuwd-Zuster, Mejufvrouw *Petronella Anna Sieburgh*, betuigen wij onzen opregten dank.
Uit aller naam, J. N. VAN DEN BROEK.

, De Heeren HOPE & C°., KETWICH & VOOMBERGH en Wed. W. BORSKI, adverteren, dat de *COUPONS* der 5 pCts. *Russische Certificaten in Zilver*, 5de Leening, van hunne Administratie, verschenen 1/13 April 1859, van heden af, betaald zullen worden ten Kantore van de *Associatie-Cassa*, met ƒ 21.08.
Amsterdam, 18 *Julij* 1859.

, De Heeren HOPE & C°., KETWICH & VOOMBERGH en Wed. W. BORSKI, adverteren, dat ten Kantore hunner Administratie, des Woensdags en Vrijdags van 10 tot 1 ure, zal worden gevaceerd tot het kosteloos afgeven van *NIEUWE BLADEN COUPONS* van 5 pCts. *Russische Certificaten in Zilver*, Eerste en Vijfde Serie, van hunne Administratie, tegen intrekking der Talons, en voorzien voor ieder soort van een afzonderlijke geteekende Nota der Nummers naar volgorde.
Amsterdam, 18 *Julij* 1859.

, Diegenen welke iets te vorderen hebben van, of verschuldigd zijn aan den Boedel en Nalatenschap van wijlen JAN RIJS Wz., in leven Koopman en Winkelier te Assendelft en aldaar den 11den Julij 1859 overleden, gelieven daarvan opgave of betaling te doen voor den 1sten Augustus dezes jaars, ten Kantore van den Notaris D. VAN DER WART, te Krommenie.

Derde Oproeping

der Erfgenamen van wijlen den Eerwaarden Heer JAN SPIJKER, Pastoor der Roomsch Katholijke Kerk van de Klerezie op het Eiland Nordstrand, Hertogdom Sleeswijk.

Aangezien de Nalatenschap van den op 19 Maart 1859, op Nordstrand overleden Pastoor, den Heer JAN SPIJKER, van Amsterdam, uithoofde der afwezigheid en tevens onbekendheid der Erfgenamen, onder geregtelijke behandeling genomen is, zoo worden bij deze, in naam van het Geregt en op verzoek van den aangestelden Curator, den Heer RAADMAN GOSSLAR, allen, die eenig Erfregt of andere vorderingen aan deze Nalatenschap vermeenen te hebben, opgeroepen en aangemaand, zich binnen 12 weken, na de derde en laatste oproeping, aantemelden, bij den ondergeteekende Hardesvoogd, de bewijzen over te leggen en bevolmagtigden te benoemen.

Koninkl. Hardesvoogdij op Nordstrand, 20 Junij 1859.
E. VON BERTOUCH.

Nadere informatien omtrent deze Nalatenschap, zijn te bekomen in het Koninklijk Deensch Consulaat Generaal te Amsterdam.
Amsterdam, 6 *Julij* 1859.
J. N. WOLDSEN, Consul Generaal van Denemarken.

Gymnasium te Kampen.

De **Nieuwe Cursus** zal aanvangen 30 Augustus e. k.; het Examen der Novicii zal plaats hebben op dien zelfden dag; terwijl de belanghebbenden worden uitgenoodigd zich daartoe vooraf aan te melden bij
A. H. A. EKKER, Gymn. Rector.

***,* TOT OPLEIDING**
van drie Kinderen, (Jongens) van 7 tot 13 jaren, verlangt men in een der Noordelijke Provincien: Een HUISONDERWIJZER, van de P. G., de bekwaamheid bezittende, hen tot het Hooger Onderwijs opteleiden en onderrigt te geven in al hetgeen tot eene fatsoenlijke opvoeding behoort. Adres met *franco* Brieven, onder Lettr. I. M. N., waarin opgave van voorwaarden, bij J. H. GEBHARD & C°., Boekhandelaars, Rokin te Amsterdam.

, Tegen ƒ 500 's jaars, behalve Kost, Inwoning en een Vriendschappelijk Verkeer, etc., vraagt men voor een Kostschool, een **SECONDANT**, geëxamineerd in de Wiskunst en de Fransche Taal, en die takt bezit om Jonge Lieden te leiden en te vormen. Brieven *franco*, Letters A. Z., aan den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

***,* SECONDANT.**
Men verlangt op een niet te talrijk Instituut: Eenen eersten SECONDANT. Vereischten zijn de kennis en een gemakkelijk gebruik der Fransche Taal, en genoegzame bedrevenheid in het Hoogduitsch of Engelsch, om in het onderwijs dier Talen behulpzaam te zijn. Salaris ƒ 300 à ƒ 400. Brieven *franco*, onder Letter A., bij de Boekhandelaren ALTMANN & ROOSENBURG, te Rotterdam.

, 1ste SECONDANT gevraagd. 1° Septr.
Honorarium: 500 Gulden, boven Kost, Inw. enz.
Vereischten: 2de Rang, Wiskunde, Fransch.
Aanbevelingen: Hoogduitsch, Engelsch, Boekhouden.
Adres: J. G. BROESE, Utrecht, Letter B.

***,* SCHOOL VOOR HANDEL, NIJVERHEID EN ZEEVAART TE WINDSCHOTEN.**
Aan deze Inrigting wordt tegen Sept. IEMAND gevraagd, die de Moderne Talen, Engelsch, Fransch en Duitsch, kan, mag en wil onderwijzen. Men adressere zich met *franco* Brieven, aan den Hoofd-Onderwijzer ADDENS.
Winschoten, 16 *Julij* 1859.

, Men vraagt tegen Augustus e. k.: Eene JUFVROUW, uit den fatsoenlijken stand, P. G., bij Kinderen, tevens goed met de Wasch kunnende omgaan; alleen zij, die eene zoodanige betrekking hebben waargenomen, zullen in aanmerking komen. Adres *franco*, onder Letter P, bij den Boekverkooper I. M. J. VAN NES, te Kampen.

, Wordt gevraagd, tegen November, eene LINNENMEID, van de Herv. Godsdienst, en grondig in haar vak ervaren. Adres met *franco* Brieven, onder Lettr. N., bij den Heer G. H. VAN HENGEL JR., Boekhandelaar te Velp.

***** AAN DAMES, GOUVERNANTES EN SECONDANTES.**

Een Instituteur, ongehuwd, vraagt voor eenige Meisjes van zijn Dagschool, eene Prot. **JUFV.**, geëxamineerd voor het Fransch, Duitsch en Engelsch, niet onervaren in de Muziek en Handwerken en die tevens eenige werkzaamheden van het Huishouden op zich wil nemen. Behalve een zeer fatsoenlijk gezellig, aangenaam huisselijk verkeer, zal het Salaris bij monden nader bepaald worden. Brieven *franco*, Letters I. K., met kennisgeving van leeftijd, Godsd., etc., aan den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

*** 1°. November a. s., wordt op een Dorp in de Provincie Friesland gevraagd: Eene BONNE of JUFVROUW, P. G., bij drie Meisjes beneden de 10 jaren, bekwaam om de Hollandsche en Fransche Talen, benevens de Muzijk grondig te onderwijzen. Brieven *franco*, onder Letters L. T., bij A. VAN ZUYLEN, te Leeuwarden.

*** Eene JUFVROUW, tusschen de 30 en 40 jaren, van de P. G., zag zich gaarne geplaatst tegen 1 October als *Jufvrouw van Gezelschap*, tot waarneming van een Huishouding of in een Winkel, zij kan de beste getuigenissen produceren. Inclinerenden met *franco* Brieven, onder de Letter A, aan het Postkantoor te Gorinchem.

MAISON D'EDUCATION ET D'INSTRUCTION, à Loenen, sur le Vecht.

Le Directeur de sus-dite Maison prévient M. M. les Parents et les Tuteurs honorés que les NOUVEAUX COURS D'INSTRUCTION se rouvriront le 15 *Août* 1859.

Le Directeur,
J. H. LANT.

*** *Une DEMOISELLE de la R. P. désire se replacer comme gouvernante externe dans une bonne famille à la Haye. Ecrire franco sous les initiales R. V., aux libraires VAN HOOGSTRATEN et FILS à la Haye.*

***** BERGBAU-GESELLSCHAFT HOLLAND ZU WATTENSCHEID.**

Sr. Excellenz der Herr Minister für Handel, Gewerbe und öffentliche Arbeiten, haben mittelst Rescripts vom 29 Junij curr. die Unterbreitung des, in der ausserordentlichen Generalversammlung vom 7 May curr Allerhöchsten Genehmigung, aus formellen Gründen beanstandet; es ist daher zur Behebung der bezeichneten Mängel die Anberaumung einer anderweiten ausserordentlichen Generalversammlung nothwendig. — Wir laden demnach die Actionaire unserer Gesellschaft hierdurch zu einer ausserordentlichen Generalversammlung auf

MONTAG, den 29ten AUGUST a. e., VORMITTAGS 10 UHR, in unserem Geschäftslocale zu *Wattenscheidt* ergebenst ein, in dem wer gleichzeitig die Gegenstände der Berathung und Beschlussnahme wie folgt näher bezeichnen:

a. Erhöhung des Grundkapitals der Gesellschaft um die Summe von 350,000 th. en Prioritäts-Stammactien und der en Verausgabung zu einem, in der Generalversammlung naher zu bestimmenden Course;
b. Erhöhung des Reservefonds;
c. Uebernahme der Verpflichtung, für die kirchlichen und schulbedürfnisse der von der Gesellschaft beschaftigten Arbeiter zu sorgen, und zu den Kosten der Polizei-und Gemeinde Verwaltung verhaltnissmässig beizutragen;
d. Aufnahme der Zusatzbestimmung: dass Anleihen fur Zwecke der Gesellschaft, deren Deckung aus den laufenden Einnahmen des Geschäftsjahres nicht möglich ist, nur durih eine ausdrücklich zu dem Zwecke einzuberufende Generalversammlung beschlossen werden können;
und endlich
e. Beschlussnahme über die hiernach sowie überhaupt etwa sonstweit noch erforderliche Abänderung der Statuten.

Wattenscheid, den 16ten Julij 1859.
Der Vorstand der Bergbau-Gesellschaft HOLLAND

*** De **Dienst** van de STOOMBOOT *STAD ALKMAAR*, van **Nieuwediep** naar **Amsterdam**, zal Zaturdag e. k. worden hervat.

*** *Dijkgraaf en Hoogheemraden van den Hondsbossche en Duinen tot Petten*, verwittigen de belanghebbenden, dat de onder hun beheer staande **Schutsluis te Zaandam**, uithoofde van daaraan te verrigten werkzaamheden, op den 26sten, 27sten en 28sten Julij aanstaande, voor de **Scheepvaart gesloten** zal zijn.

Alkmaar, den 16den Julij 1859.
Dijkgraaf en Hoogheemraden voornd.,
J. A. KLUPPEL,
Dijkgraaf.
DE DIEU FONTEIN VERSCHUIR VAN HEILO,
Secretaris.

KENNISGEVING.

Het Bestuur van den Polder ASSENDELFT, brengt ter kennis der belanghebbenden, dat de SLUIS te *Klein Nauerna*, in den Assendelftschen Zeedijk gelegen, van af den 31sten Julij 1859, **gesloten zal zijn.**

Het Bestuur voornoemd,
H. Bz. SMIT, Dijkgraaf.
P. M. KWANTES, Secretaris.

*** *De Burgemeester en Wethouders van* DORDRECHT, brengen bij deze ter kennisse van de belanghebbenden, dat op Maandag den 1sten Augustus 1859, des middags ten twaalf ure, ten Raadhuize der Gemeente, zal plaats hebben de **Aanbesteding** van:

Het gedeeltelijk Af- en Uitbreken en Herbouwen van het WOONHUIS, aan de Groenmarkt, get. A. 205.
Alsmede het Maken van eenige Veranderingen in een gedeelte van het daaraan belendende GEBOUW en INRIGTING van hetzelve tot POSTKANTOOR.
Alles in een Perceel.

Het Bestek en de Voorwaarden dezer Aanbesteding, zal van den 18den dezer tot den dag der Aanbesteding, dagelijks, met uitzondering van den Zondag, van des morgens ten negen tot des namiddags ten vier ure, ter inzage van de Gegadigden liggen, op de Secretarie en bij den Heer G. N. ITZ, Architect der Gemeente, bij wien informatien te bekomen zijn en ook de Teekening ter inzage zal liggen, terwijl de aanwijzing zal geschieden op Vrijdag den 29sten Julij aanstaande, des morgens ten 10 ure.

Het Bestek en de Voorwaarden van Aanbesteding, zal op *franco* aanvrage op de Secretarie der Gemeente, tegen betaling van een Gulden, verkrijgbaar zijn.

Dordrecht, 13 *Julij* 1859.
De Burgemeester en Wethouders van Dordrecht,
TIMMERS VERHOEVEN.
De Secretaris,
P. VAN DEN BRANDELER.

AANBESTEDING.

Het R. C. Parochiaal Kerkbestuur van den H. Laurentius, te ALKMAAR, zal op Dingsdag den 16den Augustus 1859, des middags ten 12 ure, in het bijzijn van den Heer Ingenieur van den Waterstaat, bij den Kastelein *J. Reli*, in de Herberg *'t Vergulde Hert*, te Alkmaar, **Aanbesteden:**

Het BOUWEN van eene KERK,

volgens Bestek, waarvan op *franco* aanvrage, Ex. à *f* 1,00 verkrijgbaar zijn, bij de Boekhandelaars *Herm. Coster en Zoon*, te Alkmaar, en verder ter lezing liggen, in de navolgende Logementen en Koffijhuizen, als: te Amsterdam, in *het Poolsche Koffijhuis*, in de Kalverstraat, in *het Wapen van Medemblik*, op den Dam, in *het Vosje*, op het Rokin en in *de Nieuwe Stads-Herberg*, aan het IJ; te Haarlem, in *de Kroon*, aan de Groote Markt; aan den Helder, in *het Heeren-Logement;* te N.-Diep, in *den Burg;* te Utrecht, in *de Liggende Os*, bij *de Groot;* te Rotterdam, in *het Nederlandsche Wapen;* te Arnhem, in *het Hotel des Pays-Bas*, bij *Holtus;* te Nijmegen, bij *Meurs;* te Zwolle, in *de Zon*, bij *C. van der Moolen;* te Hoorn, in *den Doelen;* te 's Gravenhage, in *het Zuid-Hollandsche Koffijhuis;* te 's Hertogenbosch, bij *Chevallier;* te Maastricht, in *Levrier*, bij *van Haleu*, Boschstraat, en te Alkmaar in de voornaamste Logementen en Koffijhuizen.

De Teekeningen kunnen bezigtigd worden in de Pastorij, van 's morgens 9 tot 12 ure, uitgezonderd op Zon- en Feestdagen.

De aanwijzing zal geschieden, gedurende 8 dagen voor de Aanbesteding.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen, op *franco* aanvrage, bij den Architect P. J. H. CUYPERS, te Roermond.

***** INWONING TEGEN 1°. NOVEMBER AANSTAANDE.**

Wordt gevraagd bij fatsoenlijke Lieden, van de P. G., in eene aangename voor wandelingen geschikte streek, bij voorkeur in de Prov. Gelderland of Utrecht, met een of twee vrije Kamers en Gezellig Verkeer, voor een éénig Heer, Weduwnaar op eenigzints gevorderden leeftijd, van goede Familie, die gaarne werkzaamheden van Administratieve aard daarbij wil waarnemen, wanneer daartoe de gelegenheid bestaat. Brieven *franco*, onder de Lett. V. W., bij den Boekhandelaar TJEENK WILLINK, te Zwolle.

*** Er wordt tegen November e. k., voor *vier* Jongelieden van de P. G., oud 9 tot 14 jaren gevraagd, INWONING, KOST, ONDERWIJS en GEHEELE VERZORGING, de som van *f* 200.— per hoofd niet te boven gaande, onverschillig in welke Provincie.

Hiertoe inclinerende, gelieve men zich te adresseeren, *franco* Brieven onder Lett. W., bij den Boekhandelaar A. M. SLOTHOUWER, te Amersfoort.

*** UIT DE HAND TE KOOP:

De kapitale en in volle werking zijnde HOUTZAAGMOLEN, genaamd *HET FORTUIN*, zijnde een achtkanten Bovenkruijer), met Molenaarswoning, Houtloodsen, Erve, Werf, Tuin en Gereedschappen, staande en gelegen bij uitstek gunstig aan de Oude Wetering, onder de Gemeente Leymuiden, in de nabijheid van den Haarlemmermeer-Polder, mitsgaders eene sedert onheugelijke jaren bestaan hebbende en nog met het beste succes uitgeoefend wordende *Timmermans- en Molenmakers-Affaire*, met kapitale Heerenhuizing, Timmermans-Winkel en Gereedschappen, Knechtswoning, Koetshuis, Stalling, ruime Werf en grooten Tuin, mede aldaar gelegen nabij genoemden Molen; waaromtrent nadere informatien zijn te bekomen bij den Heer C. VAN GEER, te Leyderdorp. Brieven *franco*.

*** UIT DE HAND TE KOOP, door *verandering van woonplaats*, in een welvarend en aan den Straatweg gelegen Dorp, in de Provincie Utrecht, in de nabijheid van het Gooiland: Een net ingerigt HUIS, bevattende vijf Kamers, Keuken, Kelder, Zolder, Schuur en verdere Gemakken, benevens een' zeer vruchtbaren met vele goede vruchtboomen voorzienen TUIN, groot 20½ Ned. Roeden. Adres met *franco* Brieven, Letter S., bij de Boekhandelaren KEMINK & ZOON, te Utrecht.

ZEEBAD-INRIGTING
VAN
A. E. MAAS, te Scheveningen.

Dit in vollen bloei verkeerend ETABLISSEMENT, is met al deszelfs Aanhoorigheden, op zeer aannemelijke voorwaarden, **Uit de Hand te Koop**, en kan met 1° November **e. k. aanvaard** worden.

Openbare Verhuring,

van ongeveer 123 Bunders BOUW- of WEILAND en DIJKGROND, behoorende aan het Ambacht van Aalsmeer, en deel makende van den in 1858 drooggemaakte Schinkel- of Zwartenpolder; gelegen onder de Gemeente Aalsmeer en zulks voor den tijd van twaalf jaren, ingaande met het ontblooten der Schoof in 1859, in Perceelen en Combinatien, en onder de bepalingen en voorwaarden vermeld bij gedrukte Notitien, van af den 21sten Julij 1859 te bekomen ten Raadhuize der Gemeente Aalsmeer, en bij Mr. J. TAK, Secretaris van het Ambacht, te Uithoorn. Zullende de Verhuring plaats hebben op Donderdag den 4den Augustus 1859, des voormiddags ten tien ure, ten Huize van den Kastelein *G. de Vries*, te Aalsmeer.

*** G. W. WESSELING, zal op Maandag den 25sten Julij 1859, des namiddags ten half drie ure, te Amsterdam, in *de Witte Zwaan*, op den Nieuwendijk, presenteeren te Verkoopen: Eene extra mooije nieuw aangevoerde partij Greenen en Vuren Dramsche, Frederikstadsche, Bijhavensche, Riga, Narva en Danziger Balken; Zweedsche en Noordsche Spieren; Abo, Wijburger, Riga en Noordsche Deelen; Narva Sparren en Sparhouten, Battings, Juffers, Ellens, Colters, Eikenhout en andere **HOUTWAREN.** Liggende in den Binnenkant en op den Wal.

*** Op Woensdag den 27sten en Donderdag den 28sten Julij 1859, zullen door de Makelaars H. VRIESSENDORP, J. P. M. BOONEN, E. MAURITS en H. BOONEN, te Dordrecht, worden geveild mooije versch aangekomene partijen **RIJNSCHE HOUTWAREN:** bestaande in lange en zware Eiken Houten: Eiken Balken, Eiken Roeden, Eiken Klossen, Krommers, van onderscheidene lengte en zwaarte, zeer mooije platte Dennen, Maasbalken en ronde Grijnen. Welke twee dagen vóór de Verkooping genommerd zullen liggen aan den Noorden-Dijk, boven de Molen *Het Hert*. De Verkooping zal zijn in *Het Hof van Holland*, buiten de St. Jorispoort, op Woensdag den 27sten en Donderdag den 28sten Julij 1859, des namiddags ten *half drie ure* precies. Nadere onderrigting is te bekomen bij bovengenoemde Makelaars.

IN HAARLEM VERKOOPING,
IN HET VERKOOP-LOKAAL,
in de Warmoesstraat, N°. 74,
op Dingsdag 2 *Augustus* 1859, *en volgenden dag.*

ENGESMET en SARLET, Makelaars, zullen verkoopen, ten overstaan van den Notaris C. J. MERENS, een gedeelte van den net geconserveerden INBOEDEL, nagelaten door wijlen den Wel-Ed. Heer G. J. ROLAND HOLST, bestaande in: Een Ledikant met groen imperaal Behangsel, Mahony- en andere Gladhouten Stoelen en Kanapé met roode trijpen Zittingen, Cilinder Bureau, Etagère, een massive Eettafel met een Mahony- en zeven Eikenhouten Inlegbladen, voor 24 personen, Thee-, Speel-, Penant-, Schuif- en andere Tafels, waaronder een fraaije goede geconserveerde ingelegde antieke Tafel, heldere Spiegels uit één Glas, een fraaije zwart Marmeren Tafelpendule, Verlakt, fraai geslepen Glas-, Koper- en IJzerwerk, Bedlinnen, een kostbaar gevuld Bed en Matras, zoo goed als nieuwe Staatsiegordijnen, een New Brussels lang 6 E., 1 P., breed 4 E., 6 P., en een Doorniksche Tapijt, lang 5 E., 5 P., breed 5 E., 1 P. en hetgeen verder tot een deftigen Inboedel behoort.

Verder eene verzameling aller kostbaarste O. I. PORCELEINEN, bestaande in divers groot en klein Stelwerk, ruim geassorteerde stellen Kaneel-, Koffij- en Theegoed, als van *de Koekoek in het Huisje*, *Borduurwerk* en verder van de gerenommeerdste merken, keurige Porceleinen-Voorwerpen, met zilver gemonteerd, Rariteiten, in Ivoor-Palmhout, GOUD en ZILVER, waaronder een antiek Theeservies. Eene kleine doch keurige verzameling BOEKEN, waaronder in folio de Werken van *Cats*, in octavo *Tollens*, *v. d. Palm* en anderen, een Telescoop door *van der Bildt*, enz.

Van een en ander zullen in tijds gedrukte Notitiën bij bovengemelde Makelaars verkrijgbaar zijn en bij den Heer JONKERS, Kunsthandelaar in de Vijzelstraat te Amsterdam.

Den 29sten en 30sten Julij Particulier en den 1sten Augustus voor ieder te zien, van des voormiddags 10 *tot des namiddags* 4 *ure.*

Dingsdag 16 Augustus 1859, gewone Verkooping in het Lokaal, waarvoor dagelijks Goederen worden aangenomen.

Men zal hiervan Verkooping houden ten dage en plaatse als boven gemeld, des morgens ten 10 ure. ***ZEGT HET VOORT.***

*** Men zal op Maandag den 25sten Julij 1859, des namiddags ten vijf ure, in *het Venduhuis der Notarissen*, in de Nobelstraat te 's Gravenhage, publiek Veilen en op Maandag den 1sten Augustus daaraanvolgende, des avonds ten zeven ure, aldaar Verkoopen: Eenen kapitalen, hechten, sterken, geheel van steen opgetrokken en zeer gunstig gelegen

WIND-KOORNMOLEN,
te 's Gravenhage,

aan de Zuidzijde van het lage Westeinde, genaamd *DE ZUIDMOLEN*, met 4 paren Maalsteenen, van welke 3 paren Tarwen Steenen, met Regulateurs; 2 WOONHUIZEN, STALLING en SCHUUR en *het tot bebouwing allezins gunstig gelegen* ERF; Kadaster Sectie L., N°. 4, 573, 914 en 915, te zamen groot 17 Roeden, 37 Ellen. Breeder omschreven bij geaffigeerde Billetten en in het dagblad van 's Gravenhage van 20 Junij 1859. Kunnende worden bezigtigd Maandag en Donderdag van iedere week van 11 tot 2 ure, terwijl nadere onderrigtingen zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris VAN DER MEULEN, op de Prinsengracht, N°. 176, te 's Gravenhage.

BROODBAKKERIJ.

De Makelaar C. STUMPHIUS, te Beverwijk, zal, als lasthebbende van zijnen principaal, ten overstaan van den Notaris C. Jz. PRINS, op Zaturdag den 13den Augustus 1859, des middags ten 12 ure, in het Logement *de Zon*, te Beverwijk, in het openbaar Veilen en Verkoopen:

Eene welbeklante BROODBAKKERIJ met derzelver vaste en losse Gereedschappen, Getimmerten en Erve, staande en gelegen te Beverwijk aan de Breestraat, op den hoek van de Stadhuissteeg; bij het kadaster bekend in Sectie A N° 91, groot 2 Roeden, 3 Ellen.

Informatien zijn op *franco* aanvrage te bekomen, ten Kantore zoo wel van den Makelaar *Stumphius* als van den Notaris *Prins* voornoemd.

*** JEAN NOMAN ET FILS, à Zalt-Bommel, ont envoyé le prospectus d'un ouvrage sous presse, intitulé:

FASTES MILITAIRES
DES INDES ORIENTALES NEERLANDAISES,
PAR **A. J. A. GERLACH.**
capitaine d'artillerie au service de S. M. le Roi des Pays-Bas.

Cet ouvrage, plus amplement décrit dans le prospectus, formera un beau volume grand royal de **6 à 700** pages, orné de portraits, *fac-simile*, cartes, plans, croquis et planches. Pour les Pays-Bas le prix est de ***f* 12.**

Quand l'ouvrage vient de paraître, le prix sera augmenté.

Te Haarlem, bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.

Behoort bij de

HAARLEMSCHE COURANT

van 21 Julij 1859.

VERVOLG van het verslag van het verhandelde in de zomer-vergadering van 1859, van de Staten der provincie Noord-Holland.

(*Zie bijblad van den* 11den *Julij* 1859.)

De bijeenkomst gehouden den 8sten Julij 1859, is bijgewoond door 56 leden.

Na de resumtie en goedkeuring der notulen hebben de Heeren *Bosch Reitz* en *Asser* in handen van den voorzitter de vereischte eeden afgelegd en daarna zitting genomen.

Achtereenvolgens zijn de navolgende rapporten uitgebragt:

a. door de commissie voor de financieele zaken bij monde van den Heer *Koenen*:

Op de begrooting van het provinciaal bestuur voor zooveel het rijksbestuur is voor 1860;

Op de provinciale begrooting voor 1860;

Op de voordragt tot heffing van opcenten ten behoeve der provincie;

Op de provinciale rekening over 1857;

Op het adres van den gemeenteraad van *Alkmaar*, houdende verzoek dat van wege de provincie moge worden voorzien in het herstel van den weg tusschen *Alkmaar* en *Hoorn*;

En bij monde van den Heer *Merens*:

Op de voordragt tot het verleenen van pensioen aan provinciale ambtenaren;

Op de voordragt tot het toekennen van vergoeding van reis- en verblijfkosten aan de provinciale opzigters van den waterstaat, ingeval van buitengewone aan hen opgedragen werkzaamheden.

b. door de commissie voor de waterstaatszaken bij monde van den Heer *Heemskerk*:

Op het ontwerp reglement op het dragen der kosten van den *Noorder IJ en Zeedijk* en de daarbij behoorende stukken;

Op de ontwerp-reglementen van bestuur voor
den *Groot Limmerpolder*;
den *Heer Hugowaard*;
den *Noord Scharwouder polder*;
den *Zuidpolder*;
en den *Rietwijkeroorder polder*;

Op de voordragt tot wijziging van art. 7. van het reglement van bestuur voor den *Haarlemmermeerpolder*;

en op de ontwerp-verordening op het trekken van specie uit den bodem van wateren, die polderkaden besproeijen.

c. door de commissie in wier handen is gesteld de missive van Gedeputeerde Staten betreffende den aankoop van den *Zeedijk* beoosten *Naarden* en van daaraan grenzende gronden, bij monde van den Heer *Koenen*.

d. door de commissie die onderzocht heeft de ontwerp-verordening op het beletten van het verkeer op openbare wegen, bij monde van den Heer *de Moraaz Imans*.

e. door de commissie in wier handen is gesteld de brief van Gedeputeerde Staten betreffende het ontwerpen van eene kaart tot aanwijzing, hoe de provincie uit verschillende waterschappen is zamengesteld, bij monde van den Heer *Six*.

f. door de commissie ingesteld tot onderzoek van de voorstellen tot daarstelling van eenige werken ten dienste van het gesticht *Meerenberg*, bij monde van den Heer *Perk*.

g. door de commissie in wier handen zijn gesteld de missives van Gedeputeerde Staten, betreffende het verzoek der gemeenten *Egmond aan Zee*, *Spaarndam* en *Vlieland*, dat in een deel der uitgaven tot inrigting van haar lager onderwijs vereischt, door het rijk en door de provincie worde voorzien, bij monde van den Heer *Jolles*.

Alle deze rapporten zullen ter visie worden gelegd en in de volgende bijeenkomst in behandeling worden genomen.

Thans wordt aan de orde gesteld het vroeger uitgebragt rapport der commissie, op de voordragt tot het verleenen van subsidie voor het daarstellen eener haven te *Wieringen*.

Bij dit rapport wordt voorgesteld voor de daarstelling van evengenoemde haven, een provinciaal subsidie te verleenen van *f* 9.000, mits door het rijk gelijke som van *f* 9.000 worde verleend en door de gemeente het ontbrekend bedrag van *f* 7.000 plus de som van *f* 1.000 voor het bestorten met puin van de buitenzijden van den havendam, hetwelk de commissie tot versterking van het werk noodig acht.

Aan het verleenen van het subsidie wenscht de commissie verder uitdrukkelijk de voorwaarde te verbinden, dat het onderhoud der haven steeds voor rekening der gemeente behoorlijk zal plaats hebben.

Zonder stemming is het bij dit rapport gedaan voorstel aangenomen.

In de bijeenkomst gehouden den 12den Julij 1859 zijn tegenwoordig geweest 68 leden.

De notulen zijn geresumeerd en goedgekeurd.

De Heer *Luden* heeft in handen van den Voorzitter de gevorderde eeden afgelegd en daarna zitting genomen.

Van Gedeputeerde Staten is ingekomen eene voordragt tot wijziging van art. 16 van het reglement, vaststellende het toezigt op het onderhoud van den *Noorder IJ-* en *Zeedijk*.

Dit stuk is gesteld in handen van de commissie voor de waterstaatszaken.

In handen dier commissie zijn mede gesteld: 1° een bezwaarschrift van ingelanden van de banne *Hoogwoud en Aartswoud* tegen art. 5. van het ontwerp reglement voor die banne;

en 2°. een voorstel van Gedeputeerde Staten tot wijziging van het opschrift der ontwerp-verordening op het trekken van specie uit den bodem van wateren, die polderkaden besproeijen.

Ter inzage van de leden zijn nedergelegd:

a Een voorstel van den Heer *Boelen* ondersteund door eenige andere leden, tot het uittrekken op de provinciale begrooting voor 1860, eener som van *f* 6000, als *bijdrage der provincie voor de sleepstoomboot aan het Nieuwe-Diep.*

b Een voorstel van den Heer *Jolles* en eenige andere leden, om Gedeputeerde Staten uit te noodigen bij het hooger bestuur aan te dringen op het nemen eener spoedige beslissing in de zaak van het onderhoud van den weg tusschen *Haarlem* en *Amsterdam*.

Thans wordt overgegaan tot de verkiezing van twee leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal, in de plaats van de Heeren *A. F. Insinger* en *F. van der Oudermeulen*, die in dit jaar zullen aftreden.

Tot stemopnemers worden door den voorzitter benoemd de Heeren *Luden*, *van Eeghen*, *Schimmel* en *Waterschoot van der Gracht*.

Bij de verkiezing van een lid in de plaats van den Heer *Insinger* worden uitgebragt:

op den Heer *A. F. Insinger* 28 stemmen,
″ ″ ″ Jhr. *C. Hartsen* 10 ″
″ ″ ″ *J. van Eeghen* 8 ″
″ ″ ″ Mr. *H. J. Koenen* 6 ″
″ ″ ″ *K. Brantjes* 4 ″
″ ″ ″ *F. van der Oudermeulen* 2 ″
″ ″ ″ Mr. *H. J. Smit* 2 ″

en op de Heeren *Holsman*, *C. van Eeghen*, *F. A. Insinger*, *Wolterbeek*, *J. H. Insinger* en *C. P. van Eeghen* elk een stem, terwijl een onleesbaar billet in de bus is gevonden.

Daar niemand de volstrekte meerderheid heeft bekomen, wordt overgegaan tot eene tweede vrije stemming, waarvan de uitslag is dat worden uitgebragt:

op den Heer *A. F. Insinger* 33 stemmen,
″ ″ ″ Jhr. *C. Hartsen* 16 ″
″ ″ ″ *J. van Eeghen* 11 ″
″ ″ ″ Mr. *H. J. Koenen* 3 ″
″ ″ ″ *K. Brantjes* 2 ″
″ ″ ″ Mr. *H. J. Smit* 2 ″
″ ″ ″ *Insinger* 1 stem.

Thans heeft er eene herstemming plaats tusschen de Heeren *Insinger* en *Hartsen*, waarbij Jhr. *C. Hartsen* 37 stemmen verkrijgt en de Heer *A. F. Insinger* 31 stemmen, zoodat Jonkheer *C. Hartsen* is verkozen tot lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal.

Bij de verkiezing van een lid in plaats van den Heer *van der Oudermeulen* worden uitgebragt:

op den Heer *F. van der Oudermeulen* 37 stemmen,
″ ″ ″ Mr *H. J. Smit* 14 ″
″ ″ ″ ″ *H. J. Koenen* 8 ″
″ ″ ″ *K. Brantjes* 4 ″
″ ″ ″ *J. van Eeghen* 2 ″

en op de Heeren Dr. *E. C. Buchner*, *J. Laan* en *J. H. Cordes* elk 1 stem.

De Heer *F. van der Oudermeulen* heeft dus de volstrekte meerderheid van stemmen bekomen en is mitsdien op nieuw tot lid der Eerste Kamer van de Staten Generaal verkozen.

Achtereenvolgens worden de navolgende rapporten uitgebragt:

bij monde van den Heer *Elias*:

a. Op de missive van Gedeputeerde Staten, betreffende het bij voortduring verleenen van subsidie aan de genees-, heel- en verloskundige scholen te *Haarlem*, *Alkmaar* en *Hoorn*;

b. Op de adressen om provinciaal subsidie van *J. Eduard de Vries*, directeur van een schouwburg-personeel te *Amsterdam* en van de concessionarissen tot het bespelen van den grooten schouwburg aldaar;

c. Op de aanvrage om subsidie voor de stoombootreederij voor het slepen van schepen aan het *Nieuwe Diep*;

d. Op het adres van het parochiaal kerkbestuur van den H. *Laurentius* te *Alkmaar*, om een subsidie voor den bouw eener kerk.

bij monde van den Heer *Merens*:

a. Op het voorstel tot het verleenen van subsidie voor de verbetering der haven te *Durgerdam*;

b. Idem te *Nieuwendam*.

bij monde van den Heer *Sloos*:

a. Op de begrooting van het gesticht *Meerenberg* voor 1860;

b. Op de rekening van dat gesticht over 1858.

bij monde van den Heer *Jolles*:

a. Op het verzoek der gemeente *Midwoud*, dat in een deel der uitgaven voor haar lager onderwijs vereischt, door het rijk en door de provincie moge worden voorzien;

b. Op gelijk verzoek der gemeente *Zandvoort*.

Alle deze rapporten zullen ter visie worden gelegd en in de volgende bijeenkomst in behandeling worden genomen.

Thans wordt overgegaan tot het nemen eener beslissing ten aanzien van de begrooting der kosten van het provinciaal bestuur, voor zooveel het rijksbestuur is, voor 1860.

Deze begrooting wordt overeenkomstig het uitgebragt rapport goedgekeurd.

Daarna wordt in behandeling genomen het voorstel van Gedeputeerde Staten, tot het verleenen van pensioen aan de gewezen ambtenaren bij den provincialen waterstaat *G. Timmerman* en *W. Stom*, die ten gevolge van de nieuwe regeling van den provincialen waterstaat hunne betrekkingen hebben verloren en thans een wachtgeld genieten.

Door de commissie wordt voorgesteld aan de beide genoemde ambtenaren, overeenkomstig de gedane voordragt pensioen te verleenen. Hiertoe wordt zonder stemming besloten.

Door Gedeputeerde Staten is magtiging gevraagd om in die gevallen, waarin het naar hun oordeel niet billijk is dat de provinciale opzigters van den waterstaat hunne reis- en verblijfkosten uit hunne jaarwedden moeten goedmaken, aan die beambten vergoeding voor die kosten te verleenen volgens de vierde klasse van het tarief, vastgesteld bij 's Konings besluit van 15 December 1849 (Staatsblad n°. 62) en om daarvoor op de provinciale begrooting een post uit te trekken, waartoe aanvankelijk wordt voorgesteld een bedrag van *f* 500.

Het rapport in deze zaak uitgebragt, strekt tot het verleenen der gevraagde magtiging.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

In behandeling wordt genomen het voorstel van Gedeputeerde Staten tot aankoop van den *Zeedijk* beoosten *Naarden*, voor zoover die niet aan het departement van oorlog behoort, alsmede van eenige aangrenzende gronden, voor eenen gezamenlijken koopprijs van *f* 4.000.

Dit voorstel wordt in overeenstemming met het advies der commissie, welke deze zaak heeft onderzocht, door de vergadering aangenomen.

Aan de orde is het rapport der commissie, in wier handen is gesteld de missive van Gedeputeerde Staten, betreffende het ontwerpen van eene kaart tot aanwijzing hoe de provincie uit verschillende waterschappen is zamengesteld.

In deze missive wordt uiteengezet, op welke wijze zoodanige kaart naar de meening van Gedeputeerde Staten behoort te worden ingerigt, en wordt als proeve van bewerking overgelegd eene kaart van het ambacht van *Drechterland*.

Ten einde in de uitgaven die het maken der kaart zal veroorzaken te kunnen voorzien, wordt voorgesteld daarvoor voorloopig op de loopende dienst *f* 300 beschikbaar te stellen en op de begrooting voor 1860 de som van *f* 500 aan te wijzen.

Door de commissie wordt voorgesteld, de aangevraagde gelden toe te staan, terwijl in haar rapport de wensch wordt kenbaar gemaakt, dat Gedeputeerde Staten gevolg mogen geven aan het voornemen in hunne boven vermelde missive te kennen gegeven, om zoo mogelijk eene beschrijving van de bestaande inrigting der waterschappen te zamen te stellen en door geschiedkundige bijdragen toe te lichten, en dat zij zich genoopt mogen vinden zoowel die beschrijving als de kaart later in druk uit te geven.

Zonder stemming wordt besloten de aangevraagde gelden beschikbaar te stellen.

De commissie in wier handen is gesteld het voorstel tot daarstelling ten dienste van het gesticht *Meerenberg* van eene duinwaterleiding en van eenige andere werken, heeft verzocht tot de aanstaande najaars-vergadering met het uitbrengen van een definitief rapport in deze zaak voor diligent te worden gehouden.

Dit verzoek wordt door de vergadering toegestaan, met bepaling dat voor genoemde commissie 's Konings magtiging zal worden aangevraagd, tot het voortzetten harer werkzaamheden na het sluiten der zomer-vergadering.

Thans komt in behandeling de conclusie van het rapport betreffende de voordagt van Gedeputeerde Staten tot het plaatsen van bliksemafleiders op het gesticht *Meerenberg*.

In de missive van Gedeputeerde Staten wordt gezegd, dat door de commissie van toezigt over het gesticht reeds sedert lang de vraag is geopperd of het niet wenschelijk zou zijn dat er bliksemafleiders op het gesticht geplaatst werden.

De geraadpleegde deskundigen hebben die vraag allen bevestigend beantwoord, op grond dat het gesticht door zijne geïsoleerde ligging en groote uitgestrektheid en ook door de hoogte van sommige gedeelten, meer dan vele andere gebouwen aan bliksemslag is blootgesteld.

Over de wijze waarop de bliksemafleiders op het gebouw moesten geplaatst worden, heeft zich echter tusschen bevoegde beoordeelaars verschil van gevoelen geopenbaard. Gedeputeerde Staten hebben zich daarom gewend tot den minister van binnenlandsche zaken, met verzoek de Koninklijke Akademie van wetenschappen te willen raadplegen, zoowel omtrent de meerdere of mindere noodzakelijkheid van bliksemafleiders in het algemeen op zoodanige gebouwen als *Meerenberg*, als omtrent de vraag op welke wijze de afleiders behooren aangebragt te worden.

Bij een door tusschenkomst van den minister ontvangen rapport van drie leden der natuurkundige afdeeling van de akademie, waarmede die afdeeling zich heeft vereenigd, is de wenschelijkheid van afleiders op het gesticht buiten twijfel gesteld en de wijze aangegeven, waarop zij behooren te worden aangebragt.

Gedeputeerde Staten hebben, met inachtneming van die aanwijzingen, eene begrooting doen opmaken, waaruit blijkt dat de kosten worden geschat op *f* 4931.44.

Onder overlegging van dat stuk, stellen zij voor, dat de vergadering tot de uitvoering van het werk besluite.

Aan het slot der missive wordt gezegd, dat, wanneer de vergadering er bezwaar in mogt vinden, èn tot de uitvoering van dit werk, èn tot de uitvoering van het plan tot verbetering van den aanvoer en de verspreiding van water te besluiten, dan naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, de voorziening in de behoefte aan goed water het eerst in aanmerking behoort te komen.

In het rapport der commissie wordt gezegd dat eene som van omstreeks *f* 5000 alleen voor bliksemafleiders hoogst aanzienlijk voorkomt; dat dit cijfer echter verklaard wordt door de uitgestrektheid der gebouwen, het aantal afleiders tot beveiliging daarvan benoodigd en de wijze van daarstelling en verbinding, en dat dan ook, wanneer tot de oprigting wordt besloten, de kosten ongetwijfeld tot het volstrekt noodige beperkt zullen worden.

Bij de eenstemmige verklaringen door verschillende deskundigen afgelegd omtrent de noodzakelijkheid van afleiders, meent de commissie dat men door de voordragt niet aan te nemen eene groote verantwoordelijkheid op zich zou laden en vindt zij in de voorgestelde verdaging van het besluit omtrent andere werken aan het gesticht, een grond te meer om voor te stellen: Gedeputeerde Staten te magtigen tot het doen daarstellen en plaatsen van de bedoelde bliksemafleiders, en om de kosten te bestrijden uit de middelen van het loopende jaar, of zoo deze daartoe ongenoegzaam mogten zijn, van het volgende.

De Heer *Koenen* vraagt over deze zaak het woord en zegt dat hij wenscht te ondersteunen het door Gedeputeerde Staten uitgesproken gevoelen, dat het stellen van bliksemafleiders niet zooveel spoed vordert, dat daartoe zou behooren te worden overgegaan met achterstelling van het maken van eene duinwaterleiding en de overige in verband hiermede voorgedragen werken.

Hij wil niet onderzoeken welk van de beide gedane voorstellen het meest verdient in aanmerking te komen; hij wil niet aan het een of het ander de prioriteit toekennen; maar het komt hem voor dat er bij het stellen van bliksemafleiders niet zulk een dringende haast is, als de commissie daarmede wil gemaakt hebben. *Meerenberg* heeft reeds lang bestaan zonder bliksemafleiders; de som voor het maken daarvan geraamd, is buitengemeen hoog: het is bekend dat er veel verschil van gevoelen geweest is over de wijze van uitvoering; het thans gemaakte plan zou welligt voor vereenvoudiging vatbaar zijn; althans men zou daarover den hoofdingenieur van den waterstaat kunnen raadplegen; op grond van het een en ander meent spreker dat deze zaak nog niet geheel rijp is om te worden afgedaan, en dat het wenschelijk zou zijn dat zij aan de commissie in nadere overweging werd gegeven; de commissie zou dan in de najaarsvergadering zoowel over deze zaak als over het voorstel tot het maken van eene duinwaterleiding en andere werken, rapport kunnen uitbrengen, en dan zou de vergadering behoorlijk zijn ingelicht om te beoordeelen welk van de beide werken het meest noodig was.

De Voorzitter wenscht de Heer *Koenen* twee opmerkingen te maken. Vooreerst dat de zaak van de bliksemafleiders zoo volledig en door zulke bevoegde beoordeelaars is onderzocht,

dat het moeijelijk zou zijn te zeggen van wien men nu nog nadere inlichtingen zou kunnen vragen.

Ten tweede dat het voorstel van den Heer *Koenen* is een amendement en dus, daar het niet vooraf schriftelijk is ingediend, niet in behandeling kan worden genomen.

De conclusie van de commissie moet den grondslag der beraadslaging uitmaken; men kan die conclusie afstemmen indien men er zich niet mede vereenigt, en dan is de zaak daarmede uit: maar een geheel ander voorstel, zooals dat van den Heer *Koenen*, kan thans niet in aanmerking komen.

De Heer *Sarphati* zegt dat de commissie zeer attent geweest is op het verband tusschen de beide voorstellen van Gedeputeerde Staten, maar dat zij dit niet langer in het oog heeft kunnen houden dan de aard der zaak het toeliet. Toen zij eenmaal besloten had te adviseren de behandeling van het voorstel omtrent de duinwaterleiding uit te stellen, kon zij het voorstel omtrent de bliksemafleiders niet meer in verband met het zoo even genoemde behandelen, omdat naar haar oordeel de beslissing omtrent het al of niet maken van afleiders in geen geval uitstel gedoogde. De afleiders zijn òf niet nuttig, en dan moet men besluiten ze niet te maken, òf wel nuttig en dan moeten ze zonder eenig verzuim gemaakt worden. Wat nu betreft de vraag of ze nuttig zijn en welk stelsel bij het maken van afleiders moet gevolgd worden, daarbij is de commissie niet naar eigen gevoelen of onderzoek te werk gegaan, maar afgegaan op de rapporten van den hoofdingenieur en van de akademie. Nadat de noodzakelijkheid van afleiders door beide is aangenomen en er ook omtrent de wijze van ze te stellen een bepaald gevoelen is uitgesproken, zou men niet verantwoord zijn, wanneer men door de beslissing in deze zaak uit te stellen, het gesticht langer aan gevaar blootstelde.

De Heer *Sloos* zegt dat hij tegen het voorstel is omdat hij zeker meent te weten dat het werk voor minder geld zou kunnen worden uitgevoerd. Op het etablissement van de marine te *Nieuwe Diep* zijn afleiders gesteld, die veel minder gekost hebben, en het zou raadzaam zijn dat men, alvorens tot de voorgestelde uitgave te besluiten, eerst onderzocht of die goedkoopere afleiders te *Nieuwe Diep* aan het doel beantwoorden.

De Heer *Teding van Berkhout* zegt dat de zaak naar zijn inzien zeer moeijelijk wordt, daar men als 't ware gedwongen wordt de voordragt aan te nemen, ook al stemt men er niet geheel mede in. Immers, nu er geen amendement is voorgesteld, zou het plan door de verwerping van de conclusie der commissie eenvoudig onuitgevoerd blijven, en spreker ziet er groot bezwaar in dat men de verantwoordelijkheid voor de mogelijke gevolgen daarvan op zich lade.

Het is waar, *Meerenberg* heeft langen tijd geen bliksemafleiders gehad, maar nu men eens opmerkzaam gemaakt is op het gevaar dat in het gemis van afleiders gelegen is, mag men dat gevaar niet laten voortduren. Spreker zal althans, ofschoon hij zich niet in allen deele met de voordragt vereenigt, haar aannemen om zich niet verantwoordelijk te stellen voor het gevaar, waaraan het gesticht zonder afleiders is blootgesteld.

De Heer *Heemskerk* zegt, zich geene vergadering van de Staten te herinneren, waarin niet geklaagd werd over de groote sommen, die voor *Meerenberg* gevorderd werden.

Hij geeft toe dat die sommen inderdaad zeer belangrijk zijn, doch hij vindt juist in die groote kosten, welke reeds gemaakt zijn, een grond om voor deze nieuwe uitgaaf gestemd te zijn. Naar mate de provincie meer kapitaal in het gesticht gestoken heeft, naar die mate heeft zij er nu meer belang bij, het gesticht te beveiligen.

De Heer *Perk* merkt op, dat omtrent mogelijke bezuinigingen, waarvan door een der vorige sprekers is gewaagd, in het rapport een wenk gegeven is. Immers er wordt in dat stuk gezegd, dat wanneer tot de oprigting wordt besloten, zeker, met overleg van den hoofdingenieur of op zoodanige wijze als Gedeputeerde Staten het best zal voorkomen, de kosten zullen worden beperkt tot het volstrekt noodige volgens het aangegeven plan.

Overigens komt het spreker voor, dat hier geenerlei verder onderzoek noodig is. Alle deskundigen hebben erkend, dat het gemis van afleiders gevaar opleverde en in 't bijzonder heeft de Koninklijke Akademie verklaard, dat er dringende noodzakelijkheid bestaat om afleiders te maken.

De Heer *Jolles* wenscht de conclusie van het rapport te ondersteunen, in het bijzonder uithoofde van den aard der bevolking van het gesticht. Overal waar het geldt gedetineerden of op andere wijze bewaakte personen, moeten alle mogelijke middelen tot beveiliging worden aangewend. Spreker vereenigt zich overigens met de opmerking van den Heer *Perk*, dat er in het rapport een wenk gegeven is omtrent mogelijke bezuiniging bij de uitvoering van het werk.

Tot staving van zijn gevoelen zoowel omtrent de behoefte aan afleiders als omtrent de mogelijkheid van bezuiniging, wijst hij op de cellulaire gevangenis te *Amsterdam*. Toen dat gebouw door den bliksem werd getroffen, maakte die gebeurtenis op de bevolking van het gesticht een zoo sterken indruk, dat men terstond gemeend heeft tot het maken van afleiders te moeten overgaan. Maar de uitvoering van dat werk heeft veel minder gekost dan de uitvoering van het voor *Meerenberg* opgemaakte plan kosten zal.

Het is waar, *Meerenberg* is veel grooter dan de cellulaire gevangenis; maar ook wanneer men dat onderscheid in rekening brengt, schijnt de thans gemaakte raming zeer hoog in vergelijking met hetgeen voor de afleiders aan de gevangenis te *Amsterdam* is besteed.

Welligt is dit toe te schrijven aan eene andere inrigting; maar het stelsel, dat men te *Amsterdam* gevolgd heeft, schijnt toch ook doeltreffend te zijn.

De Voorzitter merkt ten slotte op dat het, nadat de Koninklijke Akademie geraadpleegd is, moeijelijk zou zijn andere inlichtingen in te winnen, die meer vertrouwen zouden verdienen.

Alle deskundigen, die gehoord zijn, komen daarin overeen dat het wenschelijk is afleiders te maken, en wat de inrigting betreft, de Akademie heeft bepaaldelijk verklaard dat afleiders op eene andere dan de door haar voorgestelde wijze ingerigt, het gevaar zouden vermeerderen in plaats van verminderen. Zal nu de vergadering de verantwoordelijkheid van eene andere inrigting op zich nemen?

Daarop wordt de conclusie van het rapport met 42 tegen 26 stemmen aangenomen.

Vervolgens wordt in behandeling genomen de conclusie van het rapport, uitgebragt over de rekening der provinciale uitgaven over 1857. Overeenkomstig de conclusie wordt die rekening goedgekeurd.

Daarop wordt overgegaan tot de behandeling van de conclusie van het rapport, uitgebragt over het door Gedeputeerde Staten opgemaakte ontwerp-reglement op het dragen der kosten van den *Noorder IJ en Zeedijk*, de adressen houdende bezwaren tegen dat ontwerp, en het voorstel als motie van orde van den Heer *Opperdoes Alewijn*, betreffende hetzelfde ontwerp.

Overeenkomstig de conclusie van het rapport wordt besloten, de memorie van den Heer *Opperdoes Alewijn* te doen drukken, de commissie met het uitbrengen van haar rapport diligent te verklaren tot de aanstaande najaars-vergadering, en voor die commissie magtiging te vragen om na de sluiting der zomer-vergadering hare werkzaamheden voort te zetten.

Op mondeling verzoek der commissie wordt zij ook diligent verklaard met het uitbrengen van rapport ten aanzien van de ontwerp-reglementen van bestuur voor de bannen der *Vier Noorder Koggen*, voor den *Binnenpolder* onder *Hoogwoud*, *Aartswoud* en *Opmeer* en voor den polder de *Lagehoek*.

Zonder beraadslaging worden goedgekeurd de voorgedragen reglementen van bestuur voor den *Groot-Limmerpolder*, den *Noord-Scharwouderpolder*, den *Zuidpolder* en den *Rietwijkeroorderpolder*.

In het voorgedragen reglement van bestuur voor den *Heerhugowaard* is door de commissie eene wijziging voorgedragen, strekkende tot vermindering der jaarwedden van den secretaris en van den penningmeester, waardoor die jaarwedden worden gebragt:

voor den secretaris op .... *f* 300,
" " penningmeester op .... " 350,

en indien de betrekkingen van secretaris en penningmeester aan denzelfden persoon worden opgedragen, gezamenlijk op *f* 600.

De Voorzitter verklaart, dat Gedeputeerde Staten zich met de voorgestelde wijziging kunnen vereenigen.

Daarna wordt het reglement overeenkomstig het rapport der commissie vastgesteld.

Door Gedeputeerde Staten is eene wijziging voorgesteld in art. 7 van het reglement van bestuur voor den *Haarlemmermeerpolder*, strekkende tot verhooging der jaarwedden van den secretaris en van den penningmeester elk met *f* 400, ten gevolge waarvan die jaarwedden zullen bedragen, voor den secretaris *f* 1400 en voor den penningmeester *f* 1200.

De commissie welke deze zaak heeft onderzocht, heeft voorgesteld de wijziging goed te keuren.

Door de vergadering wordt hiertoe besloten.

Aan de orde is het adres van den raad der gemeente *Alkmaar*, houdende verzoek dat van wege de provincie moge worden voorzien in het herstel en onderhoud van den weg tusschen *Alkmaar* en *Hoorn*, en dat het daarin aangewezen gedeelte van dien weg nog dit jaar moge worden vernieuwd of hersteld.

Door de commissie wordt voorgesteld, het beginsel in het adres ingeroepen, dat de bedoelde weg is een groote provinciale weg, waarvan het beheer en onderhoud ten laste der provincie moet komen, aan de overweging van Gedeputeerde Staten aan te bevelen, met verzoek om in de November-vergadering dienaangaande eene nadere voordragt te doen, en om Gedeputeerde Staten inmiddels te magtigen om onder protest en zonder consequentie voor het vervolg, de noodige herstellingen aan den weg te doen verrigten, totdat in het dragen der kosten door de bevoegde magt zal voorzien zijn.

Het voorstel der commissie wordt zonder beraadslaging aangenomen.

Thans is aan de orde de behandeling van de conclusie van het rapport der commissie, in wier handen is gesteld geweest de door Gedeputeerde Staten voorgedragen ontwerp-verordening op het beletten van het verkeer op openbare wegen.

In de missive, waarbij dit ontwerp door Gedeputeerde Staten is ingezonden, wordt gezegd dat zij zoowel in de moeijelijkheden, die zich hier en elders hebben voorgedaan bij gebrekkig onderhoud of willekeurige afsluiting van wegen en vaarten, als ook in 't bijzonder in een wenk van de commissie, welke in de laatste najaarsvergadering met het onderzoek van het ontwerp-reglement van bestuur voor den *Engewormer* werd belast, aanleiding gevonden hebben om te overwegen wat er zou kunnen gedaan worden voor de bescherming, het goede onderhoud en de politie van land- en waterwegen;

dat zij echter al spoedig tot de overtuiging gekomen zijn, dat het genoemde onderwerp in zijn geheel niet bij eene provinciale verordening kon geregeld worden;

dat zij, voor zooveel het onderhoud betreft, gemeend hebben zich voor alsnog van alle voorschriften daaromtrent te moeten onthouden, omdat het bij de regeling daarvan aankomt op het vestigen van zoodanige verpligtingen als alleen met medewerking van den algemeenen wetgever kunnen worden opgelegd;

dat hun overigens *ééne* bepaling bijzonder wenschelijk is voorgekomen en tevens geschikt om bij provinciale verordening gemaakt te worden, namelijk de bepaling dat geen land- of waterweg, die tot verbinding van verschillende gemeenten dient zonder rijksweg te zijn, mag worden afgesloten zonder vergunning van het provinciaal bestuur, of, in zeer dringende gevallen, van het plaatselijk bestuur;

dat zij het wel voor de toepassing van zoodanige verordening wenschelijk zouden achten dat er tevens een legger bestond van al de wegen, waarop die bepaling toepasselijk zou zijn, maar dat zij toch gemeend hebben zich niet van het voordragen van eene verordening te moeten onthouden omdat voor alsnog zulk een legger niet bestond.

In het rapport der commissie wordt gezegd dat men het bedenkelijk acht een lossen greep te doen in de regeling van een onderwerp, waarvan men den omvang niet naauwkeurig kent en dat beheerscht wordt door allerlei uit verschillende tijdperken afkomstige Fransche en Nederlandsche verordeningen, die niet altijd even gemakkelijk zijn overeen te brengen;

dat men het wenschelijk acht dat de zaak eerst in haar geheel naauwkeurig worde onderzocht en derhalve voorstelt Gedeputeerde Staten te verzoeken het onderwerp in nadere overweging te nemen.

Vóór den aanvang der beraadslagingen deelt de Voorzitter mede, dat hij uit naam van Gedeputeerde Staten, eene wijziging heeft voor te stellen in de conclusie van het rapport der commissie.

In de plaats van het voorstel om Gedeputeerde Staten te verzoeken, het onderwerp in nadere overweging te nemen, eene uitdrukking die door het gebruik dat er in eene andere vergadering van gemaakt wordt, de beteekenis heeft gekregen, dat men de voordragt wenscht ingetrokken te zien, zou hij wenschen gesteld te zien, het voorstel om het rapport en de conclusie weder in handen te stellen van Gedeputeerde Staten. Hij acht dit vooral wenschelijk met het oog op hetgeen zoo even is besloten, ten aanzien van het adres van den raad van *Alkmaar*. Gedeputeerde Staten zullen dan gelegenheid hebben, zoowel wat betreft het onderhoud als wat betreft de politie der wegen, nadere voordragten te doen.

Gedeputeerde Staten hebben zich niet ontveinsd, dat de verordening op de wegen niet volledig kon zijn; maar zij hebben ter voldoening aan een mandaat der vergadering, datgene voorgedragen, wat naar hun voordeel kon vastgesteld worden.

De redenen waarom de voordragt niet volledig kon zijn, heeft de commissie zelve aangewezen. Vindt men nu in die onvolledigheid een grond om de behandeling der geheele zaak uit te stellen, Gedeputeerde Staten kunnen zich daarmede wel vereenigen, doch zij meenen dat dan het rapport en de conclusie op nieuw in hunne handen behooren gesteld te worden.

De leden der commissie, door den Voorzitter uitgenoodigd zich omtrent zijn voorstel te verklaren, geven te kennen dat zij er zich mede kunnen vereenigen.

De Heer *Heemskerk* zegt daarop dat hij tegen dit voorstel geen bezwaar heeft, maar gaarne zou willen dat de strekking daarvan duidelijker werd aangewezen.

Er is gezegd dat Gedeputeerde Staten hebben gehandeld ter voldoening aan een mandaat; zullen zij nu dat mandaat als vervallen beschouwen? Spreker zou het zeer betreuren.

De commissie heeft het fond der zaak thans niet onderzocht, daar zij wenschte eerst eene volledige verordening voor zich te hebben.

Spreker acht het ook wenschelijk dat zoodanige verordening worde aangeboden, maar bij gemis daarvan meent hij dat toch ook eene speciale verordening nuttig kan zijn.

Hij wijst op hetgeen in *Utrecht* gebeurd is, waar het publiek maanden lang door de willekeur van een particulier van het gebruik van een openbaren weg is verstoken geweest. Tegen dergelijke belemmeringen kan men door verordeningen waken; zóó slecht acht spreker de wetgeving op het stuk der wegen niet, dat er in het geheel geene verordening zou te maken zijn.

Hij wenscht derhalve te vernemen, welke nu de bedoeling is van het voorstel van den Voorzitter.

De Voorzitter antwoordt dat, wanneer het voorstel der commissie was aangenomen, de zaak geheel vervallen zou zijn. Juist om dit te voorkomen strekt het door hem gedane voorstel. Gedeputeerde Staten zullen nu onderzoeken wat er nog verder kan gedaan worden, ook met het oog op het onderhoud der wegen, en hetgeen thans door den Heer *Heemskerk* gezegd is zal daarbij niet uit het oog verloren worden.

De heer *de Moraaz Imans* zegt tot toelichting van het rapport der commissie, dat zij niet is getreden in een onderzoek van het fond der zaak om twee redenen: vooreerst omdat zij geene volledige verordening over het geheele onderwerp van de wegen voor zich had, en ten tweede omdat men zelfs van het onderwerp dat bij deze verordening behandeld werd, den omvang niet kende. Men wist niet of er veel of weinig wegen waren, die in de termen der verordening vielen, en of men ook welligt door die verordening, zoo als zij gesteld was, zou treden in de regten van andere besturen.

De conclusie strekt niet zoo zeer om de zaak te begraven; het *onderwerp*, niet het *ontwerp* wordt aan Gedeputeerde Staten in nadere overweging gegeven.

Spreker heeft echter niets tegen het voorstel van den Voorzitter.

De Heer *Brugmans* merkt op dat dat voorstel inderdaad een amendement is, en hij wenscht den voorzitter gevraagd te hebben of niet van de gewone orde van behandeling zou worden afgeweken, wanneer dit voorstel bij uitzondering in overweging werd genomen, terwijl overigens de behandeling van alle amendementen, gedurende den loop der vergadering voorgesteld, wordt geweigerd.

Eene terugzending aan de commissie zou naar zijn oordeel meer regelmatig zijn.

De Heer *van Vollenhoven* zegt dat het hem, na de toelichting van den Heer *de Moraaz Imans*, voorkomt dat het voorstel van de commissie inderdaad hetzelfde is als dat van den voorzitter.

De Voorzitter antwoordt dat het verzoek om in nadere overweging te nemen een gelijkte term is om uit te drukken dat men de voordragt niet aannemelijk acht; dat de conclusie der commissie derhalve scheen te bedoelen dat de zaak geheel zou vervallen, en dat het voorstel door hem uit naam van Gedeputeerde Staten gedaan, ten doel had dit te voorkomen. Hij erkent overigens de juistheid der opmerking van den Heer *Brugmans* en is ook van oordeel dat het regelmatiger moet geacht worden dat de zaak aan de commissie worde gerenvoijeerd.

Door de Heeren *de Vicq*, *van Iddekinge*, *Brugmans*, *de Moraaz Imans* en den Voorzitter wordt over de verdere behandeling dezer zaak nog eene korte woordenwisseling gevoerd, waarbij aan den eenen kant wordt opgemerkt dat eene nieuwe verzending aan de commissie en het uitbrengen van een nieuw rapport welligt ten gevolge zou kunnen hebben dat de vergadering om deze zaak alleen langer moest bijeen blijven dan anders noodig was, terwijl het aan den anderen kant duidelijk blijkt dat de commissie met haar voorstel niets anders bedoeld heeft dan de Voorzitter met het zijne.

Ten gevolge hiervan trekt de Voorzitter zijn voorstel in en wordt de beraadslaging over de conclusie der commissie geopend.

De Heer *Heemskerk* vraagt hierover het woord. Het onderwerp van de wegen, zegt hij, bevat twee onderdeelen. Het eene behoort tot het administratief regt, het andere tot het strafregt. Tot het administratief regt behoort de regeling van het onderhoud, de vraag wie de kosten moet dragen; tot het strafregt, de beteugeling van onregtmatige handelingen op de wegen.

Het laatste is het onderwerp van de voorgedragen verordening. Het komt hem zeer wenschelijk voor dat daarop eene verordening gemaakt worde; de commissie schijnt zoodanige verordening niet te willen; daarom is hij tegen haar voorstel.

De Heer *de Moraaz Imans* antwoordt dat de Heer *Heemskerk* de bedoeling der commissie niet schijnt begrepen te hebben. Zij is niet tegen eene zoodanige verordening als thans is voorgedragen, maar zij wenscht niets te praejudicieren en daarom geene speciale verordening vast te stellen, zoolang het onderwerp in zijn geheel niet volledig is onderzocht.

Daarop wordt de conclusie der commissie in stemming gebragt en met 60 stemmen tegen 1 stem aangenomen.

Aan de orde wordt gesteld het adres aan Z. M. van den raad der gemeente *Egmond aan Zee*, waarbij naar aanleiding van art. 36 der wet op het lager onderwijs wordt verzocht, dat in de kosten tot behoorlijke inrigting van het lager onderwijs aldaar vereischt, over 1860 geraamd op *f* 1830, het aandeel der gemeente moge worden bepaald op *f* 670.

Dit adres is door den Minister van binnenlandsche zaken aan Gedeputeerde Staten toegezonden om daarop deze vergadering te hooren.

Gedeputeerde Staten hebben onder mededeeling van inlichtingen omtrent den toestand der financien van de gemeente *Egmond aan Zee*, in overweging gegeven om gunstig op het adres te adviseren.

De commissie in wier handen dit adres is gesteld geweest, heeft in haar rapport eenige algemeene beschouwingen opgenomen, die zoowel betrekking hebben op dit adres, als op de overige adressen van gelijke strekking, die aan de vergadering zijn toegezonden. Zij gaat daarin na welke uitlegging aan art. 36 der wet op het lager onderwijs, zoowel vol-

gens de bewoordingen als volgens de geschiedenis van dat artikel, moet worden gegeven.

Volgens het oordeel der commissie moeten de aanvragen naar aanleiding van art. 36 gedaan, aan een naauwkeurig onderzoek worden onderworpen en behoort vooral te worden gewaakt dat eene gelijkmatige beoordeeling plaats vinde en niet ééne gemeente boven de andere, hare lasten voor een groot deel op de provincie overbrenge en langs dien weg andere gemeenten boven billijkheid bezware.

De commissie uit voorts den wensch dat zooveel mogelijk door de gemeenten, voor en aleer subsidie van elders wordt gevraagd, worde overgegaan tot de heffing van den hoogsten accijns op het gedistilleerd.

Wat aangaat het door den raad van *Egmond aan Zee* gedaan verzoek, stelt de commissie voor daarop gunstig te adviseren.

De Heer *Smit* meent, even als de commissie in haar rapport gedaan heeft, in eenige algemeene beschouwingen te moeten treden, welke niet alleen betrekking hebben tot het thans in behandeling zijnde verzoek van de gemeente *Egmond aan Zee*, maar ook tot de overige adressen van gelijke strekking.

Spreker meent, dat men bij de behandeling dezer zaak voorzigtig moet zijn, daar het hier een eersten stap geldt, die groote gevolgen kan hebben. De vergadering heeft thans te oordeelen over de uitlegging die aan art. 36 der wet op het lager onderwijs moet worden gegeven, en die zeker gewigtig mag worden geacht, daar zeer vele gemeenten zuchten onder de verpligtingen die de nieuwe wet op het onderwijs haar oplegt.

Er zijn thans aanvragen om subsidie aanhangig; de Staten worden daarop door den Koning gehoord; zoo door hen ongunstig op die aanvragen wordt geadviseerd, is daarom de zaak nog niet beslist en afgedaan.

Onder de gemeenten, die deze aanvragen hebben gedaan, behooren ook *Spaarndam* en *Midwoud*. Spreker heeft bezwaar tegen het door die gemeenten gedaan verzoek, omdat aldaar niet eens alle bij de wet geoorloofde belastingen worden geheven.

Te *Spaarndam* wordt geene belasting op het gedistilleerd geheven, hetgeen een ongerief is voor andere naburige gemeenten, vermits velen daar hun inslag van gedistilleerd doen.

Er passeren te *Spaarndam* jaarlijks duizenden schepen, het is juist daarom de plaats waar men van de heffing van eene belasting op het gedistilleerd partij moest trekken.

Met het oog op de bevolking berekent spreker dat de belasting *voor eigen gebruik* wel *f* 700 zou kunnen opbrengen. Nogthans heft men deze belasting niet en vraagt subsidie; men zou met evenveel regt alle belastingen kunnen afschaffen en dan susidie vragen.

De Voorzitter doet den Heer *Smit* opmerken, dat hij thans bepaaldelijk bespreekt het verzoek van de gemeente *Spaarndam*, terwijl in behandeling is dat van de gemeente *Egmond aan Zee*.

Naar aanleiding hiervan zegt de Heer *Smit* dat hij nader bij de behandeling van het verzoek van *Spaarndam* zijne rede zal vervolgen.

De conclusie van het rapport wordt daarop zonder stemming aangenomen.

De Voorzitter opent nu de beraadslagingen over het verzoek van de gemeente *Spaarndam*, waarbij mede toepassing van het bepaalde bij art. 36 der wet op het lager onderwijs wordt verzocht.

Door de commissie is voorgesteld aan Z. M. in overweging te geven, het aandeel der gemeente *Spaarndam* in de kosten van het lager onderwijs aldaar over 1860, te bepalen op *f* 650.

De Heer *Smit* vervolgt thans zijne rede en zegt dat hij niets tegen de gemeente *Spaarndam* heeft, maar dat hij niet onopgemerkt mag laten voorbijgaan, dat men er geene belasting op het gedistilleerd heft, hetgeen door Gedeputeerde Staten aan het bestuur dier gemeente wel mag worden onder het oog gebragt.

Door de Regering wordt gedacht over de invoering eener algemeene belasting op het gedistilleerd ten behoeve der gemeenten; wanneer dit plaats heeft en men verleent thans subsidie aan *Spaarndam*, dan zal die gemeente later over ruime inkomsten kunnen beschikken.

Volgens de meening van spreker moeten de gemeenten eerst belasting op het gedistilleerd heffen, alvorens tot het vragen van subsidie over te gaan. Hij acht daarom een nader onderzoek dezer zaak wenschelijk.

De Voorzitter beantwoordt den Heer *Smit* en zegt dat de vraag of er eene belasting op het gedistilleerd te *Spaarndam* kan worden geheven door Gedeputeerde Staten ernstig behandeld is.

De toestand dezer gemeente, alwaar een hooge hoofdelijke omslag wordt geheven, is zeer treurig. Men zoude er gaarne eene belasting op het gedistilleerd willen heffen, doch dit is onmogelijk, omdat er in de kom der gemeente woningen gelegen zijn, behoorende tot de gemeente *Haarlemmerliede en Spaarnwoude*, welke zoo zeer gegoed is, dat aldaar in het geheel geene belastingen worden geheven.

De afstemming der conclusie zoude de Heer Voorzitter werkelijk betreuren, omdat wanneer de hulp der Regering zich nog lang laat wachten, de nood der gemeente *Spaarndam* nog hooger zal klimmen.

De Heer *Smit* erkent dat met klem is betoogd de moeijelijkheid om te *Spaarndam* accijnsen te heffen. Hij meent nogthans dat de heffing daarvan wel mogelijk is, wanneer het gemeentebestuur die maar ernstig verlangt.

Spreker vergelijkt de ligging van *Spaarndam* met die van de Zaanstreek, alwaar met het beste gevolg in de eene gemeente accijnsen worden geheven, die men in de naburige gemeente niet of althans tot een lager bedrag heft.

Te *Spaarndam*, alwaar de invoer van gedistilleerd ontzettend groot is, zoude men met de heffing van belasting daarop een proef kunnen nemen. Er is weinig mede verloren, wanneer de aanvraag om subsidie tot in November onafgedaan blijft; en het is wenschelijk om der gevolgen wil, vermits vele andere aanvragen zullen inkomen.

De Voorzitter merkt op, dat te *Spaarndam* de omslag bijna *f* 2 per hoofd bedraagt, en dat die gemeente niet met de Zaanlandsche gemeenten kan worden gelijk gesteld.

De invoering van accijns op het gedistilleerd te *Spaarndam* zoude ten gevolge hebben de oprigting van tapperijen op de gronden in de kom dier gemeente, behoorende tot de gemeente *Haarlemmerliede en Spaarnwoude*.

De afwijzing van het verzoek zoude daarom, naar het oordeel van den voorzitter, niet verantwoord zijn.

De conclusie van het rapport wordt thans in stemming gebragt en met 38 tegen 24 stemmen verworpen.

Alvorens tot de behandeling eener volgende zaak wordt overgegaan, doet de Heer *van Tets* de vraag welk besluit er nu door de vergadering is genomen.

Op een adres aan den Koning gerigt is het gevoelen der vergadering gevraagd. Door de commissie is voorgesteld het geven van een bepaald in haar rapport opgenomen advies. Dit voorstel is echter verworpen; wat is daarvan nu het gevolg en welk advies zal er thans worden uitgebragt?

De Heer *Jolles* antwoordt, dat het gevolg van het genomen besluit is, dat nu als het gevoelen der vergadering aan Z. M. zal worden te kennen gegeven, dat de gemeente *Spaarndam*, door de uitgaven voor de behoorlijke inrigting van het lager onderwijs gevorderd, niet te zwaar zal worden gedrukt.

De Voorzitter zegt dat zijns inziens de commissie zou kunnen worden uitgenoodigd om het nu uit te brengen advies te formuleren.

De Heer *Smit* is het eens, dat er geen moeijelijkheid bestaat ten aanzien van den zin van het besluit.

Daar echter de Staten in deze slechts *gehoord* worden, is het noodig dat hun advies behoorlijk worde toegelicht.

De Heer *van Tets* merkt op dat de vergadering alleen is gehoord op de vraag of *Spaarndam* niet meer dan *f* 650 voor de kosten van het onderwijs kan bijdragen, zonder te zwaar te worden gedrukt.

Het zal nu uit het genomen besluit wel blijken, dat *Spaarndaw* meer kan dragen dan *f* 650, doch niet hoeveel meer. Ook de gronden waarop het besluit rust, zullen niet worden aangegeven.

Het komt spreker voor dat omtrent een en ander de noodige inlichtingen aan den Koning moeten worden gegeven.

Op voorstel van den Voorzitter wordt besloten eene commissie te benoemen tot het formuleren van het advies hetwelk, ten gevolge van het thans genomen besluit, ten aanzien van het verzoek der gemeente *Spaarndam* zal worden uitgebragt.

Tot leden dezer commissie worden benoemd de Heeren *van Akerlaken*, *Smit* en *Brugmans*.

Aan de orde is het adres aan Z. M. van het gemeente-bestuur van *Vlieland*, houdende verzoek om toepassing van het bepaalde bij art. 36 der wet op het lager onderwijs.

Door de commissie is voorgesteld aan Z. M. in overweging te geven het aandeel der gemeente *Vlieland* in de kosten van het lager onderwijs aldaar, over 1860 te bepalen op *f* 375.

De Heer *van Akerlaken* is overtuigd dat de gemeente *Vlieland* ondersteuning behoeft en zal dan ook stemmen voor het voorstel der commissie.

Hij acht het echter gevaarlijk dat de aanvragen gedaan naar aanleiding van art. 36 der wet op het onderwijs, gemeentensgewijze worden behandeld.

Zijns inziens behooren er algemeene grondslagen te worden vastgesteld, bij de behandeling van soortgelijke aanvragen in acht te nemen.

Ten betooge van het nut van zoodanige algemeene grondslagen wijst spreker op hetgeen bij de behandeling van de polderzaken in deze vergadering is voorgevallen. Vóórdat het algemeen polderreglement was vastgesteld, deden zich dikwijls zwarigheden op, die tot langere beraadslaging aanleiding gaven. Nu eenmaal het algemeen reglement is aangenomen, gaat de behandeling der bijzondere reglementen zonder moeijelijkheden voort.

Het ontwerpen der bedoelde grondslagen wenscht spreker aan Gedeputeerde Staten te zien opgedragen.

De behandeling der aanhangige aanvragen kan zonder bezwaar tot de najaarsvergadering worden uitgesteld.

Spreker zal, zoolang er geene algemeene grondslagen vastgesteld zijn, tegen alle verdere voordragten stemmen, met uitzondering van die betreffende *Vlieland*.

Op uitnoodiging van den Voorzitter verklaart de Heer *van Akerlaken* zich bereid, schriftelijk een voorstel in te dienen in den zin van het door hem gesprokene.

De Heer *Jolles* zegt dat de gemeente *Vlieland*, alwaar de accijnsen tot het hoogste bedrag bij de wet toegelaten worden geheven, zeker hulpbehoevend is.

Hij is het met den Heer *van Akerlaken* eens, dat eene gelijkmatige behandeling der aanvragen om tegemoetkoming in de kosten van het onderwijs, naar vaste regelen, zeer wenschelijk is; vele middelen toch bestaan er om die gelijkmatige behandeling moeijelijk te maken, daar de een ondersteuning vraagt voor de gewone, een ander voor de buitengewone kosten van het onderwijs.

Het onderzoek der in deze vergadering aanhangige aanvragen heeft doen zien, dat er ook, wat aangaat het schoolgaan der kinderen, in verschillende gemeenten op geheel verschillende wijze wordt gehandeld; in ééne gemeente heeft men bevonden dat de kinderen reeds met het vijfde jaar naar school worden gezonden.

In andere gemeenten zou men dit tot kinderen van vier of drie jaar kunnen uitstrekken, en zoo doende zouden de kosten van het onderwijs aanmerkelijk stijgen.

De conclusie van het rapport, betreffende de aanvraag der gemeente *Vlieland*, wordt thans zonder stemming aangenomen.

De vergadering gehouden den 14den Julij 1859, is bijgewoond door 58 leden.

Na de voorlezing en goedkeuring der notulen brengt de Voorzitter ter tafel: 1° het in de vorige bijeenkomst ingediend voorstel van den Heer *Jolles* en eenige andere leden waarbij op de noodzakelijkheid wordt gewezen dat omtrent het onderhoud van den weg tusschen *Haarlem* en *Amsterdam* spoedig eene beslissing worde genomen.

2°. een amendement op dit voorstel van den Heer *Messchert van Vollenhoven*.

De Heer *Jolles*, tot toelichting van het voorstel toegelaten, zegt dat het doel van dit voorstel is, dat ook door deze vergadering protest worde aangeteekend tegen den onbeheerden staat, waarin zich thans de weg tusschen *Haarlem* en *Amsterdam* bevindt.

Verdere toelichting behoeft zijns inziens het gedane voorstel niet.

De Voorzitter deelt mede dat juist heden eene missive van den Minister van binnenlandsche zaken is ingekomen, waarbij wordt berigt, dat de zaak van het onderhoud van den bedoelden weg bij de Regering een punt van ernstige overweging uitmaakt, en waarbij magtiging is verleend om in afwachting van het nemen eener beslissing in deze zaak, ter voorkoming van ongelukken, voor rijks rekening te doen zorgen voor het herstel van die gedeelten van de bestrating die onvermijdelijk voorziening eischen.

Na deze mededeeling wordt het voorstel met goedvinden der vergadering ingetrokken.

Door den Voorzitter wordt daarna ter tafel gebragt een voorstel van den Heer *van Akerlaken*, om de behandeling der nog aanhangige adressen van gemeentebesturen, houdende verzoek dat in een deel der uitgaven van het lager onderwijs door het rijk en de provincie moge worden voorzien, te verdagen tot de najaarsvergadering en om aan Gedeputeerde Staten op te dragen het onderzoek nopens hetgeen bij de beoordeeling dier verzoeken zal kunnen strekken om de overtuiging te verkrijgen, dat de aanvragen regtmatig zijn en dat, wat aangaat het toe te kennen bedrag, eene billijke evenredigheid met andere gemeenten is in acht genomen.

De Heer *van Akerlaken* zegt, dat bij het rapport van de commissie in de vorige bijeenkomst benoemd, een voorstel van gelijke strekking als het zijne wordt gedaan. Hij verzoekt daarom dat dit rapport moge worden voorgelezen, alvorens hij tot toelichting van zijn voorstel wordt toegelaten.

Achtereenvolgens wordt daarop rapport uitgebragt:

a. bij monde van den Heer *Heemskerk*, namens de commissie voor de waterstaatszaken:

op de voordragt tot wijziging van art. 16 van het reglement, vaststellende het toezigt op het onderhoud van den *Noorder IJ- en Zeedijk*;

en op het voorstel tot het brengen van wijziging in den titel der ontwerp-verordening op het trekken van specie uit den bodem van wateren die polderkaden besproeijen.

b. bij monde van den Heer *Brugmans*, namens de commissie in de laatste bijeenkomst benoemd tot het formuleren van een besluit, houdende mededeeling van het gevoelen der vergadering ten aanzien van het in hare handen gesteld adres aan Z. M. van den raad der gemeente *Spaarndam*, waarbij naar aanleiding van art. 36 der wet op het lager onderwijs, tegemoetkoming wordt verzocht in de kosten van dat onderwijs aldaar.

De rapporten der waterstaats-commissie zoo even gemeld en het rapport uitgebragt bij monde van den Heer *Brugmans* zullen nader, nog in deze vergadering, in behandeling worden genomen.

De Heer *van Akerlaken* verkrijgt thans andermaal het woord en zegt dat, aangezien een gedeelte der conclusie van het zoo even door den Heer *Brugmans* uitgebragt rapport overeenstemt met zijn voorstel, hij dit voorstel wenscht in te trekken.

De vergadering neemt hiermede genoegen.

In behandeling wordt genomen de missive van Gedeputeerde Staten betreffende de vraag, of het al of niet wenschelijk is bij voortduring van wege de provincie subsidie te verleenen aan de genees-, heel- en verloskundige scholen te *Haarlem*, *Alkmaar* en *Hoorn*.

Gedeputeerde Staten leggen over de naar aanleiding dezer zaak door hen ingewonnen berigten van de provinciale geneeskundige commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in *Noord-Holland*, residerende te *Haarlem*, en van Burgemeester en Wethouders van *Haarlem*, *Alkmaar* en *Hoorn*.

Zij zijn van oordeel, dat het tegenwoordige oogenblik, nu nieuwe geneeskundige wetten bij de Staten-Generaal in behandeling zijn, geen geschikt tijdstip is om in de tot hiertoe gevolgde wijze van handelen verandering te brengen.

De oprigting der bovenbedoelde scholen is toegestaan bij Z. M. besluiten van 30 en 31 Mei 1824 en 24 Junij 1826, waarbij is bepaald dat een gedeelte der kosten tot instandhouding der genoemde scholen zal komen ten laste der provinciale begrooting. Op dien grond achten Gedeputeerde Staten het niet regelmatig de steeds overeenkomstig 's Konings besluiten betaalde kosten, voor het vervolg te weigeren, alvorens men zich eerst tot de hooge regering hebbe gewend, om op intrekking, ten minste herziening dier besluiten aan te dringen. Aan de vergadering wordt mitsdien voorgesteld, voor alsnog met het verleenen der subsidien voort te gaan.

Het rapport der commissie, in wier handen deze missive is gesteld geweest, strekt om:

1. de bedoelde subsidien nog over 1860 te verleenen;

2. zich tot de hooge regering te wenden met verzoek de besluiten, waarbij de geneeskundige scholen zijn opgerigt, in zooverre te wijzigen dat in de provincie *Noord-Holland* voortaan slechts ééne clinische school zal behoeven gevestigd te zijn.

De Heer *Rutgers van Rozenburg* brengt in herinnering dat de nu in behandeling zijnde zaak reeds in 1858 aanhangig is gemaakt door den Heer *Büchner*, wiens oordeel over den toestand der bedoelde geneeskundige scholen aanleiding heeft gegeven tot het door Gedeputeerde Staten ingesteld onderzoek.

Spreker heeft eene bedenking tegen het voorstel der commissie. Het daarin bedoeld verzoek aan de hooge regering zoude strekken om de intrekking te verzoeken van de Koninklijke besluiten, waarbij de geneeskundige scholen zijn opgerigt.

Deze scholen zijn echter zuiver gemeentelijke inrigtingen. De provincie is daarbij alleen in zooverre betrokken, dat door haar in een gedeelte der kosten van de scholen wordt voorzien.

Wanneer de bestendiging van het verleenen der bijdragen uit de provinciale kas onraadzaam wordt geacht, dan zou de vergadering ontheffing van de verpligting tot het verleenen dier bijdragen kunnen vragen; zij zou zich dan binnen de grenzen harer bevoegdheid houden; door echter de geheele intrekking der koninklijke besluiten te vragen zou de vergadering hare bevoegdheid te buiten gaan. Om die reden gaat het voorstel der commissie te ver.

De Heer *Elias* merkt op, dat hetgeen de vorige spreker in het midden heeft gebragt, hierop nederkomt, dat de zaak niet zou zijn van provinciaal belang.

Hij geeft dit niet toe; de bedoelde scholen zijn opgerigt krachtens koninklijke besluiten. Die besluiten zijn echter genomen met voorkennis en in overeenstemming met het advies van Gedeputeerde Staten.

Er bestaat dus alle mogelijke aanleiding om, wanneer de scholen blijken niet nuttig te zijn, de intrekking der besluiten te vragen, ten einde in de gelegenheid te komen de subsidien beter te besteden.

Naar het oordeel van de meerderheid der commissie, wordt het geld voor deze subsidien gevorderd, thans niet gelukkig besteed. De vergadering zal daarom haar mandaat volstrekt niet te buiten gaan, wanneer zij van de meening uitgaande dat het bestaan van ééne school beter is dan dat van vier scholen, het verzoek door de commissie bedoeld tot de regering rigt.

De Heer *Rutgers van Rozenburg* antwoordt, dat dit inderdaad zoude zijn eene inmenging in eene gemeentelijke zaak. Zijns inziens is het wenschelijk, dat aangezien de provincie bij de scholen alleen betrokken is, voor zooveel betreft hare bijdragen in de kosten, de vergadering hare tusschenkomst bepale tot het verzoek om van het verleenen der bijdragen ontslagen te worden.

Verder behoeft men zich met de zaak niet in te laten. Door de oprigting der scholen is aan de gemeenten alwaar zij gevestigd zijn een last opgelegd, of een regt toegekend. Spreker meent dat aan die gemeenten een regt is toegekend en dat men thans de intrekking daarvan niet kan vragen.

De Heer *Elias* brengt in het midden, dat er hier inmenging in de zaken der gemeenten alleen in zoo verre plaats zal hebben, dat er tusschen het verzoek en de zaken der betrokken gemeenten, eenig verband zal bestaan, welk verband echter niet zeer naauw is.

De zaak waarop het hier aankomt is het geneeskundig onderwijs, hetwelk niet gegeven wordt om aan eene gemeente regten toe te kennen, maar alleen om goede geneesheeren te vormen.

Wanneer dit beter met ééne school kan geschieden, dan heeft de provincie, die de helft der kosten van het onderwijs betaalt, regt, zich aan de zaak gelegen te laten liggen.

Het geneeskundig onderwijs is eene zaak van algemeen belang, maar daarenboven ook van provinciaal belang om het geld dat de provincie er aan ten koste legt.

De Heer *Teding van Berkhout* kan niet aannemen, dat de geneeskundige scholen gemeentelijke inrigtingen zijn.

Te *Amsterdam* is dit zeker niet het geval, ofschoon de gemeente, even als de provincie, voor de instandhouding der school aldaar aanzienlijke bijdragen verleent.

Bij de oprigting der geneeskundige scholen is men zonderling te werk gegaan, wat aangaat de inrigting en het bestuur er van. De oprigting is gezamenlijk door de gemeenten en de provincie geschied.

Volgens spreker moet thans de intrekking der bedoelde Koninklijke besluiten gevraagd worden.

De Heer *van Akerlaken* is van meening dat het voorstel der commissie niet volledig is. Hij vraagt wat de inhoud zal zijn van het aan de regering in te dienen adres; zonder dit te weten kan men moeijelijk over de zaak oordeelen.

Volgens spreker had de commissie een concept-adres moeten opmaken en bij haar rapport overleggen.

De conclusie van het rapport wordt daarna door de vergadering aangenomen, en wel het eerste gedeelte er van zonder stemming en het tweede gedeelte met 31 tegen 26 stemmen.

De beraadslagingen worden geopend over het rapport der commissie, in wier handen zijn gesteld geweest de adressen om subsidie uit provinciale fondsen, ingediend:

a. door *J. Eduard de Vries*, directeur van een schouwburgpersoneel te *Amsterdam*;

b. door *C. J. Roobol* en *J. Tjasink*, tooneelspelers te *Amsterdam*, concessionarissen tot het bespelen van den grooten schouwburg op het Leidsche plein aldaar.

Bij dit rapport wordt voorgesteld het verzoek van *J. Eduard de Vries* van de hand te wijzen en aan *C. J. Roobol* en *J. Tjasink* het gewoon jaarlijksch subsidie van *f* 3.000 toe te staan.

De Heer *Messchert van Vollenhoven* voert over deze zaak het woord en zegt, dat hij dit alleen doet om eene argumentatie, voorkomende in het rapport, die hij onnaauwkeurig acht, te wederleggen.

In het rapport namelijk wordt als het gevoelen van de minderheid der commissie medegedeeld, „dat het nationale „tooneel, hetwelk men jaren lang heeft gesubsidieerd, zich „desniettegenstaande, misschien juist om die reden, in een „jammerlijken toestand bevindt. De ondervinding heeft dus „geleerd, dat het subsidie der provincie niet in staat is het „nationale tooneel te verheffen, en daarom is welligt thans „het oogenblik daar, om de onkostbare proef te nemen, wat „van het nationale tooneel zoude worden, indien men op„hield het te subsidieren."

Naar aanleiding hiervan merkt spreker op, dat een subsidie van *f* 3000 op zich zelf, zoo als zich gemakkelijk laat begrijpen, het nationaal tooneel niet zou kunnen opbeuren of doen bloeijen. Het subsidie der provincie staat echter in verband met dat van den Koning ad *f* 10.000 en dat van *Amsterdam* ad *f* 9000. Deze sommen nu te zamen vormen eene belangrijke bijdrage, wel in staat om het tooneel op te beuren.

Daarenboven is er in de omstandigheden, waaronder het subsidie zal worden verleend, verandering gekomen. Vroeger werd de concessie tot het bespelen van den schouwburg telkens slechts voor een jaar verleend; de concessionarissen verkeerden steeds in een staat van onzekerheid, hetgeen een voorname oorzaak van het verval van het tooneel is geweest, daar moeijelijk maatregelen in het groot konden worden genomen.

Aan dit ongerief is een einde gemaakt; de raad heeft thans de concessie en het stedelijk subsidie voor drie jaren verleend.

De nieuwe concessionarissen zijn gezind maatregelen op meer uitgebreiden schaal te nemen, en er doen zich gunstige voorteekenen op, zoo als onder anderen het uitschrijven van prijsvragen naar het voorbeeld door de concessionarissen gegeven.

Spreker maakt hieruit op, dat het tooneel eene betere toekomst te gemoet gaat, en het is daarom dat hij het wenschelijk acht dat nogmaals het gewoon jaarlijksch subsidie ten behoeve van den schouwburg worde verleend.

De conclusie van het rapport wordt daarna in stemming gebragt en met 37 tegen 21 stemmen aangenomen.

Thans is aan de orde het rapport der commissie, welke onderzocht heeft de stukken, betreffende eene aanvrage om subsidie voor de stoombootreederij voor het slepen van schepen aan het *Nieuwe Diep*.

De directie dezer reederij heeft het verzoek gedaan dat op nieuw voor minstens drie jaren een jaarlijksch subsidie van *f* 3000 moge worden toegestaan, onder voorwaarde dat de sleeploonen van 1 Januarij 1860 af, op nieuw met 5°/₀ zullen worden verminderd.

Gedeputeerde Staten hebben op grond van den gunstigen staat der financien van de reederij geene vrijheid gevonden het gedaan verzoek te ondersteunen.

Door de commissie, die in deze zaak rapport heeft uitgebragt, is voorgesteld op het verzoek afwijzend te beschikken.

Door den Heer *Boelen* is daarentegen een voorstel gedaan, hetwelk ondersteund wordt door eenige andere leden, om aan de reederij een subsidie te verleenen van *f* 6000, onder voorwaarde dat de sleeploonen op meer afdoende wijze en dadelijk met minstens nog 10 percent, zullen worden verminderd.

De Heer *Boelen* over deze zaak het woord gevraagd hebbende, zegt hoofdzakelijk het volgende: De post voor subsidie aan de reederij voor het slepen van schepen aan het *Nieuwe Diep*, welke op de begrooting van het loopende jaar nog voorkwam, hoezeer slechts tot een bedrag van *f* 3000, is thans voor memorie aangeteekend. Gedeputeerde Staten hebben bij hunne missive de redenen opgegeven, waarom zij meenen dat er geene behoefte meer bestaat aan een subsidie uit de provinciale kas, en waarom zij dan ook, met het oog op de vroeger in deze zaak genomen besluiten, geene vrijheid gevonden hebben om het verzoek van den directeur der reederij te ondersteunen. Die redenen bestaan in de volgende gunstige omstandigheden, welke uit de rekening der reederij over 1858, door de directie overgelegd, zouden blijken:

1°. dat niet alleen geene verhooging van sleeploonen heeft plaats gevonden, maar dat de reederij zelfs in den loop van 1858 uit eigen beweging de loonen met 5 pct. heeft verlaagd, zoodat die thans 20 pct. beneden het tarief worden berekend;

2°. dat er andermaal sprake is van eene vermindering met 5 pct., doch dat daarvoor de voortduring van het provinciaal subsidie onmisbaar is; en dat desniettegenstaande

3°. de aandeelhouders, behalve remissie van een derde van het sleeploon hunner schepen, genieten eene rente van 5 pct. van het bedrag der aandeelen; terwijl voorts

4°. jaarlijks een niet onaanzienlijk bedrag op de waarde der beide schepen wordt afgeschreven,

5°. jaarlijks onderscheidene aandeelen worden afgelost, en eindelijk

6°. buiten dat alles op het reservefonds gebragt wordt een bedrag, hetwelk dat van het ontvangen provinciaal subsidie overtreft.

Zonder die afschrijvingen, aflossingen en stortingen in de reservekas als zuivere winst aan te nemen, zou men toch moeten erkennen, dat de staat der reederij zich gunstig genoeg voordeed om het besluit van Gedeputeerde Staten te billijken, wanneer de grondslag, waarop de aangewezen voordeelen rusten, goed was. Doch dit is geenszins het geval. De inkomsten toch bestaan voornamelijk uit de sleeploonen, die geheven worden volgens het tarief bij het verleenen van de concessie en van het provinciale subsidie gemaakt; en die loonen zijn te hoog, zij drukken te veel op de scheepvaart, niettegenstaande de reeds toegepaste vermindering van 20 pct.

Spreker merkt nadrukkelijk op, dat zijn voorstel geenszins ten doel heeft de belangen van de sleepbootreederij, veel min die van hare directie of deelhebbers, maar uitsluitend het belang van handel en scheepvaart, hetzelfde belang dat de vergadering in het oog had, toen zij de sleepdienst aan het *Nieuwe Diep* in het leven riep door de aanschaffing en exploitatie van de stoomboot *Noord-Holland* voor rekening der provincie, en ook nog toen zij geraden vond de dienst aan eene particuliere reederij over te dragen met een jaarlijksch subsidie van *f* 6000.

Spreker acht het nuttig hier te herinneren aan dat hoofddoel waarmede het subsidie oorspronkelijk is verleend, omdat het sedert eenigen tijd op den achtergrond schijnt geraakt te zijn en plaats gemaakt te hebben bij Gedeputeerde Staten voor de betrachting der geldelijke belangen van de provincie, bij het bestuur der reederij voor de verrijking van de kas dier maatschappij.

Dat de loonen te hoog zijn, blijkt duidelijk uit het verschil tusschen het eerste tarief, voor de provinciale dienst vastgesteld, en het tegenwoordige tarief. Immers volgens rekeningen, die spreker voor zich heeft liggen, is aan sleeploon naar de reede voor hetzelfde schip betaald, in 1841, aan de provinciale dienst, *f* 30, en in dit jaar na de laatste vermindering der loonen *f* 73. Volgens eene andere rekening is voor het slepen van hetzelfde schip naar zee in 1857 betaald *f* 207; in 1841 zou daarvoor slechts *f* 50 betaald zijn.

Spreker acht het overbodig hier te herhalen de reeds vroeger aan de vergadering overgelegde vergelijking, die aantoont dat het sleeploon aanmerkelijk meer bedraagt dan in naburige havens. Het blijkt dat deze ongelijkheid, waarvan de reden schijnt te moeten gezocht worden in mindere activiteit van onze scheepvaart tijdens de invoering van het tarief, toen de aandacht niet is ontgaan; want aan de concessie is toen de voorwaarde verbonden dat jaarlijks niet alleen de rekening van ontvangsten en uitgaven aan Gedeputeerde Staten zou worden overgelegd, maar dat ook om het tarief aan de revisie van dat collegie zou onderworpen zijn; het een en ander had blijkbaar ten doel dat het bezwarende tarief der sleeploonen zoodra en zoo dikwerf de rekening het toeliet, zou worden terug gebragt tot een peil, dat beter zou beantwoorden aan de belangen van handel en scheepvaart, welke door de Staten dezer provincie waren beoogd.

Spreker herinnert dat de sleepdienst is tot stand gebragt kort na de afscheiding van Belgie, toen de behoefte werd gevoeld aan eene verbetering van de gemeenschap met de zee, opdat men met het gunstiger gelegen *Antwerpen* zou kunnen concurreren.

De moeijelijkheid, die de ondiepten van de *Zuiderzee* en *Pampus* voor onze vooruoders opleverden, was toen wel door het graven van het Noord-Hollandsch kanaal weggenomen, maar voor het in- en uitzeilen van het Texelsche zeegat was eene sleepdienst dringend noodig en de provincie begreep toen nog genoeg belang bij handel en scheepvaart te hebben om zoodanige dienst voor hare rekening te doen vervullen.

Was die maatregel in 1832 of 1833, met het oog op *Antwerpen*, heilzaam te achten, nog veel grooter was het belang van deze dienst een twintigtal jaren later, toen door de verandering der scheepvaartwetten zoowel in ons rijk als in *Engeland*, een internationale wedstrijd tusschen onze havens en die in andere landen werd geopend, dien wij niet konden volhouden tenzij alle slagboomen werden opgeheven, alle zelfs geringe bezwaren werden uit den weg geruimd.

In 1852 werd door spreker bij zijne adstructie van een dergelijk amendement als thans door hem is voorgedragen, gewezen op de pogingen die aangewend werden of behoorden te worden om de vaart op onze havens van bezwarende belastingen te ontslaan. Hij acht zich gelukkig te kunnen getuigen dat er sedert in dit opzigt door de afschaffing van het tonnegeld op de zeeschepen en door de vermindering van andere rijksheffingen op de vaart, veel goeds is verrigt, zooveel zelfs dat van het rijk niet meer kan gevergd worden en dat dus de noodige maatregelen om hetgeen de haven van het *Nieuwe Diep* nog altijd boven andere kostbaar maakt, namelijk de hooge sleeploonen, te verminderen, van andere zijden zullen moeten komen.

Vooral in het tegenwoordige tijdstip van handelsstilstand en terwijl de buitengemeen lage scheepsvrachten elk nadeelig verschil van scheepsongelden des te zwaarder doen drukken, meent spreker aan de vergadering in ernstige overweging te moeten geven om door een matig offer van de zijde der provincie de vaart op de haven van het *Nieuwe Diep* aan te moedigen en niet de hand terug te trekken die zich tot nu toe mild heeft betoond.

Hij dringt er derhalve op aan dat op nieuw de toelage van *f* 6000 verleend worde, echter niet dan onder de voorwaarde van vermindering van het sleeploon, zooals bij het amendement is omschreven.

De Heer *van Vollenhoven* wenscht met een enkel woord te verklaren waarom hij het amendement heeft ondersteund.

Toen de provinciale sleepdienst bestond, waren de loonen 60 pct. lager dan ze thans zijn, zelfs na de vermindering van 20 pct. die onlangs heeft plaats gehad. De provincie had toen voor die onderneming veel grootere kosten te maken; door de overdragt van de dienst aan eene particuliere maatschappij en de schikking met die maatschappij getroffen, zijn de kosten teruggebragt op *f* 6000, de som welke bij de bedoelde schikking aan de maatschappij is verzekerd.

Aan de voorwaarde bij de overdragt gemaakt, dat de sleeploonen voortdurend zouden verminderd worden, schijnt men zich niet altijd gehouden te hebben, daar men anders nu reeds tot een veel lager bedrag had moeten komen; maar thans verzekert de maatschappij dat zij tot vermindering zal overgaan.

De aandeelhouders hebben het subsidie niet noodig, maar de handel heeft er groot belang bij.

Het zal welligt vreemd schijnen dat bij het amendement wordt voorgesteld meer subsidie te geven, dan door de directie gevraagd is, maar daar tegenover staat de verpligting tot vermindering van de sleeploonen, welke het amendement wil opgelegd hebben. De verandering, die bij het amendement wordt voorgedragen, zal welligt niet in het voordeel der maatschappij zijn. Maar zij zal tot ontheffing van de scheepvaart strekken en de provincie kan zich die ontheffing ten doel stellen.

De heer *Hartsen* zegt dat hij persoonlijk betrokken is in de thans behandelde zaak, dat hij zich daarom bij de stemming van medestemmen zal onthouden en ook thans niet tot verdediging van eenig verzoek of voorstel wil optreden. Hij acht het echter nuttig eenige inlichtingen omtrent deze zaak, welke hij in staat is te geven, niet aan de vergadering te onthouden.

In de rekening van den heer *van Vlissingen* komen eenige posten voor, die hebben doen veronderstellen dat de maatschappij in bloeijenden staat verkeerde, onder anderen een post van aandeelen in de sleepboot op *Pampus*. Het zou echter onjuist zijn in 't bijzonder uit dien laatsten post tot den bloei der maatschappij te besluiten. Die post is aldus te verklaren.

Toen spreker commissaris der maatschappij werd had zij een oude boot, waarvan zij zich moest ontdoen en die toen aan den heer *van Vlissingen* verkocht is voor een zeer lagen prijs, welke betaald is met aandeelen in de sleepboot op *Pampus*.

Het schijnt niet wenschelijk dat de provincie zich onttrekke aan het verleenen van een subsidie, dat inderdaad tot verligting van de scheepvaart zou strekken, niet ten voordeele van de aandeelhouders; deze zullen er niet door gebaat worden, daar zij volgens de bestaande bepalingen nooit meer kunnen krijgen dan 5 pct., zoo lang de schuld niet is afgelost, hetgeen nog 35 jaren zal duren.

Het is voor deze maatschappij, zal zij aan haar doel kunnen beantwoorden, noodig eenigzins ruim van geld voorzien te zijn. Hare booten toch zijn onverzekerbaar, en wanneer zij niet de noodige ruimte van middelen heeft, zal zij dikwijls huiverig zijn hare booten in zee te zenden wanneer die nuttig zouden kunnen zijn.

De Heer *Elias* is er tegen dat het subsidie verleend worde. De geschiedenis van de sleepdienst kent hij niet; hij zal dus niet tegenspreken hetgeen daaromtrent door den Heer *Boelen* gezegd is. Maar wat daarvan ook zijn moge, dit is algemeen bekend, dat de laatste maal bij het verleenen van het subsidie de voorwaarde is gesteld, dat de sleeploonen zouden verminderd worden; nu heeft er eene grootere vermindering plaats gehad dan bedongen was; het komt hem dus voor duidelijk te zijn dat er geen behoefte meer is aan subsidie.

Het hoofdargument van de verschillende sprekers, die voor het amendement gestemd zijn, is, dat men niet bedoelt het belang van de reederij, maar dat van den handel. Hij wil dit gaarne toegeven; maar waarom heeft de handel behoefte aan deze ondersteuning? omdat hij wat het binnen komen der schepen betreft hier in ongunstiger toestand is dan elders. Is dit nu een argument voor deze vergadering om subsidie te geven?

Er zijn meer takken van nijverheid, die hier in ongunstiger omstandigheden geplaatst zijn dan elders; maar waar staat het geschreven dat de provinciale kas bestemd is om die industrien door subsidien in denzelfden gunstigen toestand te brengen, waarin zij elders van zelve verkeeren?

Tot voorbeeld wijst spreker op den landbouw en de veeteelt. Die takken van nijverheid zijn hier in zeer ongunstige omstandigheden geplaatst, daar zij worden uitgeoefend op een grond, die eerst drooggepompt heeft moeten worden en nu niet dan met veel kosten droog gehouden wordt. Maar betaalt nu daarom de provincie de uitmaling van dien grond? Het is nog nooit iemand in het hoofd gekomen dit te vragen.

Het is hier volkomen hetzelfde geval en er is dus ook geen reden, waarom de provincie dit subsidie zou verleenen. En welk subsidie is het, dat men vraagt? eene som van weinige duizenden guldens. Spreker kan niet gelooven dat *Amsterdam* niet zelve die som zou kunnen betalen, als zij voor de instandhouding van den handel dier stad noodig is.

De Heer *Asser* is voor het amendement. De vergadering, zegt hij, die onlangs een bewijs gegeven heeft van hare belangstelling in den handel door het indienen van adressen betreffende de spoorwegen, zal consequent handelen wanneer zij nu ook deze ondersteuning verleent.

Bovendien, in de Tweede Kamer der Staten-generaal is onlangs een wets-ontwerp op de loodsloonen in discussie geweest, waarbij, zooals spreker met blijdschap heeft ontwaard, over het algemeen vermindering van die loonen is voorgedragen, maar, tot zijn spijt, de loonen op het Noord-Hollandsch kanaal even hoog gesteld zijn als vroeger. Een amendement strekkende om dit te veranderen is niet aangenomen. Dus zijn bij dit ontwerp al de andere handelssteden boven *Amsterdam* bevoordeeld.

Spreker meent bij het maken van deze opmerking tevens te moeten bestrijden hetgeen door den Heer *Elias* gezegd is, dat men hier geene vergelijkingen mag maken tusschen den meer of min gunstigen toestand, waarin eenige industrie in verschillende streken geplaatst is. Hij geeft dien spreker toe dat eene tegenstelling van den toestand in andere *landen* hier niet te pas komt; maar men mag wel den toestand in andere *provincien* met dien in deze provincie vergelijken en daaruit een argument trekken om eene of andere industrie in dit gewest te ondersteunen.

De Heer *van Vollenhoven* heeft twee bedenkingen tegen hetgeen door den Heer *Elias* gezegd is.

Dat het subsidie de laatste keer zou verleend zijn onder voorwaarde van vermindering der sleeploonen, is niet juist; er is alleen bedongen dat de loonen niet zouden verhoogd worden; tot de vermindering is de maatschappij uit eigen beweging overgegaan. Men houde overigens in het oog dat het belang der reederij hier niet bedoeld wordt.

Wat betreft het gezegde dat de handel de vereischte som zelf wel zou kunnen bijeen brengen en dat men door die te verleenen den handel boven den landbouw zou bevoordeelen, merkt spreker op dat er niet zelden aan polderbesturen subsidien verleend worden, die inderdaad tot begunstiging van den landbouw strekken, in den zin door den Heer *Elias* bedoeld, zoodat door deze bijdrage in het belang der scheepvaart geene onevenredige bevoordeeling van dezen tak van nijverheid zal plaats hebben.

Ook de Heer *Smit* is van oordeel dat naar mate men zich meer op eene gelijkmatige verdeeling van subsidien wil toeleggen, men des te meer voor dit amendement zal moeten zijn.

Bij de vele offers die elders gevorderd worden, kan naar zijn oordeel ook dit offer wel worden gebragt.

Er is nog een grond voor het amendement. Zooals door een der vorige sprekers is opgemerkt, is *Noord-Holland* bij het wetsontwerp op de loodsdienst op nieuw achtergesteld geworden. Het is daarom des te meer wenschelijk dat deze vergadering aan den handel geve wat hem toekomt. Men houde in het oog dat het er niet alleen op aan komt te behouden wat men heeft, maar ook om de scheepvaart naar de haven van het *Nieuwe Diep* te lokken, en het is zeer waar dat de hooge sleeploonen van het bezoeken van die haven afschrikken.

De Heer *Sloos* meent het amendement te moeten bestrijden.

Te Haarlem, bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.

Hetgeen door verschillende sprekers tot verdediging er van gezegd is, komt hier op neder, dat de handel niet zou kunnen bestaan zonder het subsidie. Hij zou het betreuren, maar vindt toch geen vrijheid om voor het subsidie te stemmen.

Stel, zegt spreker, dat in eene streek van *Noord-Holland* waar geene publieke middelen van vervoer bestaan, ten dienste van den landbouw een wagendienst werd in werking gebragt; dat de vracht voor zekeren afstand op *f* 2.50 gesteld werd en dat men dan aan deze vergadering subsidie vroeg om die vracht tot op *f* 1.25 te kunnen verminderen; wat zou wel van zulk een verzoek gezegd worden? En toch zou het geheel op *ééne* lijn staan met het verzoek, waarover thans gesproken wordt.

De Heer *Heemskerk* zegt dat hij zich genoopt vindt de redenen op te geven, waarom hij tegen het amendement zal stemmen. Tegenstellingen tusschen de verschillende takken van nijverheid moeten bij de beoordeeling van deze zaak naar zijn inzien niet gemaakt worden, daar dit niet de beste wijze is om de belangen van het gewest te behartigen.

Volgens hem komt de zaak eenvoudig hierop neder. Er is eene vraag om protectie gedaan, even als wanneer een fabrikant hooge inkomende regten vraagt om den invoer van buitenlandsch fabrikaat te belemmeren, of premien op den uitvoer om den uitvoer van zijn eigen fabrikaat te begunstigen.

De onderneming die hier subsidie vraagt, is wel in het algemeen belang maar meer bijzonder in het belang van de aandeelhouders; en het is een dwaling dat deze volstrekt geen voordeel zouden hebben van het subsidie.

De vraag is, zullen er meer schepen binnen komen als de loonen verlaagd worden? Zoo ja, dan is het aan de maatschappij, in haar eigen belang de loonen te verminderen. Het is bij soortgelijke ondernemingen voordeeliger van velen wat minder dan van weinigen veel te vorderen.

Maar in plaats daarvan zegt de maatschappij: „de loonen zijn hoog, ergo moet men mij afkoopen opdat ik niet zulke hooge loonen vordere" en dat is niet anders dan het vragen van protectie.

Spreker meent te mogen aannemen, dat deze vergadering het protectionisme niet zal willen huldigen, en niet anders dan bij onvermogen subsidie zal willen verleenen.

De Heer *van Iddekinge* zegt, dat hij als lid der financieele commissie heeft gestemd voor hare conclusie, tot afwijzing van het verzoek om subsidie, doch thans zal stemmen voor het amendement, strekkende tot het verleenen van subsidie, omdat er in den stand der zaken verandering gekomen is door het besluit van de Tweede Kamer, en de ongunstige stelling waarin *Amsterdam* ten aanzien van de loodsloonen tegenover andere havens geplaatst wordt, eene vermindering van de sleeploonen noodig maakt.

De Heer *Wolterbeek* zegt, dat hij niet voornemens was over deze zaak het woord te voeren, daar zij hem voorkwam zeer duidelijk te zijn, maar dat hij tot spreken genoopt wordt na den Heer *Heemskerk* gehoord te hebben, wiens bezwaren hem verwonderen.

Die spreker, zegt hij, schijnt de zaak te veel uit een theoretisch, te weinig uit een practisch oogpunt te beschouwen; anders hadden welligt meer bij hem gewogen de vele kosten waarmede de scheepvaart bij het bezoeken van *Amsterdam* bezwaard is; kosten die te zamen veel meer bedragen dan hetgeen elders moet betaald worden. Op dat gezamenlijk bedrag, niet op de weinige guldens aan sleeploon alleen, moet hier gelet worden.

Wanneer men ziet hoe de scheepvaart daardoor gedrukt wordt en achteruit gaat, dan zal men moeten erkennen dat *Amsterdam* gevaar loopt van te gronde te gaan, wanneer niet alle middelen worden aangewend, om de bestaande bezwaren weg te nemen; en dan stemme men voor het amendement, ten einde de belangen van *Amsterdam*, welke tevens die van de provincie en van het geheele land zijn, te bevorderen.

Hierop wordt het amendement in stemming gebragt en met 34 tegen 22 stemmen aangenomen; zoodat is besloten aan de reederij, onder voorwaarde van vermindering der sleeploonen, een subsidie van *f* 6000 te verleenen.

Door Gedeputeerde Staten is een voorstel gedaan om met intrekking van een vroeger genomen besluit, waarbij voor de vernieuwing der havenwerken te *Durgerdam* een subsidie werd verleend van *f* 1500, voor die vernieuwing thans toe te staan een subsidie gelijkstaande aan een derde der kosten van het werk, doch niet te boven gaande de som van *f* 3600 en onder voorwaarde dat van rijks wege gelijke som zal worden verleend.

In de missive, waarbij dit voorstel is gedaan, wordt als reden daarvan opgegeven dat bij de opneming der havenwerken is bevonden, dat daaraan groote schade door den paalworm is toegebragt, zoodat in plaats van *f* 4500, waarop aanvankelijk gerekend was, eene som van *f* 10800 voor vernieuwingen noodig zal zijn.

Het voorstel wordt aangenomen, overeenkomstig de conclusie van het rapport ten aanzien daarvan uitgebragt.

Voor de vernieuwing der havenwerken te *Nieuwendam*, welke insgelijks noodig geworden is ten gevolge van verwoestingen door den paalworm aangerigt, is mede voorgesteld een subsidie te verleenen, gelijkstaande aan een derde der kosten van het werk, niet te boven gaande de som van *f* 2933.

De commissie heeft zich met dit voorstel vereenigd, hetwelk zonder stemming wordt aangenomen.

Bij het rapport op het adres van het parochiaal kerkbestuur van den *H. Laurentius* te *Alkmaar*, om een buitengewoon subsidie voor den bouw eener kerk, is voorgesteld dit verzoek te wijzen van de hand, en de vraag, of dit kerkbestuur aanspraak heeft op eenig subsidie uit den post, die op de begrooting daarvoor is uitgetrokken, aan het oordeel van Gedeputeerde Staten over te laten.

Dienovereenkomstig wordt door de vergadering besloten.

Thans worden de beraadslagingen geopend over het rapport der commissie, welke onderzocht heeft de begrooting van het gesticht *Meerenberg* voor 1860.

Door de commissie wordt voorgesteld de begrooting goed te keuren.

In haar rapport zijn echter eenige algemeene beschouwingen opgenomen, waarbij wordt gewezen op de wenschelijkheid, dat bezuiniging en vereenvoudiging in het beheer van het gesticht worden gebragt.

Ten aanzien van eenige bepaaldelijk aangewezen posten der begrooting, is als het gevoelen van eenige leden der commissie vermeld, dat de daarop uitgetrokken sommen wel voor vermindering vatbaar worden geacht.

De Heer *Messchert van Vollenhoven* voert hierover het woord, niet om de conclusie van het rapport, maar om de daarin opgenomen consideratien te bestrijden.

Met bevreemding heeft hij opgemerkt, dat herhaaldelijk in het rapport een soort van verwijt tot den directeur van het gesticht wordt gerigt, alsof deze de persoon was, die de begrooting en de rekening opmaakt en alsof hij de oorzaak was van de kostbaarheid der administratie.

De directeur is niet in staat zich daartegen te verdedigen; ook de commissie van toezigt is hier niet officieel vertegenwoordigd en kan zich dus evenmin verantwoorden.

De gedane verwijten komen dus neer op Gedeputeerde Staten, omdat die alleen in de gelegenheid zijn ze te beantwoorden.

De post *onderhoud van het landgoed* heeft tot de aanmerking geleid, dat de daarop uitgetrokken som bij ernstigen wil van den directeur wel voor vermindering vatbaar zoude zijn.

Spreker vraagt wat de directeur hiermede te maken heeft. Hij schrijft deze aanmerking toe aan de onbekendheid van den steller van het rapport met de inrigting van het beheer over het gesticht.

Ook is de opmerking gemaakt dat het meer en meer de strekking der administratie wordt, om den weg van aanneming te verlaten en alles onder eigen beheer te nemen.

Toen spreker lid was van de commissie van toezigt, was dit geenszins het geval en na dien tijd heeft hij uit de openbare aankondigingen van de gehouden aanbestedingen gezien, dat het aantal der aanbestede voorwerpen steeds is toegenomen.

Ten aanzien ook van dit punt moet hij dus de gemaakte opmerking wijten aan de onbekendheid van den steller met den waren stand van zaken.

De Heer *Sloos* zegt, dat hij niet onbeantwoord kan laten, hetgeen door den vorigen spreker is in het midden gebragt.

Hij is de steller van het rapport en het daarin genoemde *ééne lid*, wiens gevoelen ten aanzien van eenige punten is medegedeeld; een gevoelen waarvan hij niets terug neemt.

De directeur van het gesticht is niet beschuldigd; er is alleen gezegd, dat men van meening is, dat bij ernstigen wil van den directeur de weg van bezuiniging niet is afgesloten. Ligt daarin nu eene beschuldiging?

Spreker vraagt of er geene bezuiniging mogelijk is zoolang er nog alleen voor vogelzaad *f* 132, en voor mandjes, pijpen, cigaren en tabak *f* 1502 uitgegeven wordt. Ieder kan hieromtrent zijne opinie hebben, spreker behoudt de zijne.

De Heer *de Moraaz Imans* meent te moeten protesteren tegen de qualificatie van het uitgebragt rapport, als een rapport van de financieele commissie. Het verdient inderdaad niet als zoodanig beschouwd te worden. Gewoonlijk wordt in rapporten van het gevoelen van de minderheid der commissie slechts ter loops melding gemaakt, terwijl in dit rapport voornamelijk het gevoelen van enkele leden en zelfs dikwijls dat van één lid wordt medegedeeld. Op deze wijze wordt het doel niet bereikt, hetwelk de vergadering zich voorstelt bij het stellen van stukken in handen van commissien. Het is haar dan te doen om het gevoelen van die commissie, of van de meerderheid harer leden te leeren kennen.

In de algemeene beschouwingen van het rapport wordt opgemerkt, dat de weg van aanbesteding meer en meer wordt verlaten. Die opmerking is onjuist. De administratie toch, in plaats van den weg van aanbesteding te verlaten, slaat dien meer en meer in.

Verder komen in het rapport aanmerkingen voor over niet genoegzame zuinigheid in de huishouding van het gesticht, welke op niet zeer bedekte wijze tegen den directeur worden gerigt.

Wanneer de steller van het rapport den directeur kende zooals spreker hem kent, dan zou hij weten dat de directeur niet alleen een goed geneeskundige, maar te gelijk een goed administrateur is, die de geldelijke aangelegenheden van het gesticht niet uit het oog verliest.

Het beheer over het gesticht is opgedragen niet aan den directeur maar aan de commissie van toezigt, en deze oefent het uit door zich in verschillende subcommissien te verdeelen, elk met een bijzonderen tak der administratie belast. Die subcommissien begeven zich geregeld naar het gesticht en onderzoeken de aanvragen tot het doen van uitgaven.

Alleen op haren last geschieden de uitgaven.

Er is aanmerking gemaakt op den post *rijloonen*, bepaaldelijk op de uitgaven voor vigilantes. Naar aanleiding hiervan merkt spreker op, dat de vigilantes gebruikt worden door de leden der zoo even bedoelde subcommissien. Zij nemen hunne betrekking voor niet waar en er kan dus moeijelijk van hen gevergd worden dat zij de vigilante-huur zelf betalen of naar het gesticht wandelen. Zij dienen er echter naar toe te gaan; deden zij dit niet dan zou daarop teregt aanmerking kunnen worden gemaakt.

Er zijn nog meer aanmerkingen gemaakt; spreker zal die echter niet wederleggen omdat zij slechts het gevoelen van één lid der commissie uitdrukken.

Mogt dat lid later wederom zijne aanmerkingen willen maken, dan acht spreker het wenschelijk dat hij vooraf door nader onderzoek zich beter op de hoogte van het onderwerp stelle.

De heer *Sloos* is het niet eens met den vorigen spreker, dien hij voor zijne heusche bejegening dank zegt, dat de individueele opinie van een lid eener commissie, dat meer bepaaldelijk zijn gevoelen heeft kenbaar gemaakt, niet in het rapport zou kunnen worden medegedeeld.

Spreker beklaagt zich dat men bij de nu gevoerde discussie niet de commissie, maar bepaaldelijk hem heeft aangevallen, die den moed heeft gehad voor zijne meening uit te komen.

Hij erkent dat hij met de administratie van het gesticht niet volledig bekend is, doch zegt dat hij den directeur niet heeft beschuldigd. Gaarne wil hij aannemen dat de directeur eene specialiteit is, maar toch meent hij te moeten volhouden dat de kosten der huishouding van het gesticht hem voorkomen hoog te zijn.

De begrooting wordt daarna goedgekeurd.

Overeenkomstig het rapport der commissie wordt de rekening van het gesticht *Meerenberg* over 1858 goedgekeurd.

Daarna wordt in behandeling gebragt de begrooting van de enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven voor de dienst van 1860.

Op verzoek van den heer *Elias* wordt over Hoofdst. VIII afd. 1 *subsidien ten behoeve van de eeredienst*, hoofdelijk gestemd; 41 leden verklaren zich daar voor en 11 leden daartegen.

De overige hoofdstukken en afdeelingen worden zonder stemming goedgekeurd en daarna de begrooting in haar geheel vastgesteld.

Overeenkomstig het voorstel van Gedeputeerde Staten wordt daarna besloten aan de regering eene voordragt te doen tot heffing van opcenten ten behoeve der provincie, op de grondbelasting over 1860 en op de personeele belasting over 1860/61.

De Voorzitter brengt andermaal ter tafel de missive van Gedeputeerde Staten, betreffende het in hunne handen gestelde rapport van de commissie uit deze vergadering, belast geweest met eene locale inspectie der duinen en van het strand langs de *Noordzee* van *Kijkduin* af tot bezuiden *Kamperduin*.

In die missive worden achtereenvolgens in behandeling genomen de verschillende deelen der conclusie van het rapport en naar aanleiding daarvan wordt voorgesteld:

1° eene commissie van deskundigen te benoemen om de vragen te beantwoorden, of de toestand van het strand en van de duinen langs de *Noordzee* inderdaad van dien verontrustenden aard is, dat het oogenblik geacht moet worden geboren te zijn om door krachtige middelen te trachten den duinregel te beschermen en strandverlaging tegen te gaan, waarin die middelen zouden moeten bestaan en hoeveel de kosten daarvan zouden bedragen;

2° te besluiten dat met de beplanting der duinen aan de zeezijde, op den tot hiertoe gevolgden voet behoort te worden voortgegaan;

3. aan de sub 1 bedoelde commissie ook nog de vragen te stellen: of zonder nadeel bij wijze van proefneming langs een gedeelte der duinen de geheele zoogenaamde zeereep onbeplant zou kunnen worden gelaten, ten einde te zien of dit de uitwerking zal hebben, dat door overstuiving naar achteren, die duinreep van lieverlede in een flaauw oploopend strand zal worden hervormd; over welke uitgestrektheid, op welke wijze, gedurende hoelang en waar deze proef zou moeten worden genomen;

4° er genoegen mede te nemen dat door Gedeputeerde Staten worde voortgegaan met het verstrekken van toelagen tot het verhoogen van de bezoldigingen der gemeenteveldwachters dáár, waar zulks in het belang van de conservatie der helmbeplantingen noodzakelijk wordt geoordeeld.

De Heer *Siemers* meent over deze zaak in eenige beschouwingen te moeten treden.

In den tegenwoordigen stand der zaak, zegt hij, zal er wel geen andere uitweg zijn, dan het aannemen van het voorstel van Gedeputeerde Staten tot het benoemen eener commissie van deskundigen.

Spreker maakt echter de opmerking dat Gedeputeerde Staten na het besluit in de zomervergadering van het vorige jaar genomen de zaak al dadelijk hadden kunnen stellen in handen van zoodanige commissie, waardoor dat collegie bij magte zou zijn geweest, nu reeds eene meer bepaalde voordragt te doen. De wijze waarop de zaak nu behandeld wordt, kan alleen de strekking hebben om haar te verschuiven. Hoewel spreker gaarne hulde doet aan de overweging van Gedeputeerde Staten om eene zaak van zooveel gewigt als de onderwerpelijke met de meeste bezorgdheid en naauwgezetheid te behandelen, betreurt hij toch den gang die nu aan de zaak is gegeven.

De beschouwingen voorkomende in de missive van Gedeputeerde Staten nagaande, meent spreker van dat collegie te moeten verschillen voor zooveel aangaat het eerste der behandelde punten, namelijk — het aanwenden van meer krachtig werkende middelen, waaronder het aanleggen van hoofden zou behooren.

Gedeputeerde Staten achten het gevaar niet zoo groot, als het door de commissie is voorgesteld en maken bezwaar tegen het aanleggen van hoofden langs de geheele kust der Noordzee, op grond van de groote kosten, welke dit zou vorderen.

Oogenblikkelijk gevaar van doorbraak, zegt spreker, is niet op alle punten in gelijke mate aanwezig en de commissie heeft dan ook in haar rapport eerst en vooral de aandacht gevestigd op de duinen voor *Callantsoog* en de aansluitingspunten van het paalwerk ten noorden van *Petten* en bij *Kamperduin*.

Het is niet de meening der commissie geweest dat langs de geheele zeekust, maar slechts langs een gedeelte, hoofden zullen worden aangelegd, en dan komt het eerst voor den aanleg daarvan in aanmerking het meest bedreigde punt en wel de aansluiting van het paalwerk ten noorden van *Petten*, want het mag volgens spreker niet ontkend worden dat op dat punt werkelijk gevaar aanwezig is. Bijaldien toch onze duinen werden aangevallen door een stormvloed als die van het jaar 1825, zou op het zoo even aangewezen punt een doorbraak *onvermijdelijk* zijn.

Wat aangaat de kosten der aanteleggen werken meent spreker, dat men zich de bezwaren daarvan te overdreven voorstelt.

De eerste voorziening door den aanleg van twee hoofden op het meest bedreigde punt, zoude niet meer dan *f* 25000 behoeven te kosten.

Die uitgaaf nu zal voor een werk van zooveel belang wel niet te bezwarend worden geoordeeld, evenmin als eene jaarlijksche uitgaaf van *f* 30000 boven de krachten der provincie zal worden geacht.

Aangenomen echter dat de kosten der uit te voeren werken voor de provincie te bezwarend zijn, dan meent spreker dat er genoegzame gronden bestaan om de hulp van het rijk in te roepen, hetwelk even goed als de provincie bij de zaak belang heeft.

Hij herhaalt dat er werkelijk gevaar bestaat en dat zonder het aanwenden van meer krachtige middelen, de toestand van de *Hondsbossche* zeewering meer en meer onhoudbaar zal worden, daar die zeewering steeds in meer ongunstigen toestand geraakt, naar mate de duinen ter wederzijde der werken meer terug gaan; op dien grond meent spreker het punt van aansluiting van het paalwerk aan de provinciale duinen benoorden *Petten*, aan de bijzondere zorg van Gedeputeerde Staten te moeten aanbevelen, opdat nog vóór het najaar op dat punt eenige voorziening plaats hebbe.

De Heer *van Tets* maakt de opmerking dat de rede van den Heer *Siemers* wel de strekking heeft om zich te vereenigen met het voorstel van Gedeputeerde Staten, maar dat daarin ook eenige beschouwingen voorkomen, waaruit zou kunnen worden opgemaakt, dat Gedeputeerde Staten verzuimd hadden het noodige gevolg te geven aan het ten vorigen jare genomen besluit.

Dit moet spreker wederleggen. De Heer *Siemers*, zegt hij, heeft de strekking van het bedoelde besluit niet juist opgevat. Daarbij zijn niet aangenomen de door de commissie gedane voorstellen, maar is alleen besloten om Gedeputeerde Staten uit te noodigen, de voorstellen te onderzoeken en naar aanleiding daarvan voordragten te doen, doch niet om daaraan uitvoering te geven.

Daar de ambtenaren van den waterstaat, die het eerst in aanmerking kwamen om over deze zaak geraadpleegd te worden, reeds herhaaldelijk hunne meening hadden geuit en verklaard hadden, dat er nog geen gevaar aanwezig was en dat het niet noodig was zoo belangrijke werken te doen uitvoeren, heeft men gemeend te moeten voorstellen eene commissie van deskundigen te benoemen, ten einde nader te doen onderzoeken of de toestand der duinen werkelijk zoo ongunstig is als sommigen zich verbeelden.

Gedeputeerde Staten verschillen niet zoozeer in gevoelen van de commissie, doch zij hebben zich niet bevoegd geacht in deze zaak een beslissend oordeel te vellen.

Voor de daarstelling van hoofden, zoo als te *Huisduinen* gevonden worden, en welke door de commissie wordt verlangd, langs het geheele strand, of zelfs alleen van *Huisduinen* tot *Petten*, zouden ontzaggelijk hooge uitgaven noodzakelijk zijn. Verscheidene jaren zouden voor de geheele uitvoering van het plan noodig zijn, hetwelk wel millioenen schats zoude vorderen.

De Voorzitter brengt onder de aandacht van den Heer *Siemers*, dat Gedeputeerde Staten wel degelijk gevolg hebben gegeven aan het ten vorigen jare door de vergadering genomen besluit, hetwelk toen bepaaldelijk is geformuleerd en op de redactie waarvan hij wijst.

De Heer *Siemers* antwoordt, dat het ten vorigen jare zijne bedoeling was, dat aan Gedeputeerde Staten zoude worden opgedragen eene bepaalde voordragt te doen. Hij ziet nu echter dat het besluit niet zoo is genomen als door hem was bedoeld.

De Heer *van Tets* merkt op, dat er wel geene *voorstellen tot uitvoering van werken* zijn ingediend, maar dat Gedeputeerde Staten toch wel overeenkomstig den hun opgedragen last, voorstellen hebben gedaan.

Het eerste en tweede voorstel van Gedeputeerde Staten worden daarop aangenomen.

Over het derde voorstel voert de Heer *Siemers* het woord en zegt, dat hij na de aanneming van het eerste voorstel er zich mede vereenigt dat de vragen bij het derde voorstel bedoeld ook aan de deskundigen ter beantwoording worden gesteld; anders zou hij hebben willen opmerken, dat de hier bedoelde proefneming zijns inziens zonder gevaar kan plaats hebben, mits op dat gedeelte der buitenduinen, waar men de meeste achter- en binnenduinen aantreft;

dat de proef zou kunnen worden genomen over eene uitgestrektheid van 1000 ellen, gedurende 3 jaar;

dat de proefneming gevoegelijk zou kunnen plaats hebben tusschen de palen 29 en 30 en alzoo bezuiden *Kamperduin*.

Het 3e en 4e voorstel worden daarna mede aangenomen.

Voor kennisgeving worden aangenomen: 1°. de mededeeling dat eene commissie is benoemd, om een onderzoek in te stellen naar den eigendom der binnenduinen en dat deze commissie hare taak reeds heeft aanvaard, en 2°. de verklaring van Gedeputeerde Staten, dat zij bereid zijn jaarlijks door eenigen uit hun midden den duinketen in oogenschouw te doen nemen.

Mede worden voor kennisgeving aangenomen:

1. Eene missive van Gedeputeerde Staten, houdende mededeeling van hetgeen door hen verrigt is in de zaak van het uitmalen van den *Graftermeer* op den boezem van den *Eilandspolder*;

2. De missiven van Gedeputeerde Staten, houdende mededeeling der sommen, welke over 1859 door de gemeenten *Haarlemmermeer* en *Opperdoes* en door het rijk zullen worden bijgedragen, ter bestrijding van de kosten van het onderwijs in die gemeenten;

3. Eene missive van Gedeputeerde Staten, omtrent het onderhoud van eenige wegen;

4. Eene opgave der keuren van waterschappen;

5. Een overzigt van den toestand der zeeweringen van de provincie; en

6. Een register der gedane strandmetingen te *Muiderberg*.

De vergadering wordt daarna voor eenige oogenblikken geschorst.

Na de heropening van de vergadering wordt het eerst in behandeling genomen het voorloopige rapport van de commissie voor de waterstaatszaken, over de in hare handen gestelde voordragt tot wijziging van art. 16 van het reglement vaststellende het toezigt op het onderhoud van den *Noorder IJ- en Zeedijk*.

De commissie heeft verzocht dat zij ook voor zooveel deze zaak betreft, met het uitbrengen van een definitief rapport voor diligent moge gehouden worden tot de najaarsvergadering.

De vergadering besluit aan dit verzoek te voldoen.

De Voorzitter zegt, dat hij voornemens geweest was den Heer *Smit*, den voorzitter van het collegie van hoofdingelanden van den *Noorder IJ- en Zeedijk*, tot lid der commissie voor de waterstaatszaken te benoemen, doch dit in de eerste bijeenkomst niet heeft kunnen doen, daar de Heer *Smit* toen afwezig was.

Hij twijfelt niet of de vergadering zal het met hem wenschelijk achten dat genoemde Heer tot de commissie behoore, en benoemt hem derhalve alsnog tot lid daarvan.

Vervolgens wordt in behandeling genomen het rapport der commissie, welke heeft onderzocht het voorstel van Gedeputeerde Staten, om den titel der verordening op het trekken van specie uit den bodem van wateren die polderkaden besproeijen, aldus te stellen: *Verordening op het trekken van specie uit den bodem van wateren binnen een bepaalden afstand van dijken of kaden.* In de missive van Gedeputeerde Staten, waarbij de ontwerp-verordening is ingezonden, wordt gezegd dat het doel der verordening is de polderkaden en dijken te beschermen tegen het gevaar van afschuiving, waaraan zij zijn blootgesteld, wanneer gedurig uit den voet dier kaden of dijken specie wordt weggehaald; dat het tot bereiking van dit doel nuttig is voorgekomen het baggeren binnen zekeren afstand van kaden of dijken zonder vergunning van de besturen, welke over die kaden of dijken gebied voeren, te verbieden, en dat dit verbod van den provincialen wetgever moet uitgaan, omdat er polderbesturen zijn wier gebied zich niet verder uitstrekt dan de buitenteen hunner dijken of kaden, en die derhalve niet bevoegd zijn politieverordeningen te maken op de wateren welke langs die kaden loopen.

De commissie heeft bij haar eerste rapport verklaard dat zij van de noodzakelijkheid der verordening overtuigd is, en heeft derhalve de aanneming daarvan voorgesteld behoudens eenige wijzigingen.

Na het uitbrengen van dat rapport is door Gedeputeerde Staten de zoo even gezegde wijziging in het opschrift voorgesteld.

De commissie acht de voorgestelde wijziging eene verbetering, omdat daardoor wegvalt het woord *besproeijen*, uit welk woord de gevolgtrekking zou kunnen gemaakt worden dat het verbod der verordening niet toepasselijk was wanneer zich eene strook gronds bevond tusschen den dijk of de kade en het water waaruit specie getrokken wordt; iets dat blijkens den text der ontwerp-verordening niet bedoeld wordt.

De commissie heeft echter thans nog eene andere wijziging voor te stellen. Ten einde het duidelijk blijke, dat alleen bedoeld worden kaden die onder het beheer van polderbesturen zijn, en dat hier geen sprake is van de regeling der regten en verpligtingen van eigenaars van naburige erven, stelt de commissie voor:

1° in het opschrift, in plaats van de woorden: *die polderkaden besproeijen*, te lezen de woorden: *binnen een bepaalden afstand van dijken of polderkaden.*

2° in art. 1, in plaats van het woord *kade* (tweemaal) te lezen het woord *polderkade.*

Deze voorstellen worden zonder discussie aangenomen.

De vergadering vereenigt zich insgelijks met de voorstellen door dezelfde commissie bij haar vroeger uitgebragt rapport ten aanzien van dezelfde verordening gedaan, welke voorstellen strekken om eenige kleine wijzigingen in de redactie der verordening te brengen en om er een nieuwe bepaling aan toe te voegen, te weten dat hij die te werk gaat in strijd met eene voorwaarde of beperking, uitgedrukt in eene vergunning tot het trekken van specie, geacht wordt zonder vergunning te handelen.

Eindelijk wordt de verordening, zooals zij door deze verschillende amendementen gewijzigd is, in haar geheel aangenomen.

Daarna wordt in behandeling genomen het rapport van de Heeren *Brugmans*, *van Akerlaken* en *Smit* betreffende het door de vergadering te geven advies over de aanvrage van de gemeente *Spaarndam* om tegemoetkoming tot regeling van haar lager onderwijs.

In het rapport wordt gezegd dat de commissie gemeend heeft dat het tot hare taak behoorde den zin en de strekking van art. 36 der wet op het lager onderwijs na te gaan.

De wetgever heeft begrepen dat de kosten van het lager onderwijs volgens deze wet ingerigt, voor sommige gemeenten zeer drukkend konden worden en heeft daarom bepaald hoe daaraan kan worden te gemoet gekomen.

Het ligt volgens de commissie in den aard der zaak dat hier geen sprake kan zijn van vrijgevigheid. De kosten van het onderwijs in elke gemeente moeten in den regel gedragen worden door degenen die daarvan het eerste en naaste genot hebben, en slechts bij uitzondering en om zeer afdoende redenen ten laste van anderen gebragt worden. Men houde toch in het oog dat die anderen, aan wie de kosten bij uitzondering kunnen worden opgelegd, inderdaad zijn degenen die in de rijks en provinciale belastingen contribueren, en dat er daaronder niet weinig zijn wien de minste verhooging van lasten zeer zwaar valt; zoodat in die gevallen, waarin de hulp van de provincie en het rijk ten behoeve eener gemeente wordt ingeroepen, meestal niet gebrek en overvloed, maar wel zeer dikwijls gemeentelijk en individueel onvermogen tegenover elkander staan.

Er moet dus in al die gevallen een streng en onbevooroordeeld onderzoek plaats hebben naar de middelen welke aan de gemeente, die zich als onvermogend voordoet, voor haar onderwijs nog ten dienste staan.

Ten aanzien van de wijze waarop dit onderzoek volgens de wet moet plaats hebben, merkt de commissie hoofdzakelijk op dat naar haar oordeel Gedeputeerde Staten, aan wie het onderzoek voornamelijk is opgedragen, geen voorstel hebben te formuleren, maar alleen de Provinciale Staten hebben bekend te maken met al die locale bijzonderheden, welke die vergadering kunnen leiden bij het door haar aan den Koning te geven advies; voorts dat met het *verhoor* van de Provinciale Staten, waarvan de wet spreekt, niet kan bedoeld zijn een door die vergadering op te stellen beredeneerd vertoog tot aanbeveling van een of ander cijfer, door den Koning als aandeel van de betrokken gemeente vast te stellen, maar eenvoudig eene bevestiging of ontkenning van de middelen en de behoefte dier gemeente.

De commissie oppert voorts de vraag, in hoeverre art. 36 moet geacht worden den Koning de bevoegdheid gegeven te hebben, om het rijk en de provincie met eene discretionnaire uitgave te belasten, en zij wijst op eenige moeijelijkheden, welke ligtelijk ten gevolge van een besluit door den Koning naar aanleiding van art. 36 genomen, zouden kunnen ontstaan, in 't bijzonder wanneer het gebeurde dat op de rijks of provinciale begrooting geene fondsen waren aangewezen, waaruit de bijdragen, naar aanleiding van het genoemde artikel te verstrekken, konden gevonden worden, of dat de aangewezene fondsen waren uitgeput.

De vraag zou zich daarbij kunnen voordoen, of het bedrag van zulk eene bijdrage moest worden aangemerkt als eene door de wet aan de provincie opgelegde uitgave, vallende in de termen van art. 112 der provinciale wet, dan of dat bedrag als een slechts bij toepassing der wet door de hooge regering voorgedragen post, nog in de vergadering der Staten ter discussie kon worden gebragt.

Zal men bij de beoordeeling der onderscheidene aanvragen met regtvaardigheid te werk gaan en niet in zeer veel moeijelijkheden geraken, dan is het, naar het oordeel der commissie, noodig dat niet alleen de beginselen waardoor men zich bij het geven van een toestemmend of ontkennend advies aan den Koning zal laten leiden, bij een reglement worden vastgesteld, maar dat daarbij ook worde aangewezen hoe men te handelen heeft, wanneer eenmaal door den Koning een besluit is genomen.

Ten aanzien van de aanvrage der gemeente *Spaarndam* en de wijze waarop die zaak tot nu toe is geïnstrueerd, merkt de commissie hoofdzakelijk het volgende op.

Daar de Staten volgens de wet door den Koning, en niet door Gedeputeerde Staten gehoord worden, zoo komt het de commissie voor, dat de brief van den Minister van binnenlandsche zaken, directelijk of althans in zijn textuelen inhoud aan de vergadering had moeten worden medegedeeld.

De brief van Gedeputeerde Staten bevat meer een gemotiveerd voorstel, dan wel een gedetailleerd onderzoek, strekkende om deze vergadering tot de volledige kennis van het onderwerp te brengen.

Zeer belangrijke elementen voor de beschouwing der zaak zijn eerst bij de discussie gebleken. Zoo is b. v. de reden waarom Gedeputeerde Staten meenen, dat de gemeente *Spaarndam* geen accijns op het gedistilleerd kan heffen, alleen door den Voorzitter bij de discussie mondeling medegedeeld; de commissie had dit punt gaarne in een schriftelijk verslag ontwikkeld gezien.

Wat nu betreft het gewigt van het door den Voorzitter aangevoerde, de commissie heeft er bij nadere gezette overweging, evenmin als de vergadering, een afdoend bewijs van onvermogen in kunnen vinden.

Vooreerst toch volgt uit het aangevoerde, ook dan wanneer het als volkomen juist wordt aangenomen, alleen dat er geen belasting op het gedistilleerd, maar niet dat er ook geen belasting op gemaal, geslagt en brandstoffen zou kunnen geheven worden.

Maar bovendien is de commissie nog niet tot de overtuiging gekomen dat de enclaves, waarop door den voorzitter is gewezen, de heffing van accijns op het gedistilleerd volstrekt onmogelijk maken. Immers aan de grenzen des rijks vindt men ook dergelijke enclaves en in vroegeren tijd bestonden er dikwijls binnen den kring eener gemeente menigvuldige locale en personele vrijdommen, zonder dat dit de heffing van accijns op wijn en sterke dranken onmogelijk maakte.

En eindelijk, aangenomen zelfs dat de enclaves het heffen van verbruiksbelastingen te *Spaarndam* beletten, dan kan hierin alleen zoolang worden berust als het andere deelen der provincie of van het rijk niet benadeelt.

Maar eene ondoelmatige afscheiding van eene gemeente kan nooit een motief worden om de inwoners van andere gemeenten te belasten. Er zouden dan veeleer termen zijn om zulk eene afscheiding, die voor het algemeen belang nadeelig is, naar aanleiding van art. 2 der grondwet en van art. 128—132 der gemeentewet, door vereeniging of splitsing te veranderen.

Ten slotte zegt de commissie dat zij bezwaarlijk zonder nadere toelichting kan aannemen dat te *Spaarndam* niet meer schoolgeld zou kunnen opgebragt worden dan door Gedeputeerde Staten is opgegeven.

Op deze gronden stelt de commissie voor:

1° de aanvrage van het gemeentebestuur van *Spaarndam* in advies te houden tot de najaarsvergadering en daarvan aan zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken kennis te geven;

2° Gedeputeerde Staten uit te noodigen om in die najaarsvergadering aan de Staten te willen mededeelen, behalve den brief des ministers, waarbij namens Z. M. verlangd wordt de Staten op die aanvrage te hooren, een volledig verslag van het onderzoek door Gedeputeerde Staten ingesteld omtrent de middelen welke de gemeente *Spaarndam* zouden ten dienste staan of ontbreken tot behoorlijke voorziening in de kosten van het schoolonderwijs;

3° aan Gedeputeerde Staten op te dragen, om tegen de gezegde najaarsvergadering te ontwerpen een reglement voor de provinciale Staten, waarbij geregeld wordt de behandeling van het verhoor op aanvragen om schoolsubsidien en de beginselen daarbij in acht te nemen, in overeenstemming met art. 36 der wet op het lager onderwijs.

De Voorzitter stelt als motie van orde voor, het rapport in handen te stellen van Gedeputeerde Staten, opdat deze daaromtrent in de najaars-vergadering berigten. Hij doet dit voorstel daar het hem niet wenschelijk voorkomt, dat omtrent de in het rapport behandelde punten, onverwijld eene beslissing genomen worde, zoo als zou moeten geschieden, wanneer men de zaak nog in deze vergadering wilde afdoen.

De Heer *Heemskerk* heeft eene bedenking tegen het eerste voorstel der commissie en tegen de motie van orde.

Het komt hem vreemd voor dat men na reeds op 12 Julij eene beslissing in de zaak genomen te hebben, haar op den 14den Julij renvoijere aan Gedeputeerde Staten.

De beslissing der Staten moest hierin bestaan dat zij adviseerden òf aan het verzoek van *Spaarndam* te voldoen, òf het af te wijzen. Zij hebben het laatste gedaan bij hun op eergisteren genomen besluit; het kwam er alleen nog maar op aan dit besluit te formuleren.

Hij kan zich derhalve niet vereenigen met de geheel nieuwe instructie van de zaak, die thans wordt voorgesteld.

De Voorzitter antwoordt dat de vergadering alleen heeft beslist dat zij zich niet vereenigde met het voorstel der commissie. In zoo verre heeft de vergadering van haar gevoelen doen blijken. Maar welk advies nu door haar gegeven zal worden, is nog niet uitgemaakt.

De Heer *Brugmans* vereenigt zich geheel met het gevoelen van den Voorzitter. De commissie, die thans rapport heeft uitgebragt, is alleen benoemd geworden omdat de zaak nog niet was afgedaan. Er heeft niet anders plaats gehad dan eene preliminaire afstemming van een voorstel door de eerste commissie van onderzoek gedaan.

Maar de vergadering heeft zich niet met eenig voorstel vereenigd, heeft nog geen eindbesluit genomen.

Anders kon ook de benoeming van eene tweede commissie niet te pas gekomen zijn.

Met de voorgestelde motie van orde kan spreker zich zeer goed vereenigen,

De Heer *Jolles* zegt dat hij hetzelfde bezwaar tegen de conclusie van de commissie heeft, dat reeds door den Heer *Heemskerk* is geopperd.

Op de vraag of *Spaarndam* door de kosten der voorgenomene regeling van het onderwijs te zwaar gedrukt zou worden, had de commissie van onderzoek een toestemmend antwoord gegeven; doch de vergadering heeft ontkennend geantwoord, en dat antwoord is haar besluit in deze zaak.

Spreker wenscht overigens te vernemen of het de bedoeling van den voorzitter is, ook de behandeling der aanvragen van *Zandvoort* en *Midwoud* te verschuiven.

De Voorzitter antwoordt dat dit zijne bedoeling is.

De motie van orde wordt door de vergadering aangenomen.

Daarop rigt de Heer *Messchert van Vollenhoven* tot den voorzitter de vraag of de commissie, welke in last had het belang van dit gewest bij den aanleg van spoorwegen te onderzoeken, nog geacht moet worden te bestaan.

Er is, zegt hij, een rapport van die commissie behandeld; doch zij schijnt hare taak als nog niet afgewerkt te beschouwen, en in de meening te verkeeren dat zij nog niet heeft opgehouden te bestaan.

De Voorzitter antwoordt dat naar zijn inzien de commissie niet meer bestaat. Na de sluiting eener zitting blijven geene commissien werkzaam dan met speciale magtiging. Voor deze commissie, welke reeds rapport heeft uitgebragt, kan het bestaan van zoodanige magtiging niet meer worden aangenomen.

De Heer *van Vollenhoven* zegt dat hij van hetzelfde gevoelen is; hij heeft de vraag gedaan om te doen constateren dat de commissie niet meer bestond, omdat deze er zelve anders over scheen te denken.

De Voorzitter merkt nog op dat bij het besluit der vergadering om het onderzoek omtrent de noodzakelijkheid van kunstwerken tot versterking van de duinen aan deskundigen op te dragen, niet bepaaldelijk is uitgemaakt door wie de deskundigen zullen worden benoemd.

Hij meent dat het de bedoeling is dat Gedeputeerde Staten die deskundigen zullen benoemen en zal het er voor houden dat dit inderdaad zoo is, wanneer niemand er tegen opkomt.

Geen der leden verlangt hierover het woord.

De vergadering wordt daarop door den Voorzitter in naam des Konings gesloten.

Te Haarlem bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.